

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΕ' ΤΕΥΧ. Α' ΙΩΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1988 ΑΡΙΘ. 2

ΥΠΕΡΧΡΟΝΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΗΣ Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

(Έξ άφορμής τής 1200ετηρίδος αύτής)

Ε'

“Όσα σημειώσαμε πιό πάνω πείθουν, ότι οί ιερές εικόνες δέν προάγουν μόνον τήν άτομική και ιδιωτική εύσέβεια μπροστά στο εικονοστάσι τοῦ σπιτιοῦ, αλλά έχουν και λειτουργικό χαρακτήρα. Αυτό συμβαίνει όχι τόσο, διότι έχει επικρατήσει νά εἶναι αναγκαία ἡ παρουσία τους σέ όλες σχεδόν τίς λατρευτικές συνάξεις και τελετές, αλλά πρό πάντων διότι, προκαλώντας τή βίωσι τοῦ «λειτουργικοῦ χρόνου» και τής λειτουργικῆς «ἀναμνήσεως», ὑποβοηθοῦν τήν ἐνεργό συμμετοχή μας στό μυστήριο τής σωτηρίας, τοῦ ὁποίου ἡ τελετουργία συνεχίζεται μυστικῶς στή λειτουργική ζωή τής Ἐκκλησίας. Ἄλλά ἡ ἐνεργός αὐτή συμμετοχή τῶν πιστῶν δέν προκαλεῖται μόνον ex opere operato ἀπό τίς ιερές εικόνες, πού εἶναι δέκτες, φορεῖς, πομποί και ἀναμετάδοσις τής Θείας Χάριτος, αλλά και ex opere operantis, δηλαδή και μέ τήν αὐτεέργεια τῶν πιστῶν, τῶν ὁποίων ὁ λατρευτικός ζήλος δέν προκαλεῖται μαγικῶς, αλλά ἀναπτύσσεται ἐνσυνειδήτως πυροδοτούμενος και ἀπό τὸ στοχαστικό ἀντίκρουσμα τοῦ διδακτικοῦ περιεχομένου τῶν ιερῶν εικόνων, γιά τὸ ὁποῖο γίνεται λόγος στήν ἐπομένη παράγραφο.

Ἄ διδακτικός χαρακτήρ τῶν ιερῶν εικόνων.

Ἡ φαινομενολογία τόσο τής μακροεξελίξεως τής μορφολογίας τῶν ιερῶν εικόνων μέσα στήν ὄλη ἱστορία τής Ἐκκλησίας, ὅσον και τής μικροεξελίξεως αὐτῶν μέσα στά πλαίσια ὀρισμένων τοπικῶν ἢ χρονικῶν συναρτήσεων ἀποδεικνύει ὅτι ὁ λειτουργικός χαρακτήρ τους συνδέεται μέ τὸν κατηχητικό, διδακτικό και ἐρμηνευτικό σκοπό τους. Οἱ ιερές εικόνες μέ τὰ χρώματα, τίς ψηφίδες και τίς ἀναγωγικές αἰσθητές μορφές τους, πού ἀπευθύνονται στό μάτι, μεταδίδουν ἀκόμη και στούς ἀγραμμάτους τὰ ἴδια μηνύματα, πού ἀπευθύνονται σέ μάτια ἢ αὐτιά μέ τὸν γραπτό ἢ προφορικό λόγο. Ἔτσι μέ τοὺς βιωματικούς συνειρμούς, τοὺς ὁποίους προκαλοῦν στίς ψυχές τῶν πιστῶν, εἶναι — τόσο μέσα στόν ἱερό ναό, ὅσον και στήν ἰδιωτική ζωή — σπουδαῖα ἐποπτικά μέσα ἐρμηνείας, κατανοήσεως και βιώσεως τοῦ περιεχομένου τής χριστιανικῆς κατηχήσεως και διδασκαλίας.

Οἱ ιερές εικόνες ἐκπαιδεύουν ἀφ' ἑνός μέ τήν Θεολογία, τήν ὁποία ἐκφράζουν και ἀφ' ἑτέρου μέ τήν ποδηγέτησι τῶν πιστῶν πρὸς συνειδητή βίωσι τοῦ περιεχομένου ὅλων τῶν πτυχῶν τής λατρείας, οἱ ὁποῖες αἰσθητοποιοῦνται μέ τήν Εἰκονογραφία. Οἱ εικόνες

* Συνέχεια ἐκ τής σελ. 9 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

ὑποβοηθοῦν τὸν δογματικὸ καὶ ἠθικὸ προσανατολισμὸ τῶν πιστῶν, διότι συναποτελοῦν τρόπον τινὰ «Βίβλο εἰκόνων» ἢ «Κατήχησι εἰκόνων», ποῦ μὲ χρώματα παρουσιάζουν τὰ κύρια γεγονότα τῆς σωτηρίας καὶ τὰ πρότυπα τῆς εὐσεβείας καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιοῦνται ὡς μέσα διδαχῆς, πνευματικῆς οἰκοδομῆς καὶ ἀφυπνίσεως εὐσεβῶν αἰσθημάτων, διαθέσεων καὶ ἀποφάσεων τῆς βουλήσεως. Ἔτσι ἡμποροῦν νὰ ἐμπλουτίσουν τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν καὶ νὰ γίνονται γι' αὐτοὺς ὄχημα, ποῦ τοὺς ὀδηγεῖ στὴν πνευματικὴ μελέτη καὶ θεωρία καὶ στὴν προσευχή. Οἱ εἰκόνες χαρίζουν στὴν ψυχὴ φτεροῦγες, γιὰ νὰ ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν ἔμμονη περιοχὴ τῶν ἐπιγείων στὴν ὑπερβατικὴ σφαῖρα τῶν ἐπουρανίων. Μὲ τὸ στοχαστικὸ ἀντίκρουσμα τῶν εἰκόνων «εἰς κατάνυξιν ἐρχόμεθα καὶ ὡσπερ ὑετὸς ἐκ τῆς τοῦ ἀέρος βροχῆς, οὕτω τὰ δάκρυα ἡμῶν καταχέονται»⁶³. Οἱ εἰκόνες χρησιμεύουν «εἰς ὑπόμνησιν ἡμῶν καὶ εἰς διέγερσιν καὶ τὸν νοῦν ἡμῶν τὸν σκαιὸν καὶ ἀπαίδευτον καὶ παχὺν ἄνω ἀναφέρονται, δι' ὧν τὰ ὀνόματα καὶ δι' ὧν ἡ ἐπίκλησις καὶ δι' ὧν οἱ χαρακτῆρες»⁶⁴. Ὁ Γρηγόριος Νύσσης ἔλεγε χαρακτηριστικῶς. «Εἶδον εἰκόνα τοῦ πάθους καὶ οὐκ ἀδακρυτὴ τὴν θεάν παρῆλθον»⁶⁵. Ὡς ἐτονίσθη ἐν τῇ Ζ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, «διὰ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφῆσεως τὰ παθήματα τῶν ἁγίων ὀρῶντες, εἰς ἀνάμνησιν τῆς αὐτῶν ἀνδρείας καὶ τοῦ ἐνθέου αὐτῶν βίου ἐρχόμεθα»⁶⁶. Καὶ κατὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Δεμασκηνό, «τὰς εἰκόνας τῶν γεγονότων ἐνσρέτων ἀνδρῶν πρὸς ζῆλον καὶ μνήμην καὶ ζῆλον ἡμῶν πόθῳ ἀναγράφομεν»⁶⁷. Οἱ Πατέρες τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τονίζουν τὰ ἑξῆς: «Ὅριζομεν σὺν ἀκριβεῖα πάσῃ καὶ ἐμμελεῖα παραπλησίως τῷ τόπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεται τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδος· καὶ ἑτέρας ὕλας ἐπιτηδείως ἐχούσας ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ

Ἐκκλησίαις... τῆς τε τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνας, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίῳν τε ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν. Ὅσα γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὀρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύταις ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν»⁶⁸.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους τῶν Πατέρων τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου συνοψίζεται ἡ μακραιὼν ὀρθόδοξος παράδοσις περὶ τοῦ κατηχητικοῦ, διδακτικοῦ καὶ κηρυκτικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἡ ὁποία συχνὰ μνημονεύθηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Συνόδου.

Ὁ Μ. Βασίλειος στὴν ὁμιλία του γιὰ τὸν μάρτυρα Βαρλαάμ εὐχεται νὰ νικηθῆ τρόπον τινὰ ἀπὸ τοὺς ζωγράφους στὰ ἐγκώμια πρὸς διδακτικὴ προβολὴ τῆς ζωῆς τοῦ μάρτυρος: «Ἀνάστητέ μοι νῦν, ὦ λαμπροὶ τῶν ἀθλητικῶν κατορθωμάτων ζωγράφοι· τὴν τοῦ στρατηγοῦ κολοβωθεῖσαν εἰκόνα ταῖς ὑμετέραις μεγαλύνετε τέχναις. Ἀμαυρότερον παρ' ἐμοῦ τὸν στεφανίτην γραφέντα ταῖς τῆς ὑμετέρας σοφίας περιλάμψατε χρώμασιν. Ἀπέλθω τῇ τῶν ἀριστευμάτων τοῦ μάρτυρος παρ' ὑμῶν νενικημένος γραφῆ. Χαίρω τὴν τοιαύτην τῆς ὑμετέρας ἰσχύος σήμερον νίκην ἠττώμενος... Ἐγγραφέσθω τῷ πίνακι καὶ ὁ τῶν παλαισμάτων ἀγωνοθέτης Χριστός»⁶⁹. Γιὰ τὸν Μ. Βασίλειο μιὰ καλὴ εἰκὼν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι πιὸ εὐγλωττὴ ἀπὸ ἓνα ἐγκωμιαστικὸ κήρυγμα. Ὁ ἴδιος ἱερός πατὴρ στὴν ὁμιλία του στοὺς ἁγίους 40 μάρτυρες λέγει, ὅτι «ἄ γὰρ ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησι, ταῦτα γραφικὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δεικνυσιν»⁷⁰.

Κατὰ τὴν διατύπωσι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δεμασκηνοῦ, «βίβλοι τοῖς ἀγραμμάτοις αἱ εἰκόνες καὶ τῆς τῶν ἁγίων τιμῆς ἀσίγητοι

63. Mansi 12, 966.

64. Αὐτόθι.

65. Mansi 13, 324.

66. Mansi 13, 348.

67. Ἰωάννου Δεμασκηνοῦ, Λόγος Γ' ἀπολογητικὸς πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἁγίας εἰκόνας, Migne ἔ.Π. 94, 1344.

68. Mansi 13, 377.

69. Μ. Βασίλειου, Ὁμιλία ιζ' εἰς Βαρλαάμ Μάρτυρα, Migne ἔ.Π. 31, 484-489.

70. Μ. Βασίλειου, Ὁμιλία ιθ' εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας, Migne ἔ.Π. 31, 509. Πρβλ. Ἰωάννου Δεμασκηνοῦ, Λόγος Α' ἀπολογητικὸς πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἁγίας εἰκόνας, Migne ἔ.Π. 94, 1265-1268. Θεοδώρου Στουδίτου, Ἀντιρρητικὸς πρῶτος κατὰ εἰκονομάχων, Migne ἔ.Π. 99, 340.

κήρυκες, ἐν ἀήχῳ φωνῇ τοὺς ὁρῶντας διδάσκουσαι καὶ τὴν ὄρασιν ἀγιάζουσαι. Οὐκ εὐπορῶ βίβλων, οὐ σχολὴν ἄγω πρὸς ἀνάγνωσιν, εἴσειμι εἰς τὸ κοινὸν τῶν ψυχῶν ἰατροῖον, τὴν Ἐκκλησίαν, ὡσπερ ἀκάνθαις τοῖς λογισμοῖς συμπνιγόμενος· ἔλκει με πρὸς θεῶν τῆς γραφῆς (=ζωγραφικῆς) τὸ ἄνθος καὶ ὡς λειμῶν τέρπει τὴν ὄρασιν καὶ λεληθότως ἐναφίησι τῇ ψυχῇ δόξαν Θεοῦ. Τεθέαμαι τὴν καρτερίαν τοῦ μάρτυρος, τῶν στεφάνων τὴν ἀνταπόδοσιν καὶ ὡς πυρὶ πρὸς ζῆλον ἐξάπτομαι τῇ προθυμίᾳ, καὶ πίπτων προσκυνῶ τῷ Θεῷ διὰ τοῦ μάρτυρος, καὶ λαμβάνω τὴν σωτηρίαν»⁷¹.

Χαρακτηριστικὰ εἶναι ὅσα τονίζει καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης θεωρῶν τὴν στοχαστικὴν θεὰ τῶν εἰκόνων ὡς ἰσοδύναμη πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν «θεοχαράκτων Εὐαγγελίων»: «Καὶ ὁ ἐνταῦθα διὰ χάρτου καὶ μέλανος, οὕτως ἐπὶ τῆς εἰκόνος διὰ ποικίλων χρωμάτων, ἢ ὅ,τι τύχοι ἀν' ἄλλων ὑλῶν ἐγχαράττεται... Βίβλοι γὰρ εἰσιν ἱεραὶ (αἱ εἰκόνες), προκείμεναι κατ' ὄψιν ἐν πάσαις ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις, παντὶ ὀφθαλμῷ ἀνθρώπου, ὡς ἀκοῆ αἱ διὰ λόγου· καὶ ὁμοίως προσκυνηταί, ὅτι καὶ ἰσοδύναμοι»⁷².

Παρόμοια τονίζει καὶ ὁ «ἀποδεικτικὸς λόγος περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων»⁷³, ποὺ ἀπεδόθη ἐσφαλμένως στὸν Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό, ἐνῶ ἐγράφη ἀπὸ κάποιον μοναχὸ Ἰωάννη, ποὺ ἀπλῶς ἦταν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Δαμασκηνοῦ⁷⁴.

71. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐνθ' ἄνωτ.

72. Θεοδώρου Στουδίτου, ἐνθ' ἄνωτ., 340 καὶ 349.

73. Migne 'E.Π. 95, 309-344.

74. Γιὰ τὸν συγγραφέα τοῦ λόγου αὐτοῦ μοναχὸν Ἰωάννη γράφει ὁ H. G. Beck, ὅτι εἶναι μεταγενέστερος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ ὅτι ἐγράφη τὸ ἔργο αὐτὸ ἐναντίον τῶν εἰκονοκλαστῶν στὸ ἔτος 770. Ὁ ἴδιος Ἰωάννης θὰ ἔπρεπε νὰ ταυτίζεται μὲ τὸν Ἰωάννη, τὸν Σύγκελλο τοῦ Πατριάρχου Θεοδώρου Ἀντιοχείας, ὁ ὁποῖος περὶ τὸ 764 συνέθεσε καὶ ἄλλον λόγο ἐναντίον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου (Καβαλλίνου). Κι ὁ λόγος αὐτός, ποὺ οὐσιαστικῶς στηρίζεται στὴν ἐπιχειρηματολογία τῶν λόγων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀναφερόταν παλαιότερα ὡς ἔργο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θεολόγου. Κατὰ τὸν B. M. Melioranskij ὑπάρχει ἀνέκδοτο καὶ ἄλλο ἔργο τοῦ μοναχοῦ Ἰωάννου, ἀναφερόμενο στὸ ζήτημα τῶν εἰκόνων: Hans-Georg Beck, Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich, München 1959, σ. 488. Πρβλ. J. M. Hoerck, Stand und Aufgaben der Damaskenos-Forschung, ἐν Orientalia Christiana Periodica, τόμ. 17 (Ῥώμη 1951), σ. 26-27.

Στὸν λόγο αὐτό, ὁ ὁποῖος στρέφεται ἐναντίον τοῦ εἰκονοκλάστου βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου (Κοπρωνύμου), τονίζεται, ὅτι «ὁ λογογράφος ἐγράψε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τί ἐγράψεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ; Πᾶσαν τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ παρέδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅμοίως καὶ ὁ ζωγράφος ποιεῖ. Ἐζωγράφηκεν ἐν τῷ πίνακι (=εἰς τὴν εἰκόνα) τῆς Ἐκκλησίας τὴν εὐπρέπειαν ἀπὸ τοῦ πρώτου Ἀδάμ ἕως τῆς Χριστοῦ γεννήσεως καὶ πᾶσαν τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰς μαρτυρίας τῶν ἁγίων καὶ παρέδωκε καὶ αὐτὸς τῇ Ἐκκλησίᾳ· ὡς μᾶλλον ἀμφοτέρα μίαν ἐξήγησιν ἀπεγράψαντο, καὶ διδάσκουσιν ἡμᾶς. Καὶ διατὶ βίβλον προσκυνεῖτε καὶ τὸν πίνακα (=τὴν εἰκόνα) ἐμπύετε; Εἰπέ μοι, αἰρετικέ· τίς ἡ διαφορὰ τῶν δύο, ὅτι ἀμφοτέρα μίαν ἐξήγησιν εὐαγγελίζονται;... Τί διαφέρει ὁ χάρτης ἀσβέστου; Οὐχὶ ἀμφοτέροι ἐκ τῆς ὑλῆς μετέρχονται εἰς ἐργασίαν μίαν; Τί διαφέρει ἡ μεμβράνα τῆς σανίδος;»⁷⁵.

Ὁ ἴδιος μοναχὸς Ἰωάννης στὸν ἴδιο λόγο του, ἀναφερόμενος στὸ πόσο χρήσιμες εἶναι οἱ ἱερὲς εἰκόνες στὸ ἔργο τῆς ἐποπτικῆς κατηχητικῆς διδασκαλίας, λέγει τὰ ἑξῆς: «Εἰπέ μοι, ἄνθρωπε, ἐὰν ἐκ τῶν ἐθνῶν ἔλθῃ τις λέγων σοι, Δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου, ἵνα πιστεύσω καγώ· τί αὐτῷ δεικνύεις; Οὐχὶ ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἀνάγεις αὐτὸν εἰς τὰ ἀόρατα πρὸς τὸ δέξασθαι αὐτὰ εὐμενῶς;... Φέρεις αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· δεικνύεις αὐτῷ τὸν κόσμον, ὃν περιβέβληται. Ἀναπετάξεις αὐτὸν πρὸς τὰς τῶν ἁγίων εἰκόνων μορφάς. Ὅρᾷ αὐτὸς ὁ ἄπιστος, καὶ λέγει: Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ σταυρούμενος; Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ ἀνιστάμενος καὶ καταπατῶν τὴν κεφαλὴν τοῦ γηραιοῦ τούτου; Οὐχὶ ἐκ τῆς εἰκόνας αὐτὸν διδάσκεις, λέγων· Οὗτος ὁ Ἐσταυρωμένος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστὶν, ὃς διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου ἐσταυρώθη; Οὗτος ὁ ἀνιστάμενος αὐτὸς ὑπάρχει ὁ συνεγείρων τὸν προπάτορα τοῦ κόσμου Ἀδάμ, ὃς πέπτωκε διὰ τῆς παρακοῆς καὶ συμπατεῖ τὸν ἄδην τὸν κατέχοντα τοσοῦτους χρόνους τὸν δεδεμένον δεσμοῖς καὶ μοχλοῖς ἀλύτοις ἐν τοῖς καταχθονίοις; Καὶ οὕτω πως φέρεις

75. Migne 'E.Π. 95, 316.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΩΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ (*)

Και ταῦτα μὲν ἐξ ἐπόψεως Ἁγίας Γραφῆς καὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως, ὅπου σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως θεμελιούνται τὸσον ἡ Θείω δικαίω ἄσκησις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἔργου τῆς κοινωνικῆς προνοίας, φιλαδελφίας, φιλοπτωχίας, φιλοξενίας καὶ ἀντιλήψεως τῶν ἀσθενῶν, τῶν πτωχῶν, τῶν ἐν φυλακαῖς, τῶν ἐν γένει ἐμπεριστάτων καὶ ἐν ἀνάγκαις ἀδελφῶν. Ἐνθυμηθῶμεν, ἀκόμη, ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος θὰ ζητήσῃ τὴν ἄσκησιν τῆς ἀγάπης, ὡς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. «Ἐπειάσα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην καὶ συνηγάγατέ με, γυμνὸς καὶ περιεβάλατέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἦλθετε πρὸς με» (Ματθ. 25, 35-37). Θὰ θεωρήσῃ, μάλιστα, ὁ Κύριος τὴν πρὸς τοὺς πάσχοντας ἐκδήλωσιν ἀγάπης ὡς πρὸς τοῦτον γενομένην. «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῆς ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. 25, 40). Διότι, αὐτὴ ἡ ἐμπρακτος ἀγάπη εἶναι ἀπόδειξις τῆς πρὸς τὸν Θεὸν πίστεως κατὰ τὸν Ἀπόστολον Ἰακώβον, ὀρίζοντα: «Ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι ὧσιν τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἶπη δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ ὄντε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;» (Ἰακώβ. 2, 16).

Δὲν θὰ παραλείψωμεν, ὡς ἐπισφράγισιν, τὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀποστόλου «ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν» (Ἰακώβ. 2, 20). Ὁ Ἐπίσκοπος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ὀφείλει νὰ ὀδηγήτῃ τοὺς πιστοὺς. Ἀλλὰ διὰ νὰ ὀδηγήτῃ δι' ἔργων, πρέπει νὰ ἔχη τὴν δυνατότητα τῆς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 47 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

ἀσκήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἀγάπης. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ ἐπιτρέπουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἔχη «ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν» καὶ τὸν Ἐπίσκοπον περιχαρᾶν ἡμεῖς μὲ τὴν ἐξουσίαν νὰ διοικῇ καὶ διαχειρίζεται αὐτήν, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, περιορισμοῦ καὶ κοσμικῆς ἐπεμβάσεως ἢ διαχειριστικῶν διαδικασιῶν. Μόνον ὁ Θεὸς εἶναι διὰ τὸν Ἐπίσκοπον ὁ Ἐφορος, «ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος».

Ἄς ἴδωμεν τώρα, τί περὶ τούτου ὀρίζουσιν οἱ Νόμοι καὶ δὴ οἱ Ἐκκλησιαστικοί. Ὁ Νόμος 590) 1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», εἰς τὸ ἄρθρον 30 λέγει: «Ἡ διαχείρισις τῶν κατὰ νόμον εἰσφορῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἢ ἄλλων προσόδων διεξάγεται εὐθύνη τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, συμφῶνως πρὸς τὰς ἐκάστοτε ἐκδιδομένας καὶ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως δημοσιευόμενας Κανονιστικὰς ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου». Ἐπομένως, καὶ κατὰ νόμον, ὁ οἰκείος Μητροπολίτης ἀποφασίζει περὶ τῆς διαθέσεως τῶν νομικῶν ὑποχρεώσεων ἢ ἄλλων προσόδων τῆς Μητροπόλεως.

Βάσει τοῦ ἀνωτέρω Νόμου αἱ νομικὰ ὑποχρεώσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ἢτοι ὑπὲρ Μητροπολιτικῶν Γραφείων καὶ τῆς μισθοδοσίας τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν, ὑπὲρ ἀνοικοδομήσεως, ἀποστέσεως θαρῶν ἢ συντηρήσεως Μητροπολιτικοῦ οἰκῆματος καὶ μισθοδοσίας τοῦ ὑπηρετικῶν προσωπικοῦ αὐτοῦ, ὑπὲρ συντηρήσεως εὐαγῶν ἢ ἄλλων φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Μητροπόλεως, ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει ἢ φιλανθρωπικῶν καὶ ἐθνικῶν σκοπῶν, ὑπὲρ προμηθείας, συντηρήσεως καὶ ἐξόδων κι-

αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπίγνωσιν...»⁷⁶.

Ὁ διδακτικὸς χαρακτήρ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐξήγητῃ γιατί αὐτὲς ἤδη, κατὰ τὴν μαρτυρία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐχρησιμοποιῶντο «καὶ ἐν δακτυλίω σφενδόναις καὶ ἐν ἐκπόμασι καὶ φιάλαις καὶ ἐν θαλάμῳ τοίχοις καὶ πανταχοῦ»⁷⁷. Ὁ «ὄρος» τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου πιστοποιεῖ, ὅτι οἱ εἰκόνες ἐχρησιμοποιῶντο ὄχι μόνον γιὰ τὸν λειτουργικὸν τοὺς χαρακτῆρα «ἐν ταῖς ἁγίαις

τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις», ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν διδακτικὸν σκοπὸν τοὺς «ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσι, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς»⁷⁸.

Συμφῶνως πρὸς τὰ λεχθέντα, ἡ χριστιανικὴ ζωγραφικὴ καὶ εἰκονογραφία εἶναι ὄχι ἀπλῆ διακοσμητικὴ «γυρλάντα» τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ ἢ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἀλλὰ οὐσιώδης ἔκφρασις τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ταυτότητος καὶ πνευματικῆς ζωῆς. (Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

76. Ἐνθ' ἄνωτ., 326-328.

77. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ἐγκωμιαστικὴ εἰς τὸν Μελέτιον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας, Migne Ἐ.Π. 50, 516. Θεοδώρου Στουδίτου, Ἀντιρρητικὸς δεῦτερος κατὰ εἰκονομάχων, Migne Ἐ.Π. 99, 373.

78. Mansi 13,377.

νήσεως Μητροπολιτικοῦ αὐτοκινήτου, ὑπὲρ τῶν ἐν γένει πνευματικῶν καὶ ἱεραποστολικῶν σκοπῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως (ἄρθρον 6 παρ. 1, γ, δ, θ, ι, ιβ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀρ. 8) 1979 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν», Φ.Ε.Κ. τ. Α' ἀρ. 1/5.1.80) εἶναι πρόσοδοι τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Αὗται εἶναι αἱ κατὰ νόμον καθωρισμέναι εἰσφοραὶ τῶν Ἱερῶν Ναῶν. Αἱ ἄλλαι πρόσοδοι περὶ τῶν ὁποίων ποιεῖται λόγον ὁ Καταστατικὸς Χάρτης, πρέπει νὰ εἶναι αἱ δωρεαὶ (ἐκκλησιαστικά, κρατικά, συλλογικά, ἰδιωτικά), αἱ ἐκ τῆς ἀκινήτου καὶ κινήτης περιουσίας τῆς Μητροπόλεως πρόσοδοι (ἐνοίκια, ἀγροτικά κ.λπ. προϊόντα, τόκοι καταθέσεων, κινήται ἀξία κ.λπ.) εἰς εἶδος ἢ χρῆμα περιερχόμενα: εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μητροπόλεως. Πάντα τὰ ἀνωτέρω διαχειρίζεται ὑπ' εὐθύνην αὐτοῦ ὁ οἰκείος Μητροπολίτης. *Ὅχι τὸ περὶ αὐτὸν Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον, διότι τοῦτο ἔχει τὰς ἐξῆς ἀρμοδιότητας: 1) Διευθύνει πάσας τὰς ὑποθέσεις ἐκείνας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Μητροπολίτου. 2) Ἐποπτεῖ ἐπὶ τῆς τηρήσεως τῶν καίμενων διατάξεων κατὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. 3) Παύει τὰ παραβαίνοντα τὰ καθήκοντά των Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια. 4) Ἐγκρίνει τοὺς προϋπολογισμοὺς καὶ ἀπολογισμοὺς τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Μητροπολιτικῆς περιφέρειας (Εὐαγγέλιον Μαντζουνέα, «Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον», Ἀθήνα 1980, τόμ. 6', σελ. 136).

Οὐδέμιαν, συνεπῶς, ἀνάμειξιν ἔχει τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον εἰς τὴν διαχειρῆσιν τῶν κατὰ νόμον εἰσφορῶν καὶ ἄλλων προσόδων τῆς Μητροπόλεως. Συμπλέοντες εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἦσαν καὶ οἱ προηγηθέντες τοῦ παρόντος καὶ προϋχθέντες Καταστατικοὶ Χάρτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς π.χ. ὁ Ν. 671) 1943 εἰς τὸ ἄρθρον 20 (ὁ Νόμος οὗτος ἐπανεφέρθη ἐν ἰσχύϊ μὲ τὸ Ν.Δ. 87/1974), τὸ Ν.Δ. 126) 69 εἰς τὸ ἄρθρο 23, οἱ ὁποῖοι ἐδίδον εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἐξουσίαν νὰ διαχειρίζεται ὑπευθύνως τὰς ἀισδῆποτε εἰσφορὰς.

*Ὡς ἔλθωμεν, τῶρα, εἰς τὸ ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ Ν. 590) 77, ὅτι δηλαδὴ ἡ διαχειρῆσις γίνεται «συμφῶνως πρὸς τὰς ἐκάστοτε ἐκδιδόμενας καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως δημοσιευόμενας κανονιστικὰς ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου». Τὸ ἄρθρον τοῦτο πρέπει νὰ συνδυάσωμεν μὲ τὸ ἄρθρον 46 τοῦ αὐτοῦ Νόμου, τὸ ὁποῖον ὀρίζει «ὁ τρόπος διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως καὶ τῆς ἐν γένει ἀξιοποιήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἥτοι τῆς μοναστηριακῆς, διατηρητέας καὶ μὴ, τῆς μητροπολιτικῆς, ἐνοριακῆς καὶ τῆς ἀνηκούσης εἰς τὰ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου καθορίζεται δι' ἀποφάσεων τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐγκρινομένων ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ δάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, δημοσιευομένων διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως».

Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν μίαν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἄρθρου 30 καὶ τοῦ ἄρθρου 46. Τὸ πρῶτον λέγει ὅτι ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐκδίδει καὶ δημοσιεύει τὰς περὶ οὗ ὁ λόγος κανονιστικὰς διατάξεις, τὸ δὲ 6' ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται ὑπόκεινται εἰς ἐγκρίσιν

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. *Ἄξιον προσοχῆς εἶναι ὅτι τὸ ἄρθρον 46 θέτει περιορισμοὺς εἰς αὐτὰς τὰς περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας διατάξεις, ὅτι δηλ. αὗται πρέπει νὰ συμφωνοῦν πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. Αἱ περὶ τῶν ὁ λόγος Κανονιστικαὶ Διατάξεις, ὡς γνωρίζομεν, δὲν ἔχουν μέγχι σήμερον ἐκδοθῆ, παρ' ὅλον ὅτι παρήλθε δεκαετία ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ καταστατικοῦ Χάρτου (1977 - 1987). Πάντως καὶ αὗται, ἐὰν ποτὲ ἐκδοθοῦν, δὲν θὰ πρέπει νὰ καταργοῦν προνομιακὰς δεδομένας ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ νὰ ἀναφέρωνται μόνον εἰς τὴν λογιστικὴν ρύθμισιν τῶν στοιχείων ἐσόδων - ἐξόδων τῆς περιουσιακῆς διαχειρίσεως. *Ἄλλως θὰ κινδυνεύουν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἀντικανονικά, ἀντίθετοι πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τὴν Ἱεράν Παράδοσιν καὶ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας.

*Ἀσχέτως, πάντως, τῶν ὑπὸ οἰωνδῆποτε διατάξεων ἀπαιτουμένων Πρακτικῶν Συλλογικῶν ὀργανῶν, Ἐπιτροπῶν, Συμβουλίων, ἐνταλμάτων, ἀποδείξεων, βιβλίων κ.λπ. ἀποδεικτικῶν στοιχείων, ἀμετακίνητος παραμένει ἡ θάσις ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος διαχειρίζεται πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα «ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος». Παρὰ τοῖς κοσμικοῖς ἄρχουσιν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὰ οἰκονομικά (Υπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Ἐπιθεωρητὰ Δημοσίων Ὑπολόγων, Ἐφοροί, Ἐλεγκτὰ κ.λπ.) ὑφίσταται ἡ πεπλανημένη ὄλις ἐντύπωσις ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σωματεῖον, Ὄργανον, Ἐπιχειρήσις, Ὑπηρεσία, καὶ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἓνας κοινὸς Διευθυντής, Πρόεδρος, Προϊστάμενος, τύπου ἀνωτέρου ὑπαλλήλου, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ κρίνεται καὶ νὰ ἐλέγχεται διαχειριστικῶς, καθ' ὃν τρόπον ἐλέγχονται οἱ τοῦ Δημοσίου. Δὲν ἤμποροῦν νὰ κατανοήσουν τὴν ἰδιαιτερότητα καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἐπισκόπου.

Καί, καὶ μὲν καθὰ περιλαμβάνει τὸ ἄρθρ. 1 τοῦ Νόμου 590) 77 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», «κατὰ τὰς νομικὰς αὐτῶν σχέσεις ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αἱ Μητροπόλεις, αἱ Ἐνορίαι μετὰ τῶν Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν, αἱ Μοναὶ κ.λπ. εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου». Καθ' ἡμᾶς, ἄλλως πως ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθῶσι τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Πρόσωπα, διότι οἱ κρατικοὶ ὑπάλληλοι καὶ πολιτικοὶ ἄρχοντες δὲν ἔχουν κατάρτισιν ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν διάθεσιν νὰ διαχωρίζουν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς θεσμὸν ἀπὸ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς Νομικὸν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου. (Φρονοῦμεν ὅτι τὸ ἐν τῷ ἄρθρῳ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου γενικῶς περιλαμβανομένου «Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος» — Νομικὸν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου, εἶναι ἀνεπίτρεπτον καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε τοιοῦτοτρόπως νὰ χαρακτηρισθῆ ἡ Ἐκκλησία).

*Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχουν τὰ πράγματα, ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ΘΕΣΜΟΙ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἤμποροῦν καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐξομοιώνωνται μὲ καμμίαν Ὄργανωσιν ἢ Ὑπηρεσίαν ἢ Ἐταιρείαν. Εἰς τὰ συστήματα ἐκεῖνα ὑπάρχει ἓνας ἄνθρωπος Διευθυντής - Διαχειριστής μὲ τὸ Συμβούλιόν του. Ἐδῶ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὑπάρχει ὁ ΘΕΙΩΙ ΔΙΚΑΙΩΙ χαρισματοῦχος, τα-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. { Πρωτ. 257
Διεκπ. 104

Άθήνησι τῆ 25-1-1988

Έχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἀρθρου 19 τοῦ Ν. 590) 1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» κληρικῶν προταθέντων διὰ ἐγγραφὴν των εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἀρθρου 20 τοῦ Ν. 590) 1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς ἐκ τῶν κατωτέρω προτεινομένων, δύναται νὰ ἀσκηθῆ παρ' οἰουδήποτε κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ, ἔνστασις, ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὁ προτεινόμενος δὲν διαθέτει τὰ πρὸς Ἀρχιερατεῖαν οὐσιαστικὰ ἢ τυπικὰ προσόντα.

Ἡ ἔνστασις αὕτη δύναται νὰ ὑποβληθῆ εἴτε πρὸς τὸν οἰκείον Μητροπολίτην εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιερατεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤῶΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤῶΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ
1.	Άρχμ. ΖΑΛΟΥΜΗΣ Νικόδημος	Θηβῶν καὶ Λεβαδείας
2.	» ΗΛΙΑΔΗΣ Ἀμφιλόχιος	Ἀθηνῶν
3.	» ΘΕΟΔΩΡΟΥ Εἰρήναρχος	Νέας Σμύρνης
4.	» ΚΟΥΒΑΤΣΙΚΑΗΣ Μελίτων	Ἀθηνῶν
5.	» ΚΑΠΠΑΣ Μάξιμος	Ἀθηνῶν
6.	» ΚΟΤΣΩΝΗΣ Ἰωαννίκιος	Ἐδέσσης
7.	» ΠΟΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗΣ Δωρόθεος	Σύρου
8.	» ΠΟΥΡΤΣΟΥΚΛΗΣ Δανιήλ	Δημητριάδος
9.	» ΣΑΠΙΚΑΣ Δανιήλ	Φθιώτιδος
10.	» ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ Γεώργιος	Ἐδέσσης
11.	» ΦΙΛΟΘΕΟΥ Μακάριος	Ἀλεξανδρουπόλεως
12.	» ΦΡΑΓΚΑΚΟΣ Ἰωήλ	Ἐδέσσης
13.	» ΦΡΑΓΚΟΣ Ἱερώνυμος	Πειραιῶς
14.	» ΧΟΡΤΑΤΟΣ Τίτος	Ν. Ἰωνίας

Ἐντολῆ καὶ ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεραρχιματεὺς

Άρχμ. ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ - ΓΚΙΝΗΣ

μειοῦχος τῆς Χάριτος, Θείῳ ἐλέει κεχειροτονημένος διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης Ἐπίσκοπος, μὲ οὐρανίους, ἀναφαιρέτους καὶ ἰσοβίους ἐξουσίας. Εἰς τοὺς ἐγκοσμίους Ὄργανισμοὺς οἱ Διευθύνται ἀλλάζουσι, ἀντικαθίστανται, εἶναι προσωρινοί, δοτοί. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι «εἰς τύπον Χριστοῦ», κατὰ τὸν Μεγάλον Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Θεοφόρον Ἰγνάτιον. Καί, ὅπως ὁ Χριστὸς εἶναι ΑΡΧΗ ὑπεράνω ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν, οὕτω καὶ ὁ Ἐπίσκοπος διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν του, εἶναι «Κυρίαρχος ἐκάστης Ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας» (Ἐυαγγέλιον Μαντζουνέα, «Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον», Ἀθήναι 1984, σελ. 290).

Ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἐκκλησίας ὑποστηρίζει εἰς τὴν ἐπιστολῆν

του πρὸς τοὺς χριστιανούς τῶν Τράλλεων (ΒΕΠΕΣ, Ἐκδόσις Ἀποστολικῆς Διακονίας, τόμ. 2ος, σελ. 300) : «Ἐπίσκοπός ἐστιν, ὁ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐπέκεινα πάντων κρατῶν, ὡς οἶόν τε ἀνθρώπῳ κρατεῖν, μιμητὴν γινόμενον κατὰ δύναμιν Χριστοῦ Θεοῦ». Εἰς ἄλλην δὲ Ἐπιστολὴν του (Πρὸς Σμυρναίους, ΒΕΠΕΣ, 2,280), ὁ ἴδιος Πατὴρ γράφει, δίδων ἐντολὴν εἰς τοὺς πιστοὺς τῆς Ἐκκλησίας: «πάντες τῷ Ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρί. Μηδεὶς χωρὶς Ἐπισκόπου τι πράσσῃτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅπου ἂν φανῆ ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλήθος ἔστω, ὡσπερ ὅπου ἂν ἦ ὁ Χριστὸς ἐκεῖ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία».

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ ΩΣ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

«Τὰς μουσικὰς σήμερον τοῦ Πνεύματος σάλπιγγας, τοὺς θεοφόρους Πατέρας ἀνευφημήσωμεν· τοὺς μελωδήσαντας ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας μέλος ἐναρμόνιον Θεολογίας...».

(Δοξαστικὸ Ἐσπερινοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν)

Καὶ στὴν ἐποχὴ μας ποὺ τὰ πάντα ἀμφισβητοῦνται καὶ γίνονται ἀνακατατάξεις καὶ ἀναθεωρήσεις σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς καὶ κυρίως τὰ παραδεδομένα περνοῦν αὐστηρὴ δοκιμασία ἐπιβίωσης, ἡ ἅγια Ἐκκλησία μας μᾶς καλεῖ νὰ ἀνευφημήσωμεν «τοὺς θεοφόρους Πατέρας» καὶ νὰ τιμήσουμε «τὴν μνήμην τῶν ἐν Ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν καὶ Οἰκουμενικῶν διδασκάλων, Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

Ἡ παρουσία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μέσα στὴν ἐλληνορθόδοξη Παράδοσή μας ἀναγνωρίζεται ὡς πολυσήμαντη. Κατὰ τὸν ὕμνογράφο τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπῆρξαν:

«τῆς Ἐκκλησίας τὰ μεγάλα προπύργια,
«οἱ στῦλοι τῆς εὐσεβείας»,
«οἱ τῆς Οἰκουμένης διδασκάλου»,
«τὰ τοῦ Πνεύματος ὄργανα»,
«οἱ ἐπίγειοι ἄγγελου».

Ἔτσι ἐξηγεῖται γιατί καὶ σήμερα ἀκόμη, μετὰ ἀπὸ χίλια ἑξακόσια χρόνια περὶπου, ὁ κάθε μελετητῆς καὶ «ἐραστῆς» τῶν λόγων καὶ τῆς «βιοτῆς» τῶν ἁγίων αὐτῶν Πατέρων μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ καὶ νὰ διαλεχθεῖ μαζί τους. Ὅπως μᾶς βεβαιώνει πάλιν ὁ ὕμνογράφος τους «οἱ φιλόσοφοι τοὺς σοφοὺς, οἱ ἱερεῖς τοὺς ἰομένους, οἱ ἐν θλίψεσι τοὺς παραμυθουμένους· τοὺς συνοδίτας οἱ ὁδοιπόροι, οἱ ἐν θαλάσῃ τοὺς κυβερνήτας, οἱ πάντες τοὺς πανταχοῦ θερμῶς προφθάνοντας...» (ἀπὸ ἀκολουθία τοῦ Ἐσπερινοῦ).

Ἀναγνωρίσθηκαν ὡς «τὰ πάγχρυσά στόματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ἔλαβαν ἀντάξια τῆ θέσης τῶν «παιδαγωγῶν καὶ μεγάλων διδασκάλων τῆς οἰκουμένης». Ὡς μεγάλοι Ἱεράρχες διακόνησαν τὸ θυσιαστήριο τοῦ Κυρίου ὡς «ἐπίγειοι Ἄγγελοι». Ἡ πολιτεία τους καὶ ἡ συμμετοχὴ τους στὰ κοινὰ ὑπῆρξε ἐμπρακτικῆ, ἐνεργῆ σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ ἐντυπωσιάζει καὶ σήμερα ἡ κοινωνικὴ τους δραστηριότητα. Ἡ Ἐκκλησία τοὺς κατατάσσει ἀνάμεσα στοὺς μεγάλους καὶ ἁγίους Πατέρες Τῆς καὶ τιμᾶ ἰδιαίτερα τὴ μνήμη τους.

Ὁ «μέγας ἱεροφάντωρ Βασίλειος», «ὁ θεορρήμων Γρηγόριος» καὶ «ὁ Ἰωάννης ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν» διατηροῦνται στὴ μνήμη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ὡς οἱ κατεξοχὴν ἅγιοι Πατέρες Τῆς.

Σκόπιμο θεωρῶ ἢ μικρὴ ἀναφορά μας στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες νὰ γίνῃ μὲ τὴν ιδιότητα, ποὺ ἡ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας, μᾶς τοὺς παρουσιάζει, ὡς τοὺς κατεξοχὴν ἁγίους Πατέρες μας.

Συχνὰ ἀκούγεται ὁ λόγος γιὰ ἐπιστροφή στοὺς Πατέρες· στὴ μελέτη τῶν κειμένων τους· στὴ σπουδὴ τῆς Θεολογίας τους· στὴ γνωριμία τῆς βιοτῆς τους.

Τί ὅμως εἶναι ὁ ἅγιος Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας; Ἰδιαίτερα γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνορθόδοξους οἱ ἅγιοι Πατέρες «δὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν μία παρακαταθήκη... δὲν εἶναι παλαιὰ εἰκονίσματα ἐνὸς ἱστορικοῦ ἢ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Οὔτε ἀποτελοῦν φυλακτὰ γιὰ φύλαξη καὶ συντήρηση. Εἶναι ζωντανὲς πηγὲς γιὰ ἀντίληψη. Εἶναι κεφάλαια γιὰ ἐκμετάλλευση. Εἶναι κατεξοχὴν ὁδηγοί, γιατί ἀσχολήθηκαν μὲ φλέγοντα ζητήματα καὶ ἀγωνίσθηκαν στὸ κέντρο τοῦ ἀνθρώπινου στίβου» (Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄνθρωπος, Ἡλ. Μαστρογιαννόπουλος, σελ. 6).

Ὅπως πολὺ σωστὰ ἔχει γραφεῖ «Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦνται ἐκεῖνα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῆς ταπεινοφροσύνης τους ἐνώπιον τῆς ἀλήθειας, τῆς εὐρύτητος καὶ γνησιότητος τῆς πίστεώς τους, δέχονται τὸ δῶρο τῆς θείας Χάριτος ὄχι μόνον νὰ ἀφομοιώσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκφράσουν πιστὰ τὴν καθολικὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κοινωρίας. Γιατὶ «ἐκεῖνο ποὺ ἐκφράζουν δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἀτομικὴ σκέψη τους ἢ οἱ προσωπικὲς τους πεποιθήσεις, ἀλλὰ ἡ συνείδηση ὁλόκληρης τῆς Ἐκκλησίας» (Γ. Φλωρόφσκυ).

Ἀκόμη «οἱ Πατέρες μιλοῦν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ καθολικοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ θεολογία τους κινεῖται καὶ ἀναπτύσσεται στὸ ἐπίπεδο τῆς καθολικότητος· ἔχει τίς ρίζες καὶ τὰ θεμέλιά της στὴν κοινωρία ὅλων τῶν πραγμάτων. Μὲ τὴν ἄσκησι, τὴν προσευχὴ, τὴ νήψη, τὴν κοινωρία στὰ ἐκκλησιαστικὰ μυστήρια καὶ μὲ τὴν ὅλη πολιτεία τους ἔχουν διευρύνει τόσο πολὺ τὴν καρδιά τους, τὸ νοῦ, τὴν ψυχὴ τους, ὥστε ἔχουν ἐπιτύχει νὰ αἰσθάνονται καὶ νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ἐνεργοῦν μ' ὁλόκληρη τὴν Ἐκκλησία».

Μὲ τὴν παρουσία καὶ ἅγια βιοτῆ τους καὶ τὴν ὅλη δραστηριότητά τους οἱ ἅγιοι Πατέρες ὀριοθετοῦν τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκόμη ὑποτυ-

πώνουν τὸ τί πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὸ τί πρέπει νὰ προσπαθεῖ νὰ γίνῃ τὸ κάθε πιστὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἅγιοι Πατέρες εἶναι οἱ φύλακες, ἀλλὰ καὶ συνεχιστὲς τῆς Παραδόσεως. Ὅχι ἀπλῶς ἐκείνης ποὺ μεταδίδει καὶ μεταβιβάζει ὀρισμένες γνώσεις καὶ ἀφηρημένες ἀλήθειες; ἀλλὰ ἐκείνης ποὺ καταθέτει ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ ἓνα συγκεκριμένο τρόπο ζωῆς καὶ μιὰ συγκεκριμένη στάση ζωῆς, ποὺ εἶναι ἡ «καινὴ ζωὴ» τῆς ἑλληνορθόδοξης Παραδόσεώς μας.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες εἶναι προφήτες τῆς «ζώσης ἀληθείας». Δὲν εἶναι «ἀκαδημαϊκοὶ» διδάσκαλοι καὶ σοφοὶ τοῦ κόσμου. Κατὰ τὸν μέγαν Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον, εἶναι «οἱ φιλόσοφοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ἡ πορεία τους κατευθύνεται καὶ μὲ τὴ διάσταση τῆς αἰωνιότητος. «Οἱ πύρινες γλώσσες τοῦ ὑπερώου τῆς Πεντηκοστῆς ἐκάθησαν καὶ ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν» καὶ αὐτοὶ «ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου» (Πράξ. β' 3). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Θεολογία τους δὲν εἶναι ἐγκεφαλικὴ καὶ διανοητικὴ, ἀλλὰ βιωματικὴ «ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι».

Αὐτὴ ἡ «ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι» Θεολογία τους χάριζε τὴ δυνατότητα νὰ βρίσκονται ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες σ' αὐτὸ ποὺ λέγεται στὴ θεολογικὴ γλῶσσα «συμφωνία» τῶν θεοπνευστῶν Πατέρων. Καὶ αὐτὴ δὲν ὀφείλεται στὶς θεολογικὰς σχολὰς ἢ ἀκαδημίας ποὺ σπούδασαν οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἀλλὰ στὸ Ἅγιο Πνεῦμα ποὺ φώτισε τὴν καθαρὴν διάνοιά τους γιὰ νὰ θεολογοῦν σωστά καὶ νὰ «συντονίζονται» καὶ νὰ «συμφωνοῦν» μεταξὺ τους, χωρὶς ἐκτροπὲς καὶ ἀντιθέσεις. Πραγματικὰ «ἡ θεία ἔλλαμψη», ποὺ προϋποθέτει τὴ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ κάθαρση καὶ τὸν ἕξαγιασμό τοῦ νοῦ, ἔδινε στοὺς ἁγίους Πατέρες τὴ δύναμη νὰ θεολογοῦν καὶ νὰ δογματίζον «ἐν συμφωνίᾳ» —στὶς γενικὲς βέβαια γραμμὰς— χωρὶς πλάνες καὶ αἰρετικὰς ἀποκλίσεις. Στὶς λεπτομέρειες καὶ στὴν προσωπικὴ διατύπωση κάθε ἐκκλησιαστικοῦ Πατέρα —καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ θαυμαστὸ— διασώζεται ἡ ἰδιοτυπία του, ἡ προσωπικὴ του ἔκφραση, γιὰ νὰ δείχεται καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο πὼς τὸ Πνεῦμα εἶναι ἐλεύθερο. Καὶ ὄχι μονάχα ὅπου θέλει «πνεῖ» ἀλλὰ καὶ ὅπως θέλει «πνεῖ». «Ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον» (Α' Κορ. ιβ' 7), «καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. δ' 7), ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ἅπ. Παῦλος, ὥστε ὁ καθένας ἀνάλογα καὶ μὲ τὶς μυστικὰς ἐμπειρίας του καὶ τὴν ἰδιαιτερότητα τῆς προσωπικῆς του ἐκφράσεως νὰ καταθέτῃ τὴ μαρτυρία του γιὰ τὴ «σώζουσα» ἀλήθεια.

Νὰ γιατί στὴν ὀρθόδοξη Παράδοσή μας οἱ ἅγιοι Πατέρες θεωροῦνται «τὰ πάγχρυσα στόματα» μὲ τὰ

ὅποια ἐκφράζεται καὶ φανερόνεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση. Μ' αὐτοὺς ὄχι μόνον ἐρμηνεύεται ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀντηχεῖ καὶ σήμερα τὸ ἀποστολικὸ κήρυγμα. Ἡ θεία ἀποκάλυψη, ποὺ ὡς «Χάρις καὶ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» (Ἰωάν. α' 17), συνεχίζεται καὶ μεταβιβάζεται καὶ μέχρι σήμερα σὲ μᾶς μὲ τοὺς ἁγίους Πατέρες. Ἔτσι ὁ Χριστὸς «παρατείνεται εἰς τοὺς αἰῶνας».

Πάντοτε οἱ ἅγιοι Πατέρες ὑπῆρξαν τὰ ἀσφαλῆ μέτρα καὶ πλαίσια καὶ ὄρια τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοὶ πράγματι εἶναι: «οἱ ὀξυδερκεῖς τῆς Ἐκκλησίας ὀφθαλμοί... οἱ ἀπλανεῖς ὁδηγοί, οἱ φυσικοὶ ἐρμηνεῖς τοῦ Εὐαγγελίου ὡς θεωρίας καὶ πράξεως» (Ἐρωσ Ὁρθοδοξίας, Π. Πάσχου, σελ. 62).

Ἡ παρουσία τους δὲν ἀποτελεῖ μόνον τὸ δόσημο τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ δείκτη γιὰ τὸ ποῦ καὶ πὼς πρέπει νὰ πορεύεται ἡ Ἐκκλησία μας. Ἄς ἀναλογισθοῦμε τί θὰ ἦταν ἡ Ὁρθοδοξία μας σήμερα χωρὶς τὰ μεγάλα αὐτὰ «προσῦργια» καὶ χωρὶς αὐτοὺς τοὺς «ὀπλίτας παρατάξεως Κυρίου», ὅπως τοὺς χαρακτηρίζει ὁ ὑμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ προτεσταντισμὸς κινούμενος ἀπὸ ἓναν ἄκρατο ὑποκειμενισμό, χωρὶς μέτρο, χωρὶς Πατερικὴ Παράδοση, ἔχει κατακερματισθεῖ σὲ πλῆθος παραφυάδες καὶ ἀλληλομαχόμενες παρασυναγωγές. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς ποὺ ὑποκατέστησε τὴν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Πατερικὴ «συμφωνία» μὲ τὸ «ἀλάθητον» ἐνὸς ἀνθρώπου, τοῦ Πάπα, ἔχει ἐκτραπεῖ ἀπὸ τὴ γνήσια Παράδοση σὲ «καινοτομίες», ποὺ εἶναι ἐπικίνδυνες κακοδοξίες καὶ πλάνες.

Ἡ Ὁρθοδοξία πορευθῆκε, ἀλλὰ πορεύεται καὶ μέχρι σήμερα μὲ τὶς ὀριοθετήσεις καὶ κατευθύνσεις τῶν ἁγίων Πατέρων. Παρὰ τὰ ἀδύνατα σημεῖα τῶν ἀνθρώπων τῆς, ἀναμφισβήτητα κατέχει ἀλλὰ καὶ μπορεῖ νὰ μεταδώσει σ' ἐκεῖνον ποὺ ἀναζητᾷ, τὸ γνήσιο ἦθος καὶ φρόνημα τοῦ Χριστοῦ.

Νὰ γιατί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία ἡ Ἐκκλησία τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ θεωροῦνται αὐτοὶ μέσα στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ὅ,τι εἶναι μέσα στὴν οἰκογένεια οἱ γονεῖς. Ὅπως ὑπάρχει μιὰ φυσικὴ πατρότητα καὶ μητρότητα, παρόμοια ὑπάρχει καὶ μιὰ πνευματικὴ πατρότητα καὶ μητρότητα. Καὶ αὐτὴ ἡ τελευταία δημιουργεῖ τὶς προϋποθέσεις γιὰ νὰ «γεννηθοῦμε», νὰ «ἀῤῥηθοῦμε» καὶ νὰ «ὠρμάσουμε» στὴν «ἐν Χριστῷ» ζωὴ.

Οἱ καιροὶ μας, ἓνα μεγάλο προσὸν ποὺ διαθέτουν, ἐναντι ἄλλων ἐποχῶν εἶναι πὼς διακρίνονται γιὰ μιὰ «δίψα καὶ πείνα» γιὰ γνησιότητα, καὶ ἐπομένως γιὰ γνησιότητα καὶ στὸν Εὐαγγελικὸ λόγον. Ἡ ἀναζήτησις

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

4. Ἐπιγραφήλιον, διαστάσεων 1,38X0,27 μ., χρυσοκέντητον ἐπὶ πορφυροῦ ὑφάσματος, σχιστὸν ἐνούμενον διὰ κομβίων ἀργυρῶν, ἐξ ὧν σάζονται ἱερά. Εἰς τὸ κάτω ἄκρον καταλήγει εἰς ὀκτὼ θυσάνους πρασίλους μὲ στελέχη ἀργυροκέντητα. Τὸ Ἐπιγραφήλιον ἐπὶ τοῦ αὐχένου ἔχει τὸν Κύριον εὐλογοῦντα καὶ κατὰ ζεύγη μετὰ χρυσοκέντητων ἀνθέων τοὺς κάτωθι ἁγίους: προηγείται ζεύγος Ἀρχαγγέλων, ἀκολουθοῦν ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ Τίμιος Πρόδρομος, οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ μεγαλομάρτυρες Γεώργιος καὶ Δημήτριος, οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι Τύρωνος καὶ Στρατηλάτης, ὁ Ἅγιος Προκόπιος καὶ ὁ Ἅγιος Νέσιωρ, ὁ Ἅγιος Χριστοφόρος καὶ ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος, καὶ τέλος οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι Κοσμάς καὶ Δαμιανός.

5. Ἐπιγραφήλιον, διαστάσεων 1,30X0,25 μ., χρυσοκέντητον, ἐπὶ πρασίνοιο καὶ πορφυροῦ ἀλλάζ, φέρει ἐπὶ τοῦ αὐχένου τὸν Κύριον εὐλογοῦντα καὶ τοὺς κάτωθι ἁγίους κατὰ ζεύγη κεκοσμημένα δι' ἀνθέων: Τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Πρόδρομον, τὸν Ἰωάννην Χρυσοστόμον καὶ τὸν Μέγαν Βασίλειον, τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον καὶ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶ καὶ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, εἰς τὸ κάτω ἄκρον οἱ Ἅγιοι μεγαλομάρ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 665 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17/1987 τεύχους.

τυρες Γεώργιος καὶ Δημήτριος. Λόγω τοῦ μικροῦ ὕψους τοῦ Ἐπιγραφήλιου καὶ τῆς παραστάσεως ἐν αὐτῷ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, πιθανὸν τὸ Ἐπιγραφήλιον νὰ ἀνήκει εἰς τὸν Ὅσιον Νικάνορα. Εἶναι ἀρίστης τέχνης καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Πάντα ταῦτα ἔργα παλαιᾶς φροντισμένης τέχνης.

6. Ἐπιγραφήλιον, διαστάσεων 1,41X0,27 μ., ἐπὶ ἀρίστον παλαιῶ ὑφάσματος κεκοσμημένου δι' ἀνθέων χρυσοῶν. Φέρει πέντε θυσάνους πολυχρώμους μὲ χρυσοπλεκτὰ στελέχη.

7. Φελόνιον, διαστάσεων 1,27X1,50 μ., ἐξ ὑφάσματος χρυσοῦφαντου ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται χρυσοκέντητα ἄνθη ὠραιότατα εἰς σχήματα ὑπέροχα καὶ κανονικά.

8. Στιχάριον ἐπὶ ἐρυθροῦ ἀλλάζ, ὕψους 1,43 μ., μὲ χρυσοῦφανα ἄνθη, ἐφθαρμένον εἰς τὸ στήθος.

9. Ὡράριον Διακονικόν, ἐξ ἀρίστου ὑφάσματος, παλαιόν, διαστάσεων 3,70X0,13 μ.

10. Ζεύγος Ἐπιμανικίων ἐπὶ ἐρυθροῦ ἀλλάζ, χρυσοκέντητα μὲ παράστασιν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μετὰ μαργαριταρίων, διαστάσεων 0,32X0,23 μ.

11. Ζεύγος Ἐπιμανικίων ἐπὶ φαιοῦ ὑφάσματος, χρυσοκέντητα, διαστάσεων 0,28X0,17 μ.

12. Ζεύγος Ἐπιμανικίων: χρυσοκέντητα, ἀπεικο-

ὅμως αὐτὴ μπορεῖ νὰ βρεῖ ἱκανοποίηση μόνο στὶς «πηγές» καὶ τὶς «ρίζες», πού στὴν προκειμένη περίπτωση εἶναι οἱ ἅγιοι Πατέρες.

Ἡ γνησιότητα βρῖσκεται στὴν πατερικὴ σκέψη, στὴν πατερικὴ νοοτροπία, στὸ πατερικὸ φρόνημα. Καὶ βέβαια αὐτὴ ἡ ἐπιστροφὴ ἀπαιτεῖ διευκρινίσεις: «Ἡ προσκόλλησις τῶν ὀρθοδόξων στοὺς Πατέρες δὲν εἶναι ἀπλὴ προσκόλλησις στὸ παρελθὸν καὶ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐκεῖνο πού ἀναζητοῦν οἱ Ὀρθόδοξοι πρῶτιστα στοὺς Πατέρες εἶναι ἡ πλήρης καὶ ἀνόθευτη Ἀποστολικὴ Διδαχὴ. Οἱ Πατέρες ἐνδιαφέρουν τοὺς Ὀρθοδόξους ὄχι τόσο ὡς μάρτυρες τῆς ἀρχαιότητος, τῆς ἀρχαίας πίστεως, ὅσο τοὺς ἐνδιαφέρουν ὡς μάρτυρες τῆς ἀληθοῦς πίστεως. Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια τὴν παρέλαβαν ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ τὴν παρέδωσαν σὲ μᾶς οἱ Ἀπόστολοι. Μάρτυρες δὲ καὶ ἐγγυητὲς αὐτῆς τῆς Παραδόσεως εἶναι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτοὶ μᾶς ἐγγυῶνται καὶ μᾶς βεβαιώνουν ὅτι ἡ Πίστις τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἀνθρώπινη ἐπινοήσις ἢ δική μας ἐφεύρεσις. Ἀλλὰ μαρτυροῦν πὼς ἡ πίστις εἶναι ἡ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου, πού Αὐτὸς διὰ τῶν Ἀποστόλων παρέδωκε

στὴν Ἐκκλησία. Νὰ ὁ λόγος πού ἡ Ὀρθοδοξία ἐπιμένει στὴν ἀνάγκη νὰ ἀποκτησομε τὸν νοῦν καὶ τὸ φρόνημα τῶν Πατέρων» (Φλωρόφσκυ).

Ἡ μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καὶ μάλιστα ὡς τῶν κατεξοχὴν μεγάλων ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἔχει αὐτὴ τὴν ἐπικαιρότητα γιὰ τὸ σημερινὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ὡς οἱ γνησιότεροι μάρτυρες καὶ ἐγγυητὲς τῆς ἐλληνορθόδοξης Παράδοσής μας μᾶς καταθέτουν τὰ μέτρα καὶ τὰ ὄρια, μέσα στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ κινεῖται καὶ νὰ ἐνεργεῖ καὶ νὰ δραστηριοποιεῖται ἡ ὅλη μας βέβαια ζωὴ, ἀλλὰ κυρίως τὸ παιδευτικὸ καὶ ἀναμορφωτικὸ ἔργο τοῦ σχολείου, τῆς οἰκογένειας καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄς ἐπισφραγίσω τὴ μικρὴ μου αὐτὴ ἀναφορὰ στοὺς τρεῖς ἁγίους Πατέρες μὲ τὴν γνωστὴ χαρακτηριστικὴ πατερικὴ προσευχὴ: «Δι' εὐχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σώσον ἡμᾶς». Ἀμήν.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΤΣΙΟΣ

νίζουν βασιλικὸν διάδημα, διαστάσεων 0,27X0,19 μ.

13. Χρυσοκέντητον κάλυμμα, ἐπὶ ροζ ἀιλάζ, ἔχον διάφορα ἄνθη μετὰ κλάδων, διαστάσεων 0,58X0,53 μ.

14. Περιζώνιον Χρυσοκέντητον.

15. Σειρὰ καλυμμάτων χρώματος πορφυροῦ μετὰ χρυσοκέντητον ἀμπέλου, τεμάχια τρία (α, β, γ).

16. Ζεύγη καλυμμάτων ἐπὶ ἐρυθροῦ ὑφάσματος βελούδου μετὰ ἀγγέλων, τεμάχια πέντε (α, β, γ, δ, ε).

17. Ἄηρ, κάλυμμα τιμίων Δώρων, χρώματος μώβ.

18. Δύο ζεύγη καλυμμάτων ἁγίων Δώρων, τὸ ἕν ἄνευ ἀέρος, χρώματος θυσοινί, εἰς τὸ κέντρον ἔχον χρυσοκέντητον σιαυρόν, τεμάχια πέντε (α, β, γ, δ, ε).

19. Καλύμματα ἁγίων Δώρων ἄνευ ἀέρος χρώματος θαλασοί, κεντημένων μετὰ χανδρῶν.

20. Κάλυμμα ἁγίων Δώρων ἐπὶ λευκοῦ ἀιλάζ, εἰς τὸ κέντρον φέρει χρυσοκέντητον σιαυρόν καὶ εἰς τὰ ἄκρα ἄνθη, ὅπισθεν ἀναγράφει: «Ακριβου Ἱερέως».

21. Καλύμματα ἁγίων Δώρων, λαϊκῆς τεχνουργίας, ἐπὶ θαλασοί ἀιλάζ, ἔχον εἰς τὸ κέντρον χρυσοῦφαντον σιαυρόν καὶ εἰς τὰ ἄκρα ἔγχρωμα ἄνθη, ἄνευ ἀέρος, τεμάχια δύο α, καὶ β, γ, δ.

22. Ἄηρ, κάλυμμα Ἁγίων Δώρων, χρώματος πρασίνου ἀιλάζ.

23. Κάλυμμα Ἁγίας Τραπέζης 0,68X0,53 μ., ἔχει εἰς τὸ κέντρον χρυσοκέντητον σιαυρόν, ἐπὶ δὲ λευκοῦ χρώματος ἀιλάζ ἄνθη διαφόρων χρωμάτων καὶ χρυσοῦς σιάχρας.

24. Ἄηρ χρυσοκέντητος ἀρίστης τέχνης 0,55X0,43 μ., ἀπὸ πράσινου ὑφάσματος, εἰς τὸ κέντρον παριστά τὸν Κύριον ἐπὶ Ἁγίας Τραπέζης ὑπὸ ἐντὸς δισκαρίου, πέριξ αὐτοῦ ἐξαπτεροῦγα χρυσοκέντητα καὶ ὀλόσωμοι οἱ Ἄγγελοι Κυρίου, εἰς δὲ τὰ ἄκρα τὰ σύμβολα τῶν Εὐαγγελιστῶν χρυσοκέντητα καὶ μετὰ διάφορα χρώματα τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Τὸ ἔργον κοσμεῖται ἀπὸ τοὺς μεγάλους φωστῆρας: τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ τὸν ἀγρεῖνόν. Ἄνωθεν τοῦ Κυρίου, ὅστις εὐδοκεῖται ὑπὸ τοῦ Δισκαρίου τὸ ἐκ τῆς Θ. Δειπύργιας τοῦ Χρυσοοσίμου: «ΜΕΛΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΡΗΖΕΤΑΙ Ο ΑΜΝΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ Ο ΜΕΛΙΖΟΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΔΙΑΙΡΟΥΜΕΝΟΣ Ο ΕΣΘΙΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΔΕΠΟΤΕ ΔΑΠΑΝΟΜΕΝΟΣ», εἰς τὸ κάτω ἄκρον ἡ ἐπιγραφή: «ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΠΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΧΕΙΡΩΝ ΑΥΤΟΥ», εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον σώζεται χρυσοκέντητος ἡ ἡμερομηνία κατασκευῆς: «ΕΠΙ ΕΤΟΥΣ ἹΡ ΙΓ ΕΝ ΜΗΝΙ ΙΟΥΝΙΟ ΚΕ», καταλήγει εἰς τρεῖς θυσάνους χρώματος ἐρυθροῦ.

15. ΙΕΡΑ ΣΚΕΥΗ καὶ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς διακρίνονται διάφορα ἱερά σκεύη καὶ ποικίλα ἄλλα ἀντικείμενα χειροποίητα, κατασκευασμένα ἀπὸ ἄργυρον φέροντα ἀναγλύφους παραστάσεις. Τὰ περισσότερα τούτων εἶναι ἀφιερῶματα καὶ δεήσεις πατέρων τῆς Μονῆς, ὑ-

πὲρ φυλικῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον. Ἐν συνεχείᾳ παραθέτομεν κατάλογον τῶν λειτουργικῶν αὐτῶν ἀντικειμένων, μετὰ περιγραφῆς ἐνδὸς ἐκάστου τούτων:

1. Ἐν ἁγίον Ποτήριον μετὰ βάσεως, ἀργυροῦν ἐπίχρυσον, φέρον ἐπὶ τῆς βάσεώς του τὴν ἐπιγραφήν «ΔΙΣΚΟΠΟΤΗΡΙΟΝ ΥΠΑΡΧ. ΑΠΟ ΤΗ Ι. ΜΟΝΗΣ ΖΑΠΟΡΔΑΣ», ἀχρονολόγητον καὶ διαστάσεων: ὕψος 0,21, βάσις 0,11, διάμετρος Ποτηρίου 0,8.

2. Ἐτερον ἁγίον Ποτήριον ἀργυροῦν ἐπίχρυσον μετὰ βάσεως, ὕψος 0,20, βάσις 0,12, διάμετρος Ποτηρίου 0,10, ἄνευ τιμῶς ἐνδείξεως.

3. Ἐτερον ἁγίον Ποτήριον, ἀργυροῦν ἐπίχρυσον, ὕψος 0,21, βάσις 0,13, διάμετρος Ποτηρίου 0,9, τὸ Ποτήριον περιβάλλεται διὰ περικέχρων ἀναγλύφων ἀνθέων.

4. Ἁγίον Ποτήριον ἀργυροῦν, ὕψος 0,27, βάσις 0,17, διάμετρος Ποτηρίου 0,11, φέρει παραστάσεις σεραφίμ καὶ τὴν ἐπιγραφήν: «ΤΟΝ ΕΠΙΝΙΚΙΟΝ ΥΜΝΟΝ ΑΛΟΝΤΑ ΒΟΟΝΤΑ ΨΑΙΚΡΑΓΟΤΑ ΚΑΙ ΛΕΓΟΝΤΑ ΔΙΑ ΕΞΟΛΟΥ ΔΕ ΜΟΥ» ἐπὶ τοῦ Ποτηρίου, καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ τὰ σύμβολα τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ τὴν εἰδησι: «† ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΙΕΡΟΝ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΚ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΖΑΠΟΡΔΑΣ ΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΗΣ. ΗΓΟΥΜΕΝΕΥΟΝΤΟΣ ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΕΠΙ ΕΤΟΣ 1756».

5. Ἐτερον ἁγίον Ποτήριον Θείας Εὐχαριστίας ἐκ μολύβδου, παλαιόν, ὕψος 0,23, βάσις 0,13, διάμετρος 0,10.

6. Ἐτερον ἁγίον Ποτήριον ἀργυροῦν-ἐπίχρυσον, ὕψος 0,24, βάσις 0,15, διάμετρος 0,8.

7. Ζεύγος περικέχρων ἀργυρῶν δικηροταικῆρων, φέροντα ἀναγλύφους ὄφεις καὶ κεφαλὰς ἀγγέλων. Ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ τρικῆρου ἡ εἰδησις: «1742 Ιωλον 17 Π|ΖΑΧΑΡΙΑ ΙΕΜΝ. ΜΑΝΑΣΤΗΡΙ ΖΑΒΟΡΔΑ», ἐπὶ δὲ τοῦ δικῆρου: «1742 ΙΟΥΛΙΟΥ 17 Π|ΖΑΧΑΡΙΑ ΙΕΜΝΟ ΖΑΒΡΔΑ».

8. Θυματήριον ναϊδιόσχημον, ἀργυροῦν, ἐπίχρυσον, καταλήγον εἰς τροῦλλον μετὰ τριῶν μικροτέρων. Εἶναι ἔργον φροντισμένης ἐργασίας τοῦ ἔτους 1568 καὶ φέρει ἀναγλύφους παραστάσεις, εἰς τὸ ἄνω μέρος: τοῦ Κυρίου, τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρόμου, τῶν 12 Ἀποστόλων καὶ τοῦ Παύλου, καὶ εἰς τὸ κάτω: πάλιν τῆς Θεοτόκου μετὰ ἄγγέλων, τοῦ Δαβὶδ καὶ ἄλλων προφητῶν, ἡ ἐξάρτησις αὐτοῦ καταλήγει εἰς λαβὴν ὄφεως.

9. Ἐτερον ἀργυροῦν Θυματήριον παλαιόν, φέρον ἀνάγλυφα ἄνθη.

10. Ἐτερον ἀργυροῦν θυματήριον εἰς σχῆμα λοβοῦ πίττου (κονκονάρας) φέρον ἐπὶ τῶν ἐξαρτήσεων αὐτοῦ καὶ δώδεκα ροῖτσκους ἀργυροῦς.

11. Ἐτερον θυματήριον ἀργυροῦν μετὰ δώδεκα ροῖτσκων, ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: «ΤΟ

ΠΑΡΟΝ ΘΥΜΙΑΤΗΡΙΟΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΗΣ ΖΑΒΟΡΔΑΣ, ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΗΣΙΟΥ, ΚΑΑΡΡΥΤΟΥ 1814».

12. Ράβδος χειροποίητος σιδηρά εις σχῆμα T και εις τύπον πατερίτσας· πρόκειται κατὰ τὴν παράδοσιν και κατὰ τὴν πληροφορίαν ἐκ τοῦ καταλόγου ἀντικειμένων σκήτης Ἁγίου Νικάνορος τοῦ ἔτους 1899, περὶ τῆς Ράβδου τοῦ Ἁγίου Νικάνορος, εἶναι ὕψους 1,28.

13. Ζεῦγος ἐξαπτερόγων ἐξ ἀργύρου. Τὸ ἐν ἐκ τούτων φέρει ἀναγλύφους εἰκόνας, ἐπὶ τῆς α' ὄψεως: Μεταμορφώσεως εἰς τὸ κέντρον, περιφερειακῶς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, τὴν Θείαν τοῦ Κυρίου Γέννησιν, ὡς και τοὺς τέσσαρας Ἐδαγγελιστάς. Ἐπὶ τῆς β' ὄψεως: τὴν Βάπτισιν τοῦ Κυρίου εἰς τὸ κέντρον και τὸν Ἐδαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου, τὴν Θείαν τοῦ Σωτήρος Γέννησιν, τὴν Ὑπαπαντὴν και τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου. Ἐκάστη ὄψις φέρει ἀπὸ ὀκτὼ πολυτίμους λίθους μεγέθους λεπτοκαρῶν. Τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τῆς α' ὄψεως: τὴν Σταύρωσιν τοῦ Κυρίου εἰς τὸ κέντρον, τὴν Πεντηκοστὴν ἄνωθεν, τὴν Βαϊφόρον κάτωθεν, τὸν Μυστικὸν Δείπνον ἀριστερὰ και τὴν ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ ψηλάφισιν τοῦ Κυρίου. Ἐπὶ τῆς β' ὄψεως: τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου εἰς τὸ κέντρον, και λοιπὰς ἀπεικονίσεις ὡς τὰ προηγούμενα, και τοῦτο φέρει εἰς ἑκάστην αὐτοῦ ὄψιν ἀνὰ ὀκτὼ λίθους, ὡς προεγράφησαν.

14. Σταυρὸς ἀργυρῶς, διαστάσεων 0,29X0,22, φέρων ἐπὶ τῆς α' ὄψεως τὴν Θεοτόκον, εἰς τὸ κέντρον και τὰ ἄκρα τὸν ἅγιον Νικόλαον, πάλιν τὴν Θεοτόκον, τὸν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον και τὴν Βάπτισιν τοῦ Κυρίου. Ἐπὶ τῆς β' ὄψεως: τὴν Σταύρωσιν και τὰ σύμβολα τῶν Ἐδαγγελιστῶν.

15. Δισκάριον ἀργυροῦν εἰκονίζον εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ τὸν Πανάγιον Τάφον, μετὰ γύρωθεν αὐτοῦ κοσμήματος ἐξ ἀνθέων δι' ἐγκαυστικῆς τέχνης, διαμέτρου 0,10 και φέροντος τὴν ἐπιγραφήν: «ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΗΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ 1815».

16. Ἐτερον Δισκάριον ἀργυροῦν, εἰκονίζον εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ τὸν Ἅγιον Γεώργιον ἔφιππον, γύρωθεν δὲ αὐτοῦ φέροντος ποικίλα ἀνάγλυφα αὐτοκρατορικά και χριστιανικά σύμβολα, ὡς δικέφαλον αετόν, γλαῦκα μετὰ ἐτέρον πτηνοῦ, λέοντα, ἔλαφον κ.λ.π. διαμέτρου 0,12 και ἐπ' αὐτοῦ ἡ εἶδησις: «ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ 1746».

17. Κυτίον ἀργυροῦν, ἴσως διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἁγίου Ἄρτου, διαστάσεων: 0,8x0,5x0,3.

18. Ἐτερον κυτίον ἀργυροῦν ἐπίχρυσον σχήματος στρογγύλου, διαμέτρου 0,7 και ὕψους 0,4.

19. Κάνιστρον ἀργυροῦν, μᾶλλον πρὸς χρῆσιν διανομῆς ἀντιδώρου ἢ και πρὸς τέλεσιν ἀγιασμοῦ, μεγάλου σχήματος και διαμέτρου 0,32, γύρωθεν φέρον παραστάσεις τῆς Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου, τῆς Μεταμορφώσεως, τῆς Ἀναστάσεως, ὡς και σύμβολα τοῦ Θείου Πάθους, ἦτοι Σταυρὸν, λόγχην, σπόγγον. Ἐπ' αὐτοῦ ἐγχάρακτος ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή εἰς μεγαλογράμματον Βυζαντινὴν ἐπιγραφήν: «Ο ΠΡΝ ΔΙ-

ΣΚΟΣ ΥΠΡΧ ΖΒΡΔΑΣ ΔΙΕΞΟΔΟΥ ΜΝΧΟΥ ΕΚ ΧΡΙΟΝ ΖΜΑΤΖΙ ΕΤΣ ΑΕΖ' ΤΗΣ ΜΟΛΔ' ΒΑΣ Τ ΜΝΣΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΔΓΟΜΝΗΣ Κ ΔΠΑΝΗΣ ΖΧ-ΡΙΟΥ ΙΕΡΟΥ 1807 Σ|ΒΡΙΟΥ 20».

20. Σφραγίς ἐκ χαλκοῦ, διαμέτρου 0,8, εἰκονίζουσα τὸν Πανάγιον Τάφον, γύρωθεν γράφει: «ΣΙΝΔΟΝΙ ΚΑΘΑΡΑ ΕΙΛΗΣΑΣ ΚΑΙ ΑΡΩΜΑΣΙ», ἴσως ἐχρησιμοποιεῖτο κατὰ τὰς πανηγύρεις, και προέρχεται πιθανῶς ἐκ τῶν ἀντικειμένων Ἱερομονάχου Θεοφίλου Πρωτοσυγκέλλου ἐκ τοῦ Παναγίου Τάφου.

21. Χάλκινον ρομβοειδὲς ἀντικείμενον, διαστάσεων 0,9x0,6, ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως εἰκονίζον τὴν Θεοτόκον βοεφοκρατοῦσαν και εἰς τὴν ἑτέραν τὸν Τιμιον Σταυρὸν μετὰ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου και Ἑλένης. Ἴσως πρόκειται περὶ τύπου σφραγίδος παλαιοῦ Συγγιλιανοῦ γράμματος.

22. Ἐξ (6) ἀστερίσκοι ἀργυρᾶς κατασκευῆς.

23. Πέντε μικροὶ μεταλλικοὶ Σταυροὶ στήθους, διὰ λαϊκούς.

24. Θήκη χαλκίνη ἔχουσα ἐγχάρακτα σχήματα, φέρουσα περόνιον παλαιὸν ἐντὸς αὐτῆς, ἔχουσα ὀστεῖτην λαβήν. Ἐπὶ τῆς θήκης τὰ γράμματα «ΚΡΑΟΥ ΙΡΔΚΝ 1836».

25. Ἐννέα (9) κοχλιάρια ἀπλᾶ ἀργυρᾶ, διαφόρων μεγεθῶν, πιθανῶς χρησιμοποιηθέντα ἀντὶ λαβίδων.

26. Ἐξ (6) κοχλιάρια ἀργυρᾶ διαφόρων μεγεθῶν και ποικίλης τεχντροπίας, δύο (2) ἐξ αὐτῶν πιθανῶς προέρχονται ἀπὸ σύνολον «σερβίτσου» ὑψηλῆς προσωπικότητος. Ἴσως ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ ἀνωτέρω και ὡς λαβίδες Θείας Μεταλήψεως.

27. Δύο (2) περόνια μικρὰ παλαιά.

28. Πέντε (5) λόγχαι χειροποίηται παλαιαί, μία ἐξ αὐτῶν ἀναγράφει ἐπὶ τῆς λαβῆς: «† Ἀθανασίου Ἱερέως 1814».

29. Δικηροτρύκηρα: ὕψος 0,32, ἀργυρᾶ. Τὰς ὑποδοχὰς τῶν κηρίων ὑποβαστάζον ὄφεις πτερωτοί, εἶναι ἀγνώστου χρονολογίας, ἀλλὰ παλαιᾶς κατασκευῆς.

30. Παλαιὰ ξυλόγλυπτος σφραγίς ἄρτων προθέσεως, ἀρίστης τέχνης, κατασκευασθεῖσα τὸ ἔτος 1865 ὡς ἀναγράφεται ἐπ' αὐτῆς.

31. Ἀρχιερατικὴ Ράβδος, φέρουσα τρεῖς ἀργυροῦς κόμβους εἰς τὸ ἄνω μέρος και καταλήγουσα εἰς ὄφεις. Ὁ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία τεμάχια ἀπὸ ἔβενου.

32. Ἐτέρα Ἀρχιερατικὴ Ράβδος, φέρει ἀργυροῦς κόμβους και καταλήγει εἰς ὄφεις ἀργυροῦς.

33. Ἀρχιερατικὴ Μίτρα με ἀργυρᾶ κοσμήματα και ἀναγλύφους Ἐδαγγελιστάς μετὰ τῶν συμβόλων αὐτῶν ἐπὶ πορφυροῦ βελούδου, κεκοσμημένη διὰ ποικίλων λίθων και ἀστέρων. Διατηρεῖται εἰς ἀρίστην κατάστασιν και φυλάσσεται ἐντὸς θήκης.

34. Ραντιστήρια ἀγιασμοῦ δύο (2), ἐν ἀργυροῦν και τὸ ἕτερον πλεκτὸν διὰ χρυσοῦ σόρματος, φέρει

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*

Ἱστορική, φιλοσοφική καὶ θεολογική θεώρηση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπίσης, ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ δημιουργεῖ συνεχῶς καινούργια πράγματα καὶ γράφει καὶ αὐτὸς τὴ δική του ἱστορία. Ἡ ἀνθρώπινη ἐπομένως ζωὴ καὶ ἱστορία δὲν εἶναι ὁ χαραγμένος δίσκος, ποὺ ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια πράγματα, ἀλλὰ μιὰ εὐθεία κίνηση (= εὐθύγραμμη ἀντίληψη τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ χρόνου), ποὺ ἄρχισε μὲ τὴ δημιουργία καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν τελείωση, τὴν ὀλοκλήρωση καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἀνακαίνισή της, διὰ μέσου μιᾶς συνεχοῦς δράσεως καὶ δημιουργίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

2. Ἡ ἀπόλυτη ἐξάρτηση τοῦ ὑλικοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη θέληση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία ἔρχεται νὰ φωτίσει τὸ σκοπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τὸ ρόλο του σὲ σχέση μὲ τὸ φυσικὸ περιβάλλον.

α) Ὁ ἄνθρωπος μετὰξὺ Θεοῦ καὶ κόσμου:

Μὲ ὅσα ἀναφέρει ἡ Ἁγία Γραφή γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου (Γεν. α' - γ') φαίνεται καθαρὰ ὅτι ὁ ἄνθρωπος τοποθετεῖται ἀπὸ τὸ Θεὸ ἀνάμεσα στὸν ἑαυτὸ του καὶ τὸν κόσμο. Εἰδικότερα, ἡ ἀγιογραφικὴ διδαχὴ γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ὡς ὑλικῆς⁵³

καὶ πνευματικῆς⁵⁴ ὑπαρξῆς συνδέει ἀναπόσπαστα τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ φυσικὸ κόσμο καὶ τὸ γενικὸ σκοπὸ τῆς κτιστῆς δημιουργίας ποὺ ἔθεσε ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεός. Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κόσμος ταυτίζονται καὶ διακρίνονται. Ταυτίζονται, ὡς πρὸς τὴν κοινὴ κτιστὴ ὑπαρξή τους καὶ τὸν αἰώνιο προορισμὸ τους καὶ διακρίνονται, ὡς πρὸς τὴν μοναδικότητα τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου («κατ' εἰκόνα» Θεοῦ)⁵⁵ καὶ τὸν ἀποφασιστικὸ ρόλο ποὺ

κόττητα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀνώτερη μορφή καὶ διαφορετικὴ ποιότητα ἀπὸ τὴν ὑλικότητα τῆς ἄλλης κτιστῆς δημιουργίας (φυτῶν καὶ ζώων), ὡστόσο ἀποτελεῖ βασικὸ καὶ ἀναφαίρετο στοιχεῖο τῆς ὑπαρξῆς του. Γιὰ τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀδιανόητος χωρὶς τὴ φυσικὴ καὶ βιολογικὴ του διάσταση.

54. Ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν ψυχὴ ποὺ τοῦ δόθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς δημιουργίας του (Γεν. β' 7) συνδέεται μὲ τὴ νοητὴ κτιστὴ ὑπαρξή (τὸν ἀγγελικὸν κόσμον). Μὲ τὴ μὴ ὑλικὴ αὐτὴ (τὴν ψυχὴ ἢ τὸ πνεῦμα) διάστασή του ὁ ἄνθρωπος διακρίνεται ἀπὸ ὅλη τὴν ὑπόλοιπὴ δημιουργία. Ὁ Θεὸς χρησιμοποιοῦ τὴν ψυχὴ γιὰ νὰ προσεγγίσει τὸν ἄνθρωπο, νὰ διαλεχθεῖ μαζί του (ὅπως θ' ἀναπτυχθεῖ πρὸς κάτω) καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσει στὴ θέωση καὶ τὴν κοινωνία μαζί του. Ἡ ψυχὴ ὅμως εἶναι ἐνωμένη μὲ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ μέσου τοῦ σώματος μὲ τὸν ὑλικὸν κόσμον. Ἔτσι, ὁ Θεός, ἐνεργώντας διὰ μέσου τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου διεισδύει μὲ τὴ θεοποιὸ ἐνέργειά του στὸ φυσικὸν κόσμον γιὰ νὰ τὸν ὀδηγήσει στὴ θέωση. Μέσα στὸν ἄνθρωπο συναντᾶται ὁ Θεὸς μὲ τὸν κόσμον. Βλ. Ἁγ. Μαξίμου, «Φιλοσοφικά...», σελ. 199 ἑξ.

55. Τὸ «κατ' εἰκόνα» ἐκφράζει τὰ πνευματικὰ χαρίσματα ποὺ δόθηκαν στὸν ἄνθρωπο, ὅπως τὸ λογικόν, ἡ ἐλεύθερη θέληση, ἡ δημιουργικὴ ἱκανότητα κλπ. Τὸ «κατ' εἰκόνα» κάνει τὸν ἄνθρωπο ἐντελῶς ξεχωριστὸ δημιούργημα, γιατί μόνο σ' αὐτὸν δόθηκε τὸ χάρισμα αὐτό. Ὁ ἄνθρωπος ἔτσι εἶναι τὸ πρῶτο

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 670 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17/1987 τεύχους.

53. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ σῶμα του ποὺ εἶναι «χοῦς ἀπὸ τῆς γῆς» (Γεν. β' 7) συνδέεται μὲ τὴν ὕλη, τὰ φυσικὰ καὶ βιολογικὰ στοιχεῖα, τὸν αἰσθητὸν κόσμον. Ἄν καὶ ἡ ὑλι-

εῖς τὸ ἄκρον ἐξηρημέναις χάνδρας διὰ τὸν ραντισμὸν τοῦ ἀγιασμοῦ.

35. Ἀργυροῦν χειροποίητον ἱερὸν Ἀρτοφόριον εἰς σχῆμα (ΡΟΤΟΝΤΑ) διαμέτρου 0,32 μ. καὶ ὕψους ἀπὸ ποδῶν ἕως κορυφῆς σταυροῦ 0,54 μ. ὑποβαστάζεται ἐπὶ ἐξ κίωνων ἐστολισμένων δι' ἀναγλύφου ἀμπέλου μετὰ καρπῶν σταφυλῆς. Ἐπὶ τῆς βάσεως φέρει τὴν ἐπιγραφὴν: «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ὁ Βασιλεῖου ΚΑΨΑΜΠΕΛΗΣ τότε ΑΝΕΘΗΚΕ μνήμης καλῆς σῆμα ἱερῶ Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἔτει σωτηρίῳ αὐτοῦ».

36. Ζεῦγος ξυλίνων ἀμφιπλεύρων ἐξαπτερόγων διαμέτρου 0,29 μ.

37. Ἐκφραστικώτατος Ἐσταυρωμένος ἐπτανησιακῆς τεχνοτροπίας ἐπὶ ξύλου δαστ. ὕψ. 1,08 καὶ ἀνοίγματος χειρῶν 1 μ.

38. Ζεῦγος κηροπηγίων ἁγίας Τραπέζης ἐκ χαλκοῦ, ὕψους 0,33, διαμέτρου βάσεως 0,13, ἐπ' αὐτῶν ἀναγράφεται « † ΔΙΑ ΣΝΤΡΟΜΙΣ ΤΟΝ ΕΒ-

ΛΟΓΙΜΕΝΟΝ ΡΟΦΤΙΟΝ Τ, ΟΒΡΑ Τ. ΖΙΑΝ-ΜΠΟΓΑΤΖΙΟΤΟΝ 1834.

39. Ζεῦγος κηροπηγίων ἁγίας Τραπέζης ἐκ χαλκοῦ, ὕψους 0,25, διαμέτρου βάσεως 0,11, μὲ τὴν ἴδιαν προέλευσιν ὡς ἀνωτέρω.

40. Ζεῦγος ἐπιτραπεζίων κηροπηγίων μετὰ λαβῶν ἐκ χαλκοῦ.

41. Πέντε κωνοειδῆ ἐκ χαλκοῦ, παλαιὰ καὶ ἀρίστης τέχνης μετὰ μικροπαραστάσεων ἀναγλύφων ἐπὶ ἐπιφανείας χαλκοῦ.

42. Τρία θυμιατήρια ἐκ χαλκοῦ, παλαιᾶς τέχνης.

43. Μεταλλικὸν δοχεῖον ζέου, παλαιόν.

44. Θυμιατήριον «Γκατζιον» ἀργυροῦν, παλαιόν, χειροποίητον, διακεκοσμημένον μὲ ἀνάγλυφα ποικίλα σχήματα, διαστάσεων ὕψ. 0,20, διάμ. βάσ. 0,10.

45. Τρία γονδιὰ ἐκ χαλκοῦ, παλαιᾶς τεχνοτροπίας, διὰ τὴν σύνθλιψιν τοῦ θυμιάματος.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

του ανέθεσε ο Θεός για να οδηγήσει τον έαυτό του στη θέωση («καθ' ὁμοίωσιν») και τὰ ὑλικά κτίσματα στην ἔνωση με τὸ Δημιουργό τους. Γι' αὐτὸ και οἱ ὀρθόδοξοι Πατέρες ὀνομάζουν τὸν ἄνθρωπο «μεθόριον»⁵⁶ κτίσμα, ἐπειδὴ μετέχει τοῦ αἰσθητοῦ και τοῦ νοητοῦ κόσμου και ἔχει προορισμὸ νὰ οδηγήσει τὴν ὑλικὴ κτίση στὴν αἰώνια πηγὴ τῆς.

Ἀπὸ τὸ σκοπὸ λοιπὸν, γιὰ τὸν ὁποῖο τοποθέτησε τὸν ἄνθρωπο ἀνάμεσα στὸν Ἐαυτὸ του και τὸν κόσμο, διαγράφεται καθαρὰ και ὁ ρόλος τοῦ ἀνθρώπου σὲ σχέση με τὸ φυσικὸ περιβάλλον του.

Τὸ πρῶτο βασικὸ στοιχεῖο τῆς σχέσεως ἀνθρώπου και φύσεως εἶναι ἡ ἐξουσιαστικὴ κυριαρχία τοῦ πρῶτου ἐπὶ τῆς δευτέρας, ὅπως δηλώνεται στὸ σχετικὸ ἀγιογραφικὸ χωρίο: «κατακυριεύσατε αὐτῆς (τῆς γῆς) και ἄρχετε (τῶν δημιουργημάτων)» (Γεν. α' 28). Ὁ ἄνθρωπος, σύμφωνα με τὸ θεμελιακὸ αὐτὸ χωρίο τῆς Γενέσεως, δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ ὡς Βασιλεὺς και Ἄρχων τῆς κτίσεως.

Ὡστόσο, ἡ ἀνθρωποκεντρικὴ αὐτὴ θέση τῆς Ἁγίας Γραφῆς γιὰ τὴν σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ φυσικὸ περιβάλλον δὲν πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται ὡς ἀπόλυτη και ἀνεξέλεγκτη ἐξουσία τοῦ πρῶτου ἐπὶ τῆς δευτέρας. Ἡ κυριαρχικὴ ἐξουσία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως, πού τὸν ἀναδείχνει ἀληθινὰ «μικρόθεον», κατὰ τοὺς Πατέρες, δὲν εἶναι ἀπεριόριστη.

Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ ἐκφράζει, κατ' ἀρχὴν, ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου «κατ' εἰκόνα Θεοῦ». Οἱ ὀρθόδοξοι Πατέρες τονίζουν ἰδιαίτερα ὅτι τὸ χάρισμα τῆς ἐξουσιαστικῆς κυριαρχίας ἀποτελεῖ τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τοῦ «κατ' εἰκόνα»⁵⁷. Ὅπως φαίνεται λοιπὸν καθαρὰ ἡ ἐντολὴ «κατακυριεύσατε τῆς γῆς» δίνεται στὸν ἄνθρωπο μέσα στὰ πλαίσια τοῦ «κατ' εἰκόνα», τῆς ἐλεύθερης δηλαδὴ κοινωνίας και σχέσεως ἀνθρώπου και Θεοῦ. Ἡ ἐντολὴ «κατακυριεύσατε» δόθηκε στὸν ἄνθρωπο πού πλάσθηκε «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» με τὴν προοπτικὴ βέβαια ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ διατηροῦσε τὸ χάρισμα αὐτὸ και ἐπομένως θὰ συνέχιζε νὰ ἐνεργεῖ ὑπεύθυνα και νὰ ἀσκεῖ ὑπεύθυνα τὴν ἀποστολὴ πού τοῦ ἀνέθεσε ὁ Δημιουργός.

ὑπέροχο δημιουργημὰ τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν κόσμο. Τὸ εὐρὺ φάσμα τῶν πνευματικῶν κατακτήσεων τοῦ ἀνθρώπου (ὁ πολιτισμὸς) πιστοποιεῖ αὐτὴ τὴν μοναδικότητα και τὴν διαφορὰ του ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο φυσικὸ κόσμο. Βλ. και Ἡ. Οἰκονόμου, «Θεολογικὴ προϋπόθεση τῆς τεχνολογικῆς δραστηριότητος τοῦ ἀνθρώπου», στὴν Ἐπετ. Θεολογικῆς Σχολῆς 1984, σελ. 183 ἐξ.

56. Βλ. Σ. Παπαδοπούλου, «Γρηγόριος Νύσσης», στὴν Ἐπετ. Θεολογικῆς Σχολῆς, 1984, σελ. 207.

57. «Και ἀρχέτωσαν... Κατὰ τὴν τῆς ἀρχῆς οὖν εἰκόνα φησίν, οὐ καθ' ἕτερον τι. Και γὰρ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἄρχοντα τὸν ἄνθρωπον ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς και οὐδὲν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἑαυτοῦ μεῖζον, ἀλλὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τὴν τοῦτου τυγχάνει». Ἱ. Χρυσόστομος, Ἡ Ὀμιλία εἰς τὴν Γένεσιν, 61 D). Ὁ ἴδιος Πατέρας θεωρεῖ και τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν ζώων πού ἀνέθεσε ὁ Θεὸς στὸν Ἀδὰμ ὡς ἀδεσποτίας σύμβολον. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς βουλόμενος και διὰ τοῦτου διδάξει αὐτὸν τὸ τῆς ἐξουσίας ἀξίωμα, αὐτῶ τῶν ὀνομάτων τὴν θέσιν ἐπέτρεψεν». (Θ' Ὀμιλία, 68 D). «Ἀρχέτωσαν, ὅπου ἡ τοῦ ἄρχειν δύναμις, ἐκεῖ ἡ τοῦ Θεοῦ εἰκὼν... Πάντα ὑπὸ τὴν χεῖρα ἤγαγε τοῦ ἀνθρώπου και τὴν κτίσιν ἐπλήρωσε και τὸν ἄνθρωπον ἄμιρον τῆς δεσποτείας οὐκ ἐποίησε», Γρηγόριος Νύσσης, PG 44, 265, 268.

Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο πού φανερώνει τὴν ἀληθινὴ ἔννοια τοῦ «κατακυριεύσατε» εἶναι και ἡ ἀγιογραφικὴ δῆλωσις γιὰ τὸ σκοπὸ πού ὁ Θεὸς τοποθέτησε τὸν ἄνθρωπο μέσα στὸ φυσικὸ κόσμο: «Ἔθετο (ὁ Θεὸς) αὐτὸν (τὸν ἄνθρωπον) ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι αὐτὸν και φυλάσσειν» (Γεν. 6' 15). Ἡ ἐντολὴ, σχολιάζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος⁵⁸, ἀσκοπεῖ νὰ κάνει σαφὲς στὸν ἄνθρωπο ὅτι «εἶναι ὑπὸ ἐξουσίαν κάποιου κυριάρχου κυβερνήτη». Ὁ σκοπός, γιὰ τὸν ὁποῖο τοποθετήθηκε ὁ ἄνθρωπος μέσα στὸ φυσικὸ περιβάλλον εἶναι νὰ συντηρεῖ και διατηρεῖ τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ, ὡς συνεργάτης και ἀντιπρόσωπος - ἐντολοδόχος του. Ὁ σκοπός ἐπίσης, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ἔθεσε στὸν ἄνθρωπο ἀπαγορεύσεις και περιορισμοὺς σὲ σχέση με τὴν χρῆσιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος (Γεν. 6' 17) ἦταν γιὰ νὰ ἐγνοήσει ὁ ἄνθρωπος ὅτι «ὑπὸ Δεσπότην ἐστίν, ὃ προσήκει αὐτὸν πείθεσθαι και τοῖς ὑπ' ἐκείνου προσταττομένοις εἶκεν».

Μὲ ἄλλα λόγια «διασαφηνίζεται ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως («ἐργάζεσθαι»), τὸ ὁποῖον ὅμως περιορίζεται ὑπὸ τοῦ καθήκοντος τῆς διατηρήσεως και ἐξασφαλίσεως τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ κινδύνου καταστροφῆς («και φυλάσσειν»). Ἡ σχέσις ἄρα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ περιβάλλον περιλαμβάνει τοῦτο μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐξουσίας, τοῦτο δὲ τὸ καθήκον τῆς διαφυλάξεως»⁵⁹.

Ὁ πρῶτος ἐπομένως ρόλος τοῦ ἀνθρώπου σὲ σχέση με τὸ φυσικὸ κόσμο εἶναι ὁ ρόλος τοῦ συνεργάτου και ἀντιπροσώπου τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς τοποθέτησε τὸν ἄνθρωπο στὸν κόσμο ὡς ἀντιπρόσωπό του στὸ κυβερνητικὸ και προνοιακὸ του ἔργο γιὰ τὸ φυσικὸ περιβάλλον.

Ἐνας ἄλλος ρόλος τοῦ ἀνθρώπου σὲ σχέση με τὸ φυσικὸ περιβάλλον εἶναι ὁ ρόλος τοῦ μεσολαβητοῦ (μεσίτου) καὶ ἰερέα. Ὁ ἄνθρωπος, λόγῳ τῆς ὑλικοπνευματικῆς φύσεως τῆς ὑπαρξῆς του, εἶναι μὴ εἰκόνα τοῦ ὑλικοῦ κόσμου⁶¹. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὑλικοπνευματικὸ δημιούργημα ὀρίζεται στὸ κέντρο τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴ λειτουργεῖ ὡς κεντρικὸς κρίκος πού ἐγώνει στὸν ἑαυτὸ του ὅλα τὰ διαφοροποιημένα μέρη τῆς ὑλικῆς πραγματικότητος. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι «μέρας» τοῦ κόσμου, «μικρόκοσμος», ἀλλὰ στὴν κυριολεξίαν «μακρόκοσμος». Τὰ διάφορα μέρη τῆς δημιουργίας εἶναι μέρη τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν, ὡς «μακρόκοσμος» τοποθετεῖται ὡς μεσολαβητῆς και μεσίτης ἀνάμεσα στὸ Θεὸ και

58. ἸΔ' Ὀμιλία εἰς τὴν Γένεσιν, 110 E.

59. Ἡ. Οἰκονόμου, «Θεολογικὴ θεώρησις τῶν προβλημάτων τοῦ περιβάλλοντος», Ἀθήνα 1973, σελ. 12.

60. Ὁ ἄνθρωπος «ἐξουσιάζει κατὰ παραχώρησιν και θεῖαν ἐντολὴν τὸ φυσικὸν περιβάλλον ἐντὸς τῶν ἀκινδύνων δι' αὐτὸν ὀρίων τῆς διατηρήσεως τούτου. Ἐχει τὴν χρῆσιν τούτου, ἀλλ' οὐχὶ τὴν κατάχρησιν, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει συναπεργάζεται τὴν ἰδίαν καταστροφὴν. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπηρετεῖται μόνον ὑπὸ τῆς φύσεως, ἀλλὰ πρέπει και νὰ ὑπηρετεῖ αὐτήν». Ἡ. Οἰκονόμου, ὅπ. π. σελ. 13. Βλ. και Ν. Νησιώτη, «Ἡ φύσις ὡς Κτίσις», στὴ «Σύναξις» 1985/14, σελ. 13.

61. Βλ. ὠραία ἀνάλυσις τῆς ιδέας αὐτῆς στὴ «Μυσταγωγία», ὅπ. π., σελ. 166 ἐξ. και Paulos Mar Gregorios, ὅπ. π. σελ. 68.

Ο ΦΙΛΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ*

Ὁ ἀγιολόγος Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Σπ. Ράμφος

Ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὕμνους αὐτοῦ ἀνήκουν στὸν δευτερογενῆ κλάδο τοῦ π. Γερασίμου, «ὕμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», δὲν θὰ ἦταν ἄσκοπο νὰ ποῦμε, ὅτι ὁ μέγας αὐτὸς ποιητής, χάρις στὶς ἀοκνες προσπάθειες τοῦ π. Ἰωάννου, ἐτέθη ὡς ἄλλος λύχνος ἐπὶ τὴν λυχνίαν. Τὸ τάλαντό του καλλιεργήθηκε κ' ἔγινε εὐρύτερα γνωστό, καὶ τὸ μεγάλο καὶ πολυτίμο ὕμνογραφικὸ ἔργο του ἀξιοποιήθηκε ἐπ' ἀγαθῆ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Γι' αὐτὴ τὴν προσφορά του ἔχει βραβευθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, καὶ τὸ τίμιον μοναχικὸν του τριδώνιον εἶναι καταστολισμένο ἀπὸ ἐπαίνους, εὐαρέσκεις καὶ βραβεῖα ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν, Ἀρχιεπισκόπων καὶ ἄλλων Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Ἀρχόντων. Οἱ εἰδικοί καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῆς Ἐκκλησίας βρίσκουν τὰ ὕμνογραφήματά του πάντα «ὀρθῶς ἔχοντα καὶ σύμφωνα πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας», ὅπως τοῦ γράφει ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθη-

νῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ἥδη ἀπὸ τὸ 1937 (βλ. «Ἀπολυτίκια, Κοντάκια κ.λπ. Ἀθ. 1957, σελ. 6'). Τὸ ὑπέροχο καὶ πλούσιο ἔργο τοῦ ὕμνογράφου μας διαπνέει «βαθύτατον αἶσθημα πίστεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν τοῦ ἀγίου Αὐτοῦ δοξάσαντα Θεόν, βαθεῖαν ποιητικὴν πνοήν, τέχνην ὕμνογραφικὴν ἐφάμιλλον τῆς τέχνης τῶν βυζαντινῶν ὕμνογράφων» (ὅπ. π., σελ. γ'). Γι' αὐτὸν τὸν ὕμνογράφο, τὸν πνευματικώτατο καὶ πολυγραφώτατο, ἔγραψε ὁ ἀλησμόνητος Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, προτείνοντάς τον γιὰ βράβευση, στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ὅτι «ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὸν φαινόμενον σπανιωτάτης ἑλληνομαθείας καὶ ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ἐν τῇ συγχρόνῳ ἀγιορειτικῇ βίῳ» (βλ. Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμ. 28, 1953, σελ. 406). Ἄς σημειωθεῖ, τέλος, ὅτι ὁ ὕμνογράφος αὐτὸς ἔγραψε πάνω ἀπὸ χίλιες ἀκολουθίες, παρακλητικὸς κανόνες καὶ ἄλλα ὕμνογραφήματα, καὶ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ παραμένουν ἀνέκδοτα, στὸ μικραγιανναντικὸ κελλί του (βλ. Καταλόγους τῶν ἐκδεδομένων ἔργων του: «Θεολογία» ΚΑ', 1950, σελ. 335-338 καὶ 506-515. «Ὀρθοδοξία» Κωνσταντινουπόλεως, ΛΑ', 1956, σελ. 23-36. «Μία τεσσα-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 756 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 18/1987 τεύχους.

τὸν κόσμον. Ὁ ἄνθρωπος ὡς ἱερέας ὑψώνει στὸ Θεὸ μαζί με τὸν ἑαυτό του καὶ ὀλόκληρη τὴ δημιουργία. Διψᾷ νὰ συγκεντρώσει καὶ νὰ τελειοποιήσει ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου μέσα του. Καὶ ὑπάρχει ἡ ἰκανότητα νὰ τὰ ἐνώσει ὅλα μαζί του καὶ νὰ τὰ ὀδηγήσει στὸ Θεό, στὴν ἀπειρη πηγὴ τῆς τελειότητος. Σ' αὐτὸ συνίσταται ἡ ἀξία του ὡς ἱερέα. Ὁ Θεὸς ἔφερε τὴ δημιουργία στὴν ὑπαρξὴ ἀκριβῶς μετὰ τὸ σκοπὸ νὰ συμμετάσχουν τὰ πάντα σ' Αὐτὸν μέσῳ τοῦ ἀνθρώπου⁶².

β) Ὁ κόσμος μετὰ τὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου: Ἡ πρώτη φάση τοῦ θεοῦ Σχεδίου, ἡ σύλληψη δηλαδὴ καὶ ἡ δημιουργία τοῦ κτιστοῦ κόσμου ἔγινε μετὰ τὴν ἐλεύθερη καὶ ἐκούσια θέληση τοῦ ἀκτίστου Δημιουργοῦ. Ἡ δευτέρη φάση τοῦ θεοῦ Σχεδίου, ἡ ὀλοκλήρωση καὶ πραγμάτωση τῆς θείας κοινωνίας ἀνάμεσα στὸν Κτίστη καὶ τὰ κτίσματά του πρέπει νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ καρπὸς τῆς ἐλεύθερης καὶ ἐκούσιας συγκατάθεσης τῶν κτισμάτων. Ἀπὸ μέρος τοῦ Δημιουργοῦ, ἡ θέληση εἶναι δεδομένη ἥδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ θεοῦ Σχεδίου. Ἐκεῖνο ποὺ ἀναμένεται εἶναι ἡ ἐλεύθερη καὶ ἐκούσια συγκατάθεση καὶ συνεργασία τῆς κτιστῆς ὑπαρξῆς. Στὸ ἔργο αὐτὸ ἐκλήθη νὰ ὑπηρετήσει ὁ ἄνθρωπος, ὡς «μεθόριος» καὶ λογικὴ ὑπαρξὴ τῆς ἐνιαίας κτιστῆς πραγματικότητος.

Πρὸς τὸ σκοπὸ αὐτὸ, ὁ Δημιουργός, ὡς θεῖος Λόγος, ἀμέσως μετὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ἄρχισε

μαζί του ἐναδιόλογος⁶³. Ὁ διάλογος γίνεται ἀνάμεσα σὲ δύο ἐλεύθερα πρόσωπα: τὸ πρόσωπο τοῦ θεοῦ Λόγου καὶ τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι δύο πρόσωπα ποὺ σκέπτονται καὶ ὁμιλοῦν, δύο λόγοι σὲ συνεχῆ διάλογο.

Ὡς μέσον τοῦ διαλόγου ἀνάμεσα στὸν ἑαυτό του καὶ τὸν ἄνθρωπο, ὁ θεῖος Λόγος ὄρισε τὸν ὑλικὸν κόσμον. Ὁ,τι ὑπάρχει στὸν κτιστὸ καὶ φυσικὸν κόσμον ὑπηρετεῖ αὐτὸ τὸ θεῖον διάλογο. Ὁ κόσμος ἐπομένως βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὑπηρετεῖ τὸν ὑπέροχο σκοπὸ τῆς δημιουργίας, ποὺ εἶναι ἡ πραγμάτωση τῆς θείας κοινωνίας τῆς ἐνιαίας ἀκτιστῆς καὶ κτιστῆς ὑπαρξῆς.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ἀρχελοῦς ΕΥΘΥΜΙΟΣ

⁶³ Ἡ 63. Τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου μιλεῖ στὸν ἄνθρωπο μετὰ δύο τρόπους: διὰ μέσου τῶν δημιουργημάτων (φυσικῆ Ἀποκάλυψης) ποὺ εἶναι πραγματοποιημένα ῥήματα τοῦ θεοῦ Λόγου (πρβλ. «Ἡμέρα τῆς ἡμέρας ἐρευνεῖται ῥῆμα καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνώσιν», Ψαλμ. 18,2) καὶ μετὰ ἄμεσα λόγια (ὑπερφυσικῆ Ἀποκάλυψης), ποὺ ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ συλλάβει καὶ νὰ κατανοήσει. Ὁ ἄνθρωπος δέχεται τὰ ῥήματα τῶν κτισμάτων καὶ τὰ λόγια τῆς Ἀποκάλυψης, τὰ ἐνοεῖ καὶ ἀπαντᾷ μετὰ τὰ δικά του λόγια.

Κίνητρο τοῦ διαλόγου εἶναι ἡ θεία ἀγάπη καὶ μάλιστα ὁ ἔρωτας τοῦ Δημιουργοῦ πρὸς τὰ πλάσματά του. Ὁ προσωπικὸς θεῖος Λόγος ἀπευθύνεται στὸν ἄνθρωπο ἐξ αἰτίας τοῦ ἔρωτά του πρὸς αὐτόν. Ὁ ἔρωτας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀγαπητικὴ κίνηση τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ δώσει στὰ δημιουργήματά του μιὰ θέση κοντά του, στὴν αἰώνια ζωὴ καὶ μακαριότητα. Βλ. Ἀγ. Μαξίμου, «Φιλοσοφικά...», ὅπ. π. σελ. 35.

62. Ἀγ. Μαξίμου, «Φιλοσοφικά...», ὅπ. π. σελ. 39 ἐξ.

ρακονταετία ὑμνογραφικῆς διακονίας...», Ἀθήναι 1971, σελ. 17-31).

★

Ἀπ' ὅσα καὶ ἀπ' ὅ,τι ἀκούσαμε καὶ εἶδαμε ὡς τώρα, καὶ ἀπὸ τοὺς προηγούμενους ἡμιμήτρες, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι ὁλος ὁ ὅλος τοῦ π. Ἰωάννου κλείνεται στὸν ψαλμικὸ στίχο «ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με!» Ἄν εἶχε κάποιος ἄλλος ἐπιτήδειος καὶ καπάτσος τὰ μισὰ ἢ καὶ λιγότερ' ἀπὸ τὰ τάλαντα ἢ τὰ προσόντα τοῦ π. Ἰωάννου, θὰ εἶχε φροντίσει καὶ πολὺ γρηγόρα θὰ ἔχε καθήσει σὲ ψηλές καρέκλες κ' ἐπίζητες, τὸν καιρὸ ἐκεῖνο, ἔδρες. Ὁμως, ὁ ἱερόπαις μας, ὁ πάντα προσηλωμένος στὸν ἁγιασμένο κόσμο τῆς Ἐκκλησίας, ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς του ἀπὸ τίς ματαιότητες καὶ τ' ἀξιώματα τοῦ κόσμου, φιθυρίζοντας εὐλαδικά, «ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον...». Καὶ πράγματι: ὅταν κινεῖσαι μέσα στὸν ἱερὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας καὶ μετέχεις τῆς κοινωνίας τῶν Ἁγίων, λειτουργώντας, ὀρθρίζοντας ἢ ἐσπερίζοντας, ζώντας τὸ βαθύτερο νόημα τῶν ἱερῶν Μυστηρίων καὶ τὴν ἀπειρὴ διάσταση τοῦ λειτουργικοῦ χρόνου καὶ ὄλων τῶν ἁγιαστικῶν καὶ σωστικῶν σταθμῶν του, τί νὰ ζηλέψεις ἀπὸ τὰ ρέοντα καὶ τὰ πρόσκαιρα τοῦ κόσμου; Ὁ ἱερεὺς εἶναι, κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, πᾶνω ἀπ' ὅλους τοὺς πρίγκιπες καὶ τοὺς βασιλιάδες τῆς γῆς. Καὶ ἀκόμη, κατὰ τὸν φοβερὸ ἐκεῖνο λόγο τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὁ ἱερεὺς εἶναι ὑπὲρ τὸν Ἄγγελον: «Καὶ ἂν σοῦ τύχη, λείει ὁ ἅγ. Κοσμᾶς, ἕνας παπᾶς καὶ ἕνας ἄγγελος, τὸν παπᾶ σου νὰ πρωτοχαιρετήσεις πρωτύτερα καὶ ἀπὸ τὸν ἄγγελον, διότι ὁ παπᾶς εἶναι ἀνώτερος καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους εἰς τὸ ἀξίωμα» (βλ. Π. Β. Π ἄ σ χ ο υ, Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, Ἀθήνα 1985, σελ. 163). Ὅσοι ἔτυχε νὰ γνωρίζουν, νὰ συναγάστραφον ἢ συνεργαστοῦν μὲ τὸν π. Ἰωάννη, ἢ μὲ ἄλλους ἱερεῖς σὰν ἐκεῖνον, καταλαβαίνουν πολὺ καλὰ αὐτὰ τὰ λόγια, πὺ εἶπα πὺ πᾶνω. Ἐχῶ τὴ θεβαιότητα —καὶ ὄχι ἀπλῶς τὴν ὑποψία— ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων του ἔχει ἐμποτίσει τὴ ζωὴ ὀλόκληρη τῶν ἱερέων αὐτῶν καὶ τοὺς δίνει μιὰ αἴγλη, μιὰ ἐσωτερικὴν ἀλλοίωση καὶ μιὰ πνευματικὴ γοητεία, πὺ δὲν δρίσκει κανεὶς σὲ κανένα ἄλλο ἀπ' τοὺς ἐπιφανεῖς ἢ μεγιστάνες. Καὶ ὅπως ἐκεῖνοι, παίρνουν χάρις ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ τοὺς Ἁγίους του, ἔτσι κ' ἐμεῖς, ὅταν τοὺς ἀναστρεφόμεστε μὲ τιμὴ καὶ ἀγάπη καὶ ἀκουμπᾶμε σεβαστικά τὸ τίμιον ράσο τους, παίρνομε κατὰ τὴν χάρις καὶ τὴν ἁγιότητά τους. Κι αὐτό, βέβαια, χωρὶς καμμιά ὑπερβολὴ ἢ κάποια δόση μαγείας ἢ εἰδωλολατρείας. Συχνὰ στοὺς ὑμνογράφους μας, οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας παρομοιάζονται μὲ δοχεῖα τῶν ἀρετῶν ἢ τῶν ἀρωμάτων, πὺ «κατευωδιάζου» τοὺς πιστοὺς. Αὐτὸ ἔχει πολὺ μεγάλη θέση στὰ κείμενα πὺ ἔγραψε ὁ π. Ἰωάννης. Ἐχομε ἤδη ἀναφέρει πολλὰ δημοσιεύματά του. Ἐχει καὶ ἄλλες ἐρευνες ἐπιστημονικῆς, ὅπως «Τὸ Μινιστέριον τῆς Ὁρησκείας πρὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἱεραῆς Συνόδου» (Ἀθ. 1936), ἢ «Τὸ ἀξίωμα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ» (Ἀθ. 1952), πὺ μεταφράστηκε ἀμέσως καὶ δημοσιεύτηκε

ἀπὸ ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες τοῦ Ἐξωτερικοῦ (βλ. π.χ. στὸ «Γλάσνικ» τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου, Δεκέμβριος 1952, ἀριθ. 11-12). Ὡστόσο, ἡ μεγάλη ἀγάπη του εἶναι πάντα ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρευνα γύρω ἀπὸ πρόσωπα καὶ θέματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγιολογίας. Μέρα καὶ νύχτα, ὅπως τὸ εἶδαμε καθαρότατα, ὅσοι ἔτυχε νὰ συνεργαστοῦμε μαζί του στὸ Θεολογικὸ Οἰκονομικὸν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἢ ἄλλου, ὁ μοναδικὸς ὕμνος καὶ καρπὸς τῶν χειλέων του ἦταν γιὰ τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄν οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ, ὁ π. Ἰωάννης σίγουρα φιθύριζε πάντα, ἀκουόμενος ἢ μὴ ἀπὸ τοὺς γύρω του: «ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός!» Καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε, πὺ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ἐπιστήμονας, κληρικούς καὶ λαϊκούς, κανεὶς δὲν ἔγραφε τόσα καὶ μὲ τέτοιο ζῆλο γιὰ τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ τόμοι τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» εἶναι κατάσπαρτοι ἀπὸ τ' ἀγιολογικὰ ἄρθρα καὶ μελετήματα τοῦ π. Ἰωάννου. Μπορεῖ νὰ μὴν ἔκαμε τυπικῆς σπουδῆς στὰ ξένα Πανεπιστήμια ὅμως, οἱ διδασκαλὲς καὶ οἱ συμβουλές τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου καὶ τοῦ Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, τοῦ ἀνοιγαν ὅλες τὶ θύρες τῆς ἀγιολογικῆς διδασκαλίας — εἴτε τῶν σλαβικῶν, εἴτε τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ἀκόμη, συνδέθηκε ἀπὸ νωρὴς μὲ τὸ μεγάλο κέντρο ἀγιολογικῶν σπουδῶν τῶν Βολλανδιστῶν, στὶς Βρυξέλλες, καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸν διάδοχο τοῦ Delehaye, τὸν Fr. Halkin, καὶ ἔτσι μπορούσε ν' ἀνταλλάσσει πολύτιμες ἐπιστημονικῆς πληροφορίες, γιὰ τὸ καλὸ τῆς ἀγιολογικῆς ἐπιστήμης. Καρπὸς αὐτῆς τῆς ἀγάπης του πρὸς τοὺς Ἁγίους εἶναι ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀγιολογικῶν μελετῶν του, πὺ δημοσιεύτηκαν σὲ περιοδικὰ καὶ σὲ τμητικὸς τόμους (κυρίως στὸ ἐπίσημο περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία»). Τὰ σπουδαιότερ' ἀπὸ αὐτὰ κυκλοφορήθηκαν καὶ ὡς ἀνάτυπα σὲ ἰδιαίτερα τεύχη, μὲ τὸν τίτλο «Ἀγιολογικὰ Μελετήματα». Τὸ πρῶτο τεύχος κυκλοφορήθηκε τὸ 1948, ἐνῶ τὸ Η' καὶ τελευταῖο (φαίνεται ὁ ἀριθμὸς ὀχτῶ ἔχει κάποια ξεχωριστὴ σημασία στὶς ἐκδοτικῆς μέριμνες τοῦ π. Ἰωάννου), εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὸ 1973.

Πρὶν, ὅμως, μιλήσω γιὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν τῶν «Μελετημάτων», θὰ ἤθελα νὰ σᾶς δώσω ἕνα μικρὸ δεῖγμα γραφῆς τους, νὰ πάρετε μιὰ γεύση «ἰδίους ὡς καὶ χεῖλεσι». Κ' ἐπειδὴ σήμερα εἶναι ἡ μνήμη τῶν ἁγίων «Τεσσαράκοντα Μαρτύρων τῶν ἐν Σεβαστείᾳ μαρτυρησάντων», διάλεξα ἐν' ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ σχετικὸ μὲ αὐτοὺς μελετήμα τοῦ π. Ἰωάννου, τὸ ὁποῖο θὰ μᾶς διαβάσει ὁ φίλος κ. Κατσιγιάννης, — χωρὶς, βέβαια, τίς ἐπιστημονικῆς παραπομπῆς καὶ ὑποσημειώσεις του (βλ. «Ἀγιολ. Μελετήματα», τ. Β', σελ. 27-32):

Τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων περιέγραψαν ὁ Εὐδόδιος Καισαρείας, μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ἄλλοι. Εἰς τὰ Acta Sanctorum, ἐνθα διεξοδικῶς ἐξετάζονται αἱ πηγαὶ περὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων τούτων, δημοσιεύεται ἀρχαιοτάτη λατινικὴ μετάφρασις τῶν Ἀκτων, ἀκολουθοῦν δὲ τὰ Ἄκτα, ἅτινα ἀποδίδονται εἰς τὸν Εὐδόδιον. Τὸ περιεχόμενον τῶν Ἄκτων τού-

των εὐρίσκειται εἰς τοὺς ἐγκωμιαστικούς λόγους Πατέρων τινῶν τοῦ Δ' αἰῶνος. Οὕτω εἰς τὴν ἐξαιρέτην ὁμιλίαν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου εἰς τοὺς ἁγίους Τεσσαράκοντα μάρτυρας καὶ τοὺς τρεῖς ἐγκωμιαστικούς λόγους Γρηγορίου τοῦ Νύσσης περιέχονται σπουδαιότητας εἰδήσεις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ μαρτύριον καὶ τὴν τύχην τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν ἁγίων τούτων, τὰς ὁποίας ἀμφότεροι ἤκουσαν ἀσφαλῶς παρὰ τῶν γονέων των, οἵτινες ὑπῆρξαν σύγχρονοι τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα. Ἄλλως τε ὁ Μέγας Βασίλειος ὀλίγα εἴη ἀπέχει χρονικῶς ἀπὸ τοῦ περιγραφομένου μαρτυρίου. Εἰς τὴν ὁμιλίαν του ταύτην ὁ Βασίλειος λέγει δι' αὐτῶν ἢ μίαν παρὰ τοὺς ἁγίους· ὅτι οἱ μάρτυρες γυμνοὶ «αἰθροιοὶ διανυκτερεύειν κατεδικάσθησαν» παρὰ τὴν πόλιν, ἣ ὁποία ἦτο πλησίον τῆς παγωμένης, ἔνεκα τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορείου ἀνέμου, λίμνης· δι' ὅ φύλαξ αὐτῶν «εἶδε θέαμα ξένον, δυνάμεις τινὰς ἐξ οὐρανοῦ κατιούσας» νὰ στεφανώσῃ τοὺς μάρτυρας καὶ νὰ ἀφήσῃ ἓνα ἄνευ στεφάνου, ὅστις ἐγκατέλειπε τὸν ἄγωνα καὶ ἀνικατεσιτάθη ὑπὸ τοῦ φύλακος· δι' αὐτὸ ἐνός τῶν μακαρίων ἐκείνων, θεασαμένη τοὺς ἄλλους ἤδη τῷ κρῦνι τελειωθέντας, τὸν δὲ ἐαυτῆς νιδὸν ἔτι ἐμπνέοντα ὑπὸ τῆς ρώμης καὶ τῆς πρὸς τὰ δεινὰ καρτερίας, καταλιμπανόντων αὐτὸν τῶν δημίων ὡς δυνάμενον γε μεταβουλεύσασθαι, αὐτὴ ταῖς οἰκείαις χερσὶ ἀραμένη, ἐπέθηκε τῇ ἀμάξῃ, ἐφ' ἧς οἱ λοιποὶ συγκείμενοι πρὸς τὴν πυρὰν ἤγοντο· δι' τὰ σώματα τῶν μαρτύρων «τῷ πυρὶ παρεδόθησαν καὶ τὰ πυρὸς λείψανα ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀπερρίφη»· δι' ἐφ' ὅσον ἔζη ὁ Βασίλειος, ὅλοι ἐπεκαλοῦντο διὰ προσευχῶν τοὺς μάρτυρας καὶ δι' οἱ μάρτυρες πράγματι, ἐμφανιζόμενοι ὅλοι μαζί, ἔδιδον τὸ αἰτούμενον καὶ δι' τὰ λείψανα αὐτῶν εὐρίσκοντο εἰς πολλὰ μέρη. Ἐφραὶμ ὁ Σύρος, ἐγκωμιάζων τὴν ὁμιλίαν ταύτην τοῦ Μεγ. Βασιλείου, εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ τιμήσῃ καὶ οὕτως διὰ λόγου τοὺς ἁγίους Τεσσαράκοντα μάρτυρας, παρέχων τὴν πληροφορίαν δι' οὗτοι ἐμαρτύρησαν ἐπὶ Δικινίῳ. Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ἐγκωμιάζων τοὺς ἁγίους τούτους, λέγει μεταξὺ ἄλλων δι' αὐτοὺς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἐκάθησαν ἐν τούτοις «τὴν κόνιν ἐκείνην καὶ τῆς καμίνου τὰ λείψανα ὁ κόσμος ἐμερίσθη καὶ πᾶσα γῆ σχεδὸν τοῖς ἁγιάσματι τούτοις εὐλογεῖται», δι' ὁ ἴδιος κατέχει τεμάχιον τῶν ἱ. λειψάνων, δι' ἀπέθηκε τὰ σώματα τῶν γονέων του πλησίον τῶν ἱ. λειψάνων τῶν μαρτύρων τούτων καὶ δι' εἰς ἀξιοματικὸς ἐθεραπεύθη ὑπὸ τῶν ἁγίων.

Ἰωάννης ὁ Χρονοσίτομος ἐτίμησε δι' ἐγκωμιαστικοῦ λόγου τοὺς ἁγ. Τεσσαράκοντα μάρτυρας, τοῦ ὁποίου ἀποσπάσματά τινά διέσωσεν ὁ Φώτιος. Ὁ Voissius πληροφοροεῖ, δι' καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος συνθέσεν ἐγκωμιαστικὴν ὁμιλίαν εἰς τοὺς ἐν λόγῳ μάρτυρας, ἧτις σώζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ρώμης.

Σπουδαία ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως θεωρεῖται ὑπὸ νεωτέρων ἐρευννητῶν ἡ διαθήκη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων, ἧτις ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νὰ παρεμπίδῃ τὸν διασκορπισμὸν τῶν ἱερῶν λειψάνων των μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, πράγμα σὺνηθες ἐν τῇ Ἀνα-

τολίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Ἡ διαθήκη αὕτη, μὴ μνημονευομένη ὑπὸ τῶν Ἀκτων, παρεδόθη ἑλληνιστὶ καὶ σλαβιστὶ καὶ ἐξεδόθη τῷ 1671 ἑλληνιστὶ ἐκ κώδικος τῆς Βιέννης ὑπὸ τοῦ Lambecius. Τὸ κείμενον τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶχε περιέλθει εἰς λήθη, ἐξεδόθη ἐκ νέου τῷ 1897 ὑπὸ τοῦ Bonwetsch, ὅστις καὶ ἀπέδειξε τοῦτο γνήσιον. Διὰ χειρὸς ἐνός ἐκ τῶν μαρτύρων, τοῦ Μελετίου, ὁρίζουν διὰ τῆς διαθήκης των οἱ Τεσσαράκοντα μάρτυρες, ὅπως τὰ λείψανα αὐτῶν μὴ διασκορπισθῶν εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἀλλὰ ταφοῦν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐπιχείρημα διὰ τὴν γνησιότητα τοῦ ἀξιολόγου τούτου κειμένου ἀποτελεῖ τὸ πλῆθος τῶν συγκεκριμένων στοιχείων, τὰ ὁποῖα τοῦτο παρέχει καὶ τὰ ὁποῖα προσαρμόζονται ἀπολύτως πρὸς τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐγένετο τὸ μαρτύριον.

★

Θέλω νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ ἐδῶ, πὺς ἐθαύμαζα πάντα τὸν ἀξιολόγο π. Ἰωάννη γιὰ τὴν πυκνότητα καὶ τὴ σαφήνεια τῶν μελετημάτων του. Ἀποφεύγει τὴν πολυλογία τῶν ἐπαναλήψεων, καὶ δίνει βαρύτητα στὰ βασικά, τὰ κεντρικὰ σημεῖα τοῦ θέματός του. Ἐχει μὴ ἐξαιρετὴ αἴσθησι τοῦ περιττοῦ, καὶ παραλείπει ὅλα ἐκεῖνα ποὺ θὰ ἔκαναν ἀνιαρὴ τὴν ἀνάγνωσι τῶν κειμένων του. Σ' αὐτὸ παίζει ρόλο καὶ ἡ τέχνη τοῦ συγγραφέως, ἡ λογοτεχνικὴ ἀρετὴ, ἀλλὰ καὶ τ' ὅτι ὁ συγγραφέας κατέχει τὸ θέμα του, σκοπεύει στὸ κέντρο καὶ δὲν χάνεται στὰ περιθώρια καὶ τὶς ἀσήμαντες λεπτομέρειες. Ἄν κάτι ἀπὸ αὐτὰς πρέπει νὰ δοθεῖ, γιὰ τὸν εἰδικὸ ἀναγνώστη - ἐπιστήμονα, τὸ περνάει στὸν χῶρο τῶν ὑποσημειώσεων, ποὺ εἶναι πάντα καλὰ καὶ γερὰ ὀπλισμένος, γιὰ ν' ἀντέξει τὸ βάρος τῶν σελίδων καὶ τοῦ «ψαχνοῦ», ὅπως λέμε, κειμένου.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ π. Ἰωάννης ἔγραψε τὰ «Ἀξιολογικὰ Μελετήματα» του, ποὺ ἐξαντλημένα τὰ πιὸ πολλὰ σήμερα, ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ ξανατυπωθοῦν ὅλα μαζί σ' ἓνα τόμο, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τὰ χαροῦν καὶ οἱ νέοι ἐπιστήμονες ἀξιολόγοι καὶ ὁ ἅγιος λαὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἀγαπᾷ καὶ τιμᾷ τοὺς Ἁγίους. Δὲν εἶναι, βέβαια, ἐδῶ οὔτε ὁ χῶρος οὔτε ὁ χρόνος κατάλληλος γιὰ μεγαλύτερες ἀναλύσεις αὐτῶν τῶν «Μελετημάτων». Θὰ ἤθελα μονάχα νὰ σᾶς δώσω ἀπλῶς τοὺς τίτλους καὶ τὰ θέματα, γιὰ νὰ πάρετε μὴ ἰδέα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ, καὶ ἴσως ν' ἀνατρέξετε, ἂν κάποιος ἀπὸ σᾶς ἔχει ἐνδιαφέρον ἰδιαίτερο, σὲ κάποιον ἀπ' αὐτὰ, ὅταν χρειαστεῖ.

Τὸ α' τεῦχος περιέχει τὰ ἀγιολ. μελετήματα: 1) Σπυρίδων ὁ Θαυματουργός, 2) Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης, καὶ 3) Εὐθύμιος ὁ Μέγας (Ἀθ. 1948). Τὸ β' τεῦχος: 1) Αἱ τρεῖς εὐρέσεις τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, 2) Ὁ ἄββα Γεράσιμος ὁ Ἰορδανίτης, καὶ 3) Οἱ Τεσσαράκοντα Μάρτυρες (Ἀθ. 1948). Τὸ γ' τεῦχος: 1) Αἱ ἑορταὶ τῶν Θεομητορικῶν ἀμφίων (α' τῆς τιμίας Ἐσθῆτος, β' τῆς τιμίας Ζώνης καὶ γ' τῆς ἁγίας Σκέπης) καὶ 2) Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου (Ἀθῆναι 1948). Τὸ δ' τεῦχος: 1) Ἀλέξιος, ὁ ἄνθρω-

πος τοῦ Θεοῦ, 2) Σάββας ὁ ἡγιασμένος, καὶ 3) Ἀναστασία ἡ Φαρμακολύτρια (Ἀθ. 1949). Τὸ ε' τεῦχος: 1) Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης, 2) Τρύφων ὁ Μάρτυς, 3) Βλάσιος ὁ Ἱερομάρτυς, καὶ 4) Θεοφύλακτος ὁ Νικομηδείας (Ἀθ. 1950). Τὸ στ' τεῦχος: 1) Οἱ ἅγιοι Σέργιος καὶ Βάκχος, 2) Μόδεστος Ἱεροσολύμων, 3) Χαράλαμπος Ἱερομάρτυς, καὶ 4) Ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου (Ἀθ. 1952). Τὸ ζ' τεῦχος: 1) Ὁ ἅγιος Ἰλαρίων ὁ μέγας, 2) Ὁ ἅγιος Ἰωαννίκιος, 3) Ἡ ἅγια Αἰκατερίνη, 4) Ἡ ἅγια Βαρβάρα, καὶ 5) Ὁ ἅγιος Ἰππόλυτος καὶ οἱ σὺν αὐτῶν (Ἀθ. 1954). Τὸ η' καὶ τελευταῖον, ὡς τώρα τεῦχος, περιλαμβάνει στίς 85 σελίδες του τ' ἀκόλουθα ἀγιολογικὰ μελετήματα: 1) Τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, 2) Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, 3) Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου, 4) Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ, 5) Πῶς ἐτάφη ἡ Θεοτόκος, 6) Ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου, 7) Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἐν οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ, 8) Ἡ ἅγια Εἰρήνη, 9) Ὁ ἅγιος Εὐθύμιος Μαδύτου, 10) Ὁ ἅγιος μάρτυς Χριστοφόρος, 11) Ὁ ἅγιος μάρτυς Θαλέλαιος, 12) Οἱ ἅγιοι Γερβάσιος, Προτάσιος, Ναζάριος καὶ Κέλσιος, 13) Ὁ μάρτυς Οὐάρος καὶ ἡ δσία Κλεοπάτρα, 14) Ὁ ἅγιος μεγαλομάρτυς Ἀρτέμιος, καὶ 15) Μνήμει σεισμῶν.

Καὶ πρέπει νὰ τονισθεῖ ἐδῶ, γι' ἄλλη μιὰ φορά, ὅτι σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγιολογικὰ μελετήματά του, ὁ π. Ἰωάννης ἀποδεικνύεται γνώστης τῶν πηγῶν καὶ τῶν βοηθημάτων, χρησιμοποιοῦντες σχεδὸν ἐξαντλητικὰ τὴ διεθνή βιβλιογραφία, ἐκθέτει ὅλη τὴν προβληματολογία πού δυνατὸν νὰ ὑπάρχει, προχωρεῖ ὅπου μπορεῖ σὲ πρόταση λύσεων ἢ —ἀν αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατό— σὲ θέση νέων προβλημάτων, γιὰ νὰ προχωρήσει τὴν ἔρευνα, καὶ νὰ διευκολύνει τὸν ἐπιστημονικὸ δρόμο στοὺς ἐπόμενους. Καί, πᾶν ἂν ὅλα, ὅλες τὶς ἔρευνές του τὶς κάνει ξεκινώντας ἀπὸ τὴ λειτουργικὴ ὀρθόδοξη παράδοση, καὶ μὴ ἀγνοώντας οὔτε τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας μας οὔτε τὰ κείμενα τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἔτσι, πού νὰ μὴ πέφτει ἔξω κανεὶς, ὅταν ὑποστηρίξει πῶς, ἢ Ἀγιολογία του, δὶχως ν' ἀντιπαρατάσσεται πρὸς τὴν Ἀγιολογία τῶν ξένων, ὡστόσο ἔχει τὴν ἰδιαιτερότητα καὶ τὴ χάρη νὰ ἀποπνέει μιὰ χρυστάλλινη ὀρθόδοξη πίστη καὶ διαύγεια, καὶ νὰ ἀναδίνει «ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς», ἀπὸ τὴ μυστικὴ ζωὴ καὶ χάρη τῆς λατρείας μας καὶ ἀπὸ τὸ ἀγγὸ τῆς κερὶ καὶ μοσχολίβανου!

★

Τελειώνοντας, θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω, πῶς αὐτὸ τὸ ἀγιολογικὸ ἔργο τοῦ π. Ἰωάννου, θὰ ἦταν σίγουρα πολὺ μεγαλύτερο, ἀν δὲν τύχαιαν τόσο πόλεμοι καὶ περιπέτειες —στὸν πολιτικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ χῶρο— ὅπου ὑποχρεωτικὰ μετέχει κανεὶς, ὅταν εἶναι στὴ θέση τοῦ συγγραφέως μας - πρωτοπρεσβυτέρου καί, φυσικά, ὅταν πρέπει νὰ ἀναλίσκει ὅλο τὸ χρόνο του καὶ τὶς πνευματικὲς δυνάμεις του σὲ ἄλλα ἔργα, πού ἀνέφεραν ἤδη οἱ προλαλήσαντες. Παρ' ὅλα αὐτὰ, ἡ πληθωρικὴ πράγματι προσωπικότης τοῦ π. Ἰωάννου, ἔδρασε ὄχι μονάχα τὸ χρόνο νὰ δημιουργήσει κατὰ πῶς θ' ἀποτελοῦσε σοβαρὴ συμβολὴ καὶ προσφορά, μὰ καὶ νὰ θάλει τὴ σφραγίδα του, τὴν προσωπικὴ του

φροντίδα στὸ καθέν' ἀπὸ αὐτὰ, ἔστω κι ἂν δὲν ἐμπαινε —ἀπὸ ταπείνωση καὶ διακριτικότητα— τὸ ὄνομά του. Ὁ ἴδιος ὁ π. Γεράσιμος μοῦ εἶχε πει κάποτε, πῶς, ἀν δὲν βοηθοῦσε ὁ π. Ἰωάννης, τὸ ἔργο του θὰ ἦταν ἀγνωστο καὶ ἀχρησιμοποίητο! Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ἐπιστήμονας θὰ μπορούσαν νὰ πῶν κάτι ἀνάλογο: ἀν δὲν ἦταν ὁ π. Ἰωάννης, νὰ μᾶς βρεῖ ὑποτροφία, τώρα δὲν θὰ ἦμασταν αὐτὸ πού εἴμαστε. Κι ἀκόμη, πολλοὶ λίγοι γνωρίζουν, πῶς τὰ 28 συγγράμματα τοῦ ἀειμνήστου Χρυσστόμου Παπαδοπούλου, πού ἐκδόθηκαν σὺν «Κατάλοιπα» μετὰ τὸ θάνατό του, βγήκαν μετὰ τὴ φροντίδα τοῦ π. Ἰωάννου, πού βοηθοῦσε τὸν ὑπεύθυνο γι' αὐτὸ, ἀλλὰ ἡλικιωμένο πιά, Γρηγόριο Παπαμιχαήλ. Ἐπίσης, ἐλάχιστοι θὰ ξέρουν, πῶς ἡ σειρά τῶν λαμπρῶν λειτουργικῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἶναι ἔργο δικό του· ἕνα ἔργο εἰδικό, δύσκολο καὶ ὑπεύθυνο, πού ὁ π. Ἰωάννης ἔβαλε τὸ αἷμα τῆς καρδιάς του, —καὶ μὲ τόσο μεράκι καὶ πείρα—, γιὰ νὰ πετύχει. Ἀκόμη πιὸ λίγοι θὰ γνωρίζουν, πῶς, τὸ Ἡμερολόγιο - Τυπικὸ τοῦ Ἐμμανουὴλ Φαρλέκα, ὅταν ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ π. Ἰωάννου ἔγινε τριπλάσιο σχεδόν, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Τυπικολογικὸ μέρος, ἔχει φτάσει νὰ ἴναι ἡ πληρέστερη παγκόσμια ἐπετηρίδα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας! Ἀλλὰ καὶ σ' ἄλλα γεγονότα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χῶρου τῶν τελευταίων χρόνων, ὅπως π.χ. ἡ γιορτὴ τῆς ἁγίας Σκέπης, πού μετατέθηκε πρὸς 28ῆ Ὀκτωβρίου, γιὰ νὰ συνδυαστεῖ μετὰ τὴν ἐθνικὴ γιορτὴ μας, ἀν φάξει κανεὶς ἀπὸ κοντὰ, θὰ βρεῖ προτάσεις καὶ σχέδια τοῦ π. Ἰωάννου, πού ἐκμεταλλεύεται καὶ ἀξιοποιεῖ τὴν ἀγιολογικὴ - λειτουργικὴ πείρα του, γιὰ νὰ διακονήσει σωστὰ τὸ παρὸν τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ ἄλλα πολλά, τὰ ὅποια, ἀκόμη κι ἂν ὁ ἴδιος θὰ ξεχάσει κάποτε, ὁ Θεὸς θὰ τὰ γνωρίζει.

★

Ἐκλεκτὴ διμήγυρη,

ἔχω συνείδηση τῆς ἀδυναμίας καὶ ἀτελείας τοῦ προχείρου αὐτοῦ κειμένου, καὶ δὲν τολμῶ κἂν νὰ σᾶς ζητήσω ἄλλο τίποτε, ἀπὸ συγγνώμη καὶ κατανόηση. Καί, ἀν μοῦ ἐπιτρέπετε, ἀκόμη, νὰ εὐχηθῶ τὴν εὐσημὴ αὐτὴ στιγμὴ, στὸν πολυσέβαστό μου π. Ἰωάννη Ράμφο, ὁ Θεὸς νὰ τοῦ χαρίσει μακρότητα ἡμερῶν καὶ ὑγεία σταθερὰ κατ' ἄμφω, γιὰ νὰ διακονεῖ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ λαὸ τῆς, πού τόσο πολὺ ἀγάπησε!

(Τέλος)

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Εἰσαγωγή στὴν Ὀρθόδοξη λειτουργικὴ πνευματικότητα καὶ ἐνδιαφέροντα ἐρμηνευτικὰ σχόλια στὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο καὶ τοὺς Ὑμνοὺς τοῦ Τριωδίου.

ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Περιέχει βίους ἁγίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κατανυκτικὰ κεφάλαια ὀρθοδόξου πνευματικότητος στολισμένα μετὰ πολλὰς βυζαντινὰς εἰκόνες.

“Η ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ ΚΥΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,” *

Ἡ πομπή μὲ τὴν Ἱερή Εἰκόνα προχώρησε πεζῇ πρὸς τὸ Μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου, ὅπου ἀνακρούσθηκε ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος καὶ ἀποδόθηκαν οἱ γενομισμένες τιμές. Ὁ Μακαριώτατος πλησίασε, ἔκανε μετάνοιες καὶ ἀσπάσθηκε μὲ καταφανή συγκίνηση τὴν θαυματουργὸ καὶ ἱστορικὴ Εἰκόνα, τὸ ὑπερχιλιετὸς σέβασμα τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας. Ἀφοῦ τὴν ἀσπάσθηκαν οἱ Πολιτικὲς Ἀρχές, ἔγινε Δέηση καὶ ἐπακολούθησαν οἱ Χαιρετισμοὶ τοῦ κ. Ἀ ν τ ι π ρ ο ἔ δ ρ ο υ τ ῆ ς Κ υ β ε ρ ῆ σ ε ω ς καὶ τοῦ κ. Δημάρχου καὶ ἡ ἀντιφώνηση τοῦ παν. Πρωτεπιστάτου.

«Μακαριώτατε,

Σεβαστοὶ Πατέρες, ἐκπρόσωποι τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας,

μὲ βαθύτατο σεβασμὸ καὶ ὑπερηφάνεια ὑποδεχάμαστε σήμερα τὴν ἀρχηγὸ τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας, τὴν Παναγία τοῦ «Ἀξιὸν Ἐστω, πὸν ἀποτελεῖ σύμβολο τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες ἀποτελεῖ κειμήλιο τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς μας παράδοσης, πὸν ἀκτινοβολεῖ παγκόσμια τὸν οἰκουμενικὸ δυναμισμό τοῦ ὀρθόδοξου ἐλληνικοῦ πνεύματος.

Ἡ Ἁγιορεΐτικη Κοινότητα ἦταν πάντοτε ἀνοικτὴ σὲ τὸ νὰ ὑποδέχεται σὲ τὸν ἱερό της χώρο ἀνθρώπους κάθε ἐθνικότητας καὶ νὰ τοὺς ἐνώνει μὲ τὴν κοινὴ ζωὴ καὶ πνευματικότητα, καὶ εἶχε τέτοια ἐσωτερικὴ δύναμη, ὥστε νὰ μὴν ἀπωλέσει τὸ πνευματικὸ της κεφάλαιο μὲ τὴν ἀνυπολόγιστη γιὰ τὸ Ἔθνος μας σημασία.

Ὅλα αὐτὰ μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ κανχόμεστε γιὰ τὸν ἐθνικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ θησαυρὸ πὸν φιλότιμα συντηρεῖτε καὶ ἀνανεώνετε, σεβαστοὶ Πατέρες. Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀναγνωρίζει τὸν πολυσήμαντο πνευματικὸ σας ρόλο καὶ σᾶς περιβάλλει μὲ τὴν ἐμπιστοσύνη της. Ἔτσι, ἡ δική μου χαρὰ εἶναι μεγάλη, πὸν ἐκ μέρους τῆς Κυβέρνησης σᾶς καλωσορίζω μὲ τὶς καλύτερες εὐχὰς γιὰ συνέχιση καὶ εὐδόωση τοῦ τόσο σπουδαίου ἔργου σας κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδλεψη τῆς Παναγίας, τῆς Πολιούχου σας».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 55 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

Μετὰ τὸν χαιρετισμὸ τοῦ κ. Χαραλαμπόπουλου, προσφώνησε τὴν Ἱερὰ Κοινότητα ὁ Δ ἡ μ α ρ χ ο ς Ἀ θ η ν α ἰ ω ν :

«Μακαριώτατε,

Ἁγιοὶ Πατέρες,

Ἐκπρόσωποι τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας,

Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναῖες,

Ἡ ἔλευση, ἐδῶ σὴν Ἀθήνα, σὴν Πρωτεύουσα τῆς Χώρας, τῆς Ἱερᾶς καὶ Ἱστορικῆς Εἰκόνας τοῦ «Ἀξιὸν Ἐστω», ἐνῶ περιμένουμε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου, ἀποτελεῖ θρησκευτικὸ καὶ ἐθνικὸ γεγονός, πὸν ἡ σημασία καὶ ἡ ἐπίδραση σὲ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ξεπερνᾷ τὰ ὅρια τῆς σημερινῆς τελετῆς.

Δύο σύμβολα τοῦ Γένους, ἡ Εἰκόνα, ἡ προστάτις τῆς Μοναστικῆς Πολιτείας, καὶ ἡ Κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας συναντιῶνται σὲ μιὰ ἱστορικὴ συγκυρία, σὴν Ἀθήνα μὲ τὸν σημερινὸ προβληματισμὸ, τὸ βάρος τῆς κληρονομιάς της καὶ τοὺς ἀνοικτοὺς ὀρίζοντες μιᾶς τεχνολογικῆς κοινωνίας πὸν θὰ θέλει νὰ θέσει τὶς δικές της ἀξίες πάνω σὲ θεμελιακὰ στηρίγματα τοῦ Ἀθηναίου, τοῦ Ἑλληνα Ὁρθόδοξου.

Γι' αὐτὸ, μὲ εὐλογη συγκίνηση καὶ βαθύτατη συναισθησι τῆς τιμῆς πὸν γίνεται σὴν Ἀθήνα, ὡς Δήμαρχος καὶ ἐκ μέρους ὅλων τῶν Ἀθηναίων, ἐκφράζω τὴν εὐλάβειά μου πρὸς τὴν Ἱερὴ Εἰκόνα καὶ ὅλα ὅσα συμβολίζει, σὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Πρὸς τὴν Εἰκόνα —κειμήλιο καὶ πηγὴ δέους καὶ πίστεως— στρέφονται σήμερα μὲ θρησκευτικὴ κατάνυξη καὶ προσομνητὰ τὰ βλέμματα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἰδιαίτερα τῶν Ἀθηναίων, σὴν δεύτερη αὐτὴ ἐπίσκεψη τῆς Εἰκόνας σὴν Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴν ἱστορία ἀντλήσαμε πάντα, λαὸς καὶ Κλήρος, δυνάμεις ἀστείρευτες καὶ ἀγωνιστήκαμε πλάι - πλάι σὲ τὸν ἀγῶνα ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης.

Στὴν σημερινὴ αὐτὴ στιγμή, φορησιμένη μὲ τὴν εὐθύνη γιὰ τὴ γνώση καὶ τὴν προσασία τῆς Ὁρθοδοξίας, χαιρετίζουμε τοὺς Ἁγιορεῖτες Πατέρες, αὐτοὺς πὸν φυλάσσουν τὰ κειμήλια καὶ τὶς παραδόσεις, καὶ τοὺς ἐκφράζουμε τὴν εὐγνωμοσύνη μας γιὰ τὴν

αυταπάρηση με την οποία ασκοῦν την ἀποστολή τους, μακριά ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια.

Σὲ οὖν, ἀσκητὲς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ζωῆς, φρουροὺς τῶν νοητῶν συνόρων τοῦ Γένους, πέραν τῶν εὐχαριστιῶν μας καὶ τῆς εὐλάβειας, ὀφείλουμε καὶ κάτι ἄλλο τὴν διαβεβαίωση δι' Ἐθνος καὶ Ὁρθοδοξία, Κλήρος καὶ Λαὸς θὰ βαδίσουμε μαζί, ὑπὸ τὴν σκέπη αὐτοῦ ποὺ συμβολίζει τὸ «Ἄξιόν Ἔστι».

Ἐκ μέρους τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν Δημοτῶν, σεβάσμιοι Πατέρες, θεματοφύλακες τῆς Ὁρθοδοξίας, Σᾶς εὐχαριστοῦμε).

Τελειώνοντας τὴν προσφώνησή του ὁ κ. Ἔδερτ, προσέφερε στὴν Ἱερὰ Κοινότητα ἐκ μέρους ὄλων τῶν Ἀθηναίων θαρύτιμη ἀσημένια κανδήλα ὡς ἀφιέρωμα στὴν σεπτὴ Εἰκόνα τῆς Παναγίας, «γιὰ νὰ τὴν φωτίζει καὶ γιὰ νὰ φωτίζεται ἀπὸ τὴ χάρη της» ὅπως χαρακτηριστικὰ εἶπε.

Ἀντιφώνησε ὁ παπ. Π ρ ω τ ε π ι σ τ ἄ τ η ς, ἱ ε ρ ο μ. Κ α λ λ ῖ ν ι κ ο ς, μὲ ἕναν ἔκτενή, ἀλλὰ μεστό σὲ νοήματα λόγο:

«Μακαριώτατε,

Ἐξοχώτατε Κύριε Ἀντιπρόεδρε,

Ἀξιότιμε Κύριε Δήμαρχε,

Ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω, ἀναποκρινόμενη εἰς αἴτημα τῆς Ἀυτοῦ Μακαριώτητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφείμ, ὁμοφώνως ἔλαβε τὴν ἱστορικὴν ἀπόφασιν νὰ μετακομίση εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς χώρας, πρὸς ἁγιασμόν τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν περιώνυμον καὶ φημισμένην θανατουργὸν εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ «Ἄξιόν Ἔστι», ἡ ὁποία ἐπὶ μίαν χιλιετίαν φυλάσσεται εἰς τὸ πάνσεπιον κέντρον τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὸν Ναὸν τοῦ Πρωτάτου. Μάλιστα ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ ταύτην ἐν Σώματι μετὰ καὶ τοῦ Ἐξοχωτάτου Διοικητοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων τῶν ὑπηρετούντων αὐτὴν καθημερινῶς, διότι τοῦτο εἶναι παλαιὸν ἔθος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὸ ὁποῖον κρατοῦμεν διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Ἡ ἀπόφασίς μας αὐτὴ ἐλήφθη μὲ πολλὴν περισκεψιν, ὑπολογιζομένης τῆς δυσκολίας ἐνὸς τοιούτου ἐργασίματος. Ἄλλ' ἰδοὺ σήμερον αὐτὴ δικαιοῦνται.

Ἡ παρουσία ἐπαιθῶτα τῶν ἀρχόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ, ἀποτελεῖ ἐκπλήρωσιν βαθέος πόθου καὶ ἀπόδοσιν μοναδικῆς τιμῆς εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποδεικνύει περίτρανα δι' οὐμπαρ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μετὰ τῶν Ἀρχόντων του γνωρίζει

νὰ εὐρίσκη τὴν ἐνότητά του εἰς τὸν δεσμόν του μὲ τὰς παραδόσεις Του.

Διαπεράσαντες ὀλονικτίως τὰ νερὰ τοῦ Ἀρχιελάγου καὶ εὐλογήσαντες τὸν θαλάσσιον οἰθὸν τῶν Ἑλληνικῶν ἀγώνων, πλήρεις συγκινήσεως καὶ χαρᾶς πατοῦμεν ἰώρα τοὺς πόδας μας εἰς τὸ κέντρον τῆς Πρωτευούσης, κομίζοντες τὴν εὐλογία τῆς Παρθενομήτορος, τοῦ πλέον τετιμημένου προσώπου τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας, τῆς Ἐφόρου καὶ Προστατίδος ἡμῶν.

Ἐνώπιον Ἰμῶν, τῶν Ἀρχόντων καὶ τῆς πληθῆος τοῦ λαοῦ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀναφωνήσωμεν ἐν ἀγαλλιᾶσει «Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς Σου, Σιών, καὶ ἴδε... κύκλω τῆς τραπέζης σου καθορώσα τὰ ἔκγονα, φέροντα κλάδους ἀγαθοεργίας» καὶ νὰ συμπληρώσωμεν «εὐφράνθητι Ποιμενάρχα, εὐφράνθητε ἄρχοντες διὰ τὸν λαὸν τοῦτον, τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, κλητὸν Θεοῦ». Εὐφραίνεται μαζί Σας καὶ τὸ ἰδικόν μας πνεῦμα, συγκαίρει ἡ καρδιά μας, βλέποντες τὸν λαὸν μας εἰς ὄλον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν του.

Ἄλλ' αὐτὰ εἶναι τὰ θαυμάσια τῆς Παναγίας. Αὐτὴ δὲν φωνάζει, ἀλλὰ μὲ τὴν ἱεροπρεπῆ σιωπὴν τῆς ἐπιβάλλεται, ἀκούει καὶ παρηγορεῖ, ἐνθυμεῖται καὶ ἐκπληρώνει, γίνεται ὁ εὐφορος καὶ εὐχμος ἀγρὸς εἰς αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ θερίζουν σωτηρίαν.

Δικαίως λοιπὸν ἐνώπιον αὐτῆς τῆς μακαρίας Μητροῦς, καθημερινῶς καὶ ἀδιακόπως, πόθῳ πόθον ἀειθεῖον καὶ πνευματικὸν προσλαμβάνοντες, εὐμόλους καὶ εὐήχους ὕμνους καὶ παρακλήσεις ἐκτενεῖς ἀναπέμπομεν. Εἰς ὅλας θεβαίως τὰς ἱερὰς εἰκόνας τῆς Παναγίας ἀναπέμπονται ὕμνοι καὶ εὐχαί, ὅμως ὅπως ἰδιαιτέρως εἰς αὐτὴν τὴν ἀγγελώνυμον, εἰς τὴν ὁποῖαν πρωτοεψάλη ὁ ἀρχαγγελικὸς ὕμνος «Ἄξιόν ἔστιν ὡς ἀληθῶς...». Ἐνθρονισμένη ἐπάνω εἰς τὸ ἱερὸν σύνθρονον τοῦ ἁγίου Βήματος τῆς μεγαλοπρεποῦς Βασιλικῆς τοῦ Πρωτάτου, «ἡ πάνσεπιος αὐτὴ καὶ ἀγία εἰκὼν, ἐξ ἀρχαίων καὶ παλαιῶν χρόνων, ἐστάθη τὸ καύχημα τῶν Καρῶν, ἡ δόξα τῶν Πρωτατινῶν, ἡ σκέπη καὶ προστασία τῶν πέριξ Κελλίων», ἀλλὰ καὶ «ὄλον τοῦ Ἁγίου Ὁρους δόξα, καύχημα καὶ προστασία».

Ἐπὶ δέκα καὶ πλέον αἰῶνας, ἀπὸ τὴν 11ην Ἰουνίου τοῦ 982 μ.Χ. ἡμέραν Κυριακῆν (διὰν ὁ ἔνθεος ὑμολόγος τῆς Θεοτόκου καὶ τροφὸς καὶ διακονητὴς ἀρχάγγελος Γαβριήλ, εἰς τὸ Κελλίον παρὰ τὸν λάκκον τοῦ Ἄδειν, τῆς περιοχῆς τῆς Ἱ. Μ. Παντοκράτορος, παρέδωκεν εἰς τὸν ἐνάρετον μοναχὸν τοῦ κελλίου τὸν θεομητορικὸν ὕμνον), ἡ ἱερὰ αὐτὴ εἰκὼν βαστάζει τὸ Ἅγιον Ὁρος, καταγράφει τὰς μνήμας,

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΩΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΗΣ ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ (*)

Αὐτὸ μπορούμε νὰ τὸ δοῦμε καθαρότερα καὶ στὴν ὅλη ἐρμηνευτικὴ παρουσίαση τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὸν ἅγιο, τὸ ἄκτιστο Φῶς εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἔρχεσθαι τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν σημαίνει «τὸ ἄλλοθεν ἀλλαχόσε παραγίνεσθαι, ἀλλὰ τὸ φανεροῦσθαι ταύτην τῇ δυνάμει τοῦ θείου Πνεύματος»¹⁴. Ἔτσι ἐρμηνεύει τὸ «ἕως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει». Αὐτὴ ἡ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ἔρχεται στοὺς τυχόντας, ἀλλὰ σὲ ἐκείνους ποὺ βρίσκονται μαζί με τὸν Κύριο καὶ ἀνέρχονται μαζί Του εἰς ὅρος ὑψηλὸ «δηλονότι τῆς φυσικῆς ἡμῶν ταπεινότητος»¹⁵. Αὐτὴ ἡ τα-

πείνωση οὐσιαστικὰ εἶναι ἡ κάθαρση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ νοῦ.

Στὸ ὅρος Θαδῶρ ἔχουμε ἐμφάνιση τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Τοῦ Χριστοῦ τὸ πρόσωπο λάμπει ὡς ὁ ἥλιος, ἀκούγεται ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς, ποὺ δεβαιώνει τὴν ἀγάπη Του πρὸς τὸν Υἱό, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συνεκλάμπει «διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης»¹⁶.

Τὸ Φῶς αὐτὸ δὲν γίνεταί καὶ ἀπογίνεται, δὲν εἶναι κτίσμα, οὔτε περιγράφεται, οὔτε ὑποπίπτει σὲ αἰσθητικὴ δύναμη, ἂν καὶ ἐωράται με σωματικούς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ οἱ Μαθηταὶ εἶδαν τὸ Φῶς αὐτό, ἀφοῦ μετὰ τὴν δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μεταμορφώθησαν οἱ αἰσθήσεις τους¹⁷. Τὸ ἄκτιστο Φῶς δὲν εἶναι μία τρί-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 680 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17/1987 τεύχους.

14. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 364.

15. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 364.

16. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 360.

17. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 366.

τοὺς στεναγμοὺς καὶ τοὺς πόθους ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὅλου τοῦ ὀρθοδόξου ἀνὰ τὴν οἰκουμένην κόσμου καὶ γίνεταί ἔτσι ἡ παγγενῆς μήτηρ καὶ ἡ παγκόσμιος χαρὰ.

Ἀκόμη αὐτὴ ἡ εἰκὼν κατέστη, ὡς ἄλλη Ὑπέρομος Στρατηγὸς τῆς Βασιλίδος, πολλάκις ἡ σωτηρία τοῦ Γένους. Ἐχθροὶ τοῦ Βυζαντίου, πειραταὶ Σαρακηνοὶ ποὺ ἐπεδίωκαν νὰ λεηλατήσουν τὸ Ὄρος προσέκρουσαν εἰς τὴν θανατοιογόνην προστασίαν τῆς Παναγίας. Ἡ ἀχαλίνωτος καὶ φανατικὴ ὁρμὴ τῶν ἀπίστων κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας τοῦ Γένους, ἀνεκόπτετο ἀπὸ τὴν ἀκαταίτητον ἐλπίδα τῶν Χριστιανῶν. Ἀγωνιστὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως πόσας φορὰς δὲν θὰ ἐγονάτιον ἀσκεπεῖς ἐμπρὸς εἰς τὴν Ὑπέρομον Στρατηγόν, διὰ νὰ τὴν προσκυνήσουν εὐλαβῶς καὶ νὰ ζητήσουν με θερμὴν τὴν βοήθειάν Της εἰς τὸν ἀγῶνα.

Καὶ τέλος, ἡ σημαντικώτερα στιγμή διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος εἶναι αὐτὴ εἰς τὰς 3 Ὀκτωβρίου τοῦ 1913, καθ' ἣν οἱ ἁγιορεῖται μοναχοὶ μετὰ ἐκτενῆ δέησιν με ὀλονύκτιον ἀγρυπνίαν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Προστάτου, συνέταξαν τὸ μνημειῶδες ψήφισμα «τῆς αἰωνίου καὶ ἀδιασπάστου ἐνώσεως μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος», τὸ ὁποῖον ὑπέγραψαν οἱ ἡγούμενοι καὶ προϊστάμενοι τῶν μοναστηριῶν, βάζοντες τρεῖς μετανοίας ἐνώπιον τῆς ἐφροσύνης τῶν ἐφροσύνης εἰκόνας τῆς Θεοτόκου, τὴν ὁποῖαν κατησπάζοντο με θαυμάτιον συγκίνησιν καὶ δάκρυα.

Ἐχοντες τοιαύτην ἄμαχον κληρονομίαν, ὡς ἀτε-

νίσωμεν πρὸς αὐτὴν μετὰ χρησιῶν ἐλπίδων.

Εἶναι ἀδύνατον αἱ προσδοκίαι Σας νὰ διαφρασθοῦν, διότι αὐτὴ «ἐν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπε μετέστη πρὸς τὴν ζωὴν μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς καὶ ταῖς πρεσβείαις Αὐτῆς λυτρομένη ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν». Ἡ Θεοτόκος τοῦ «Ἀξίον ἔστιν» ἔχει τὴν κατοικίαν της εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἐποπιεῖται, ἀπ' αὐτὸν τὸν ποθητὸν Της ἐπίγειον παρᾶδεισον, ὅλον τὸν κόσμον.

Κατακλείοντες συγκεκριημένοι διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ θερμὴν αὐτὴν ὑποδοχὴν, ἀπὸ βάθους καρδίας ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀποδώσωμεν τὸν δίκαιον ἔπαινον καὶ τὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν ἐμπνευστὴν τοῦ σημαντικοῦ σημερινοῦ γεγονότος Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ.κ. Σεραφεῖμ, ἐν συνεχείᾳ δὲ νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Ἐξοχώτατον Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν τιμητικὴν ἐνιαυθὰ παρουσίαν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς πλείστας διευκολύνσεις διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προσκυνήματος αὐτοῦ, καὶ, τέλος, τὸν Ἀξιότιμον Δήμαρχον Ἀθηναίων διὰ τὴν προσφορὰν του.

Εἰς Ὑμᾶς ἅπαντας καὶ τὸν ὑπέροχον θεοτεροπῆ λαὸν μας εὐχόμεθα νὰ ἔχητε προσίαν, φρουρὸν καὶ καταφύγιον, πάντοτε καὶ ἰδίως εἰς τοὺς κρίσιμους καιροὺς μας, τὴν ὑπέροχον δύναμιν, τὴν Παναγίαν Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΙΕΚΙΑΡΗΣ
Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

τη φύση στὸν Χριστὸ μαζί με τὴν θεία καὶ τὴν ἀνθρωπίνη, ἀλλὰ «τῆς θεότητός ἐστι τὸ φῶς ἐκεῖνο, καὶ ἀκτιστὸν ἐστὶ»¹⁸. Τὸ ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ προσευχόταν, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε ἀνάγκη τῆς προσευχῆς, «ἀφοῦ οἴκοθεν εἶχε τὴν λαμπρότητα ἐκείνην», ἀλλὰ ἔδειχνε στοὺς Μαθητὰς πῶς αὐτοὶ θὰ φθάσουν σ' αὐτὴν τὴν λαμπρότητα¹⁹.

Ἐπιμείνουμε λίγο στὸ θέμα αὐτὸ τῆς Μεταμορφώσεως ὄχι γιὰ νὰ κάνουμε διεξοδική ἀνάλυση αὐτῆς τῆς θεολογίας τοῦ ἁγίου, ἀλλὰ γιὰ νὰ φανῆ καθαρά ὅτι ὁ ἅγιος ἐρμηνεύει αὐτὸ τὸ κατ' ἐξοχὴν θεολογικὸ γεγονός με μεγάλη εὐχέρεια καὶ ἀκρίβεια, γιὰτὶ διαθέτει προσωπικὴ ἐμπειρία. Ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν τῶν θεμάτων, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς γίνεται ἀπὸ θεολόγους, δηλαδὴ ἀπὸ θεόπτας ποὺ ἔχουν ἀξιώσῃ τῆς ἀποκαλυπτικῆς ἐμπειρίας.

2. Ἀνάσταση καὶ Ἀνάληψη.

Δὲν θὰ ἐνδιατρίψουμε γύρω ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση καὶ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ, διότι δὲν εἶναι ἀντικείμενο τῆς δικῆς μας μελέτης. Σὲ ὁμιλίες γιὰ τὴν Ἀνάσταση καὶ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ ὁ ἅγιος Γρηγόριος εἶναι ἀποκαλυπτικός. Παρουσιάζει ὅλη τὴν θεολογία αὐτῶν τῶν ἑορτῶν. Ἀλλὰ κυρίως θέλουμε νὰ δοῦμε τὸ θέμα αὐτὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ ποιά εἶναι ἡ σημασία τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ γιὰ τοὺς Χριστιανούς. Ἐρμηνεύοντας τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταδήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα» (Α' Θεσ. δ' 16-17) παρουσιάζει μιὰ θεολογικὴ τοποθέτηση μεγάλῃς σημασίας. Γράφει ὅτι τὸ δῶρο τῆς Ἀναστάσεως προσφέρεται σὲ ὅλους. Μὲ ἄλλα λόγια ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀναστήθουν, ἀλλὰ μόνον οἱ πιστοί, αὐτοὶ ποὺ ζοῦν με τὸν Χριστό, θὰ ἀναληφθοῦν. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἓνα δῶρο γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ ἡ Ἀνάληψη εἶναι δῶρο καὶ εὐλογία ὅσον πρὸ τοῦ θανάτου τους ἐσταύρωσαν τὴν ἁμαρτία, διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας²⁰.

Εἶναι καὶ αὐτὸ χαρακτηριστικὸ χωρίο στὸ ὁποῖο φαίνεται ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Μὲ θαυμάσια γνώση τοῦ πνεύματος ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἐκκλησία, ἐμπνεόμενος καὶ καθοδηγούμενος ἀπὸ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα, διατυπώνει ἀλήθειες ποὺ συνδέονται με τὴν σωτηρία τῶν πιστῶν. Ἀναπτύσσει τὸ Εὐαγγέλιο καὶ παρουσιάζει πτυχές ἀπόκρυφες ἀπὸ τοὺς γυμνοὺς σαρκικοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ἀνθρώπινη σαρκικὴ λογικὴ.

3. Τὸ Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ.

Πολὺς λόγος γίνεται στὴν Ἁγία Γραφή γιὰ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν πι-

στῶν στὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς στὴν διδασκαλία Του πρὸς τοὺς Μαθητὰς συγκατέλεξε καὶ τὴν βίωσιν τοῦ Σταυροῦ: «ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος σὲ πολλὰς ἐπιστολὰς ὁμιλεῖ γιὰ τὴν βίωσιν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Κλασσικὸ καὶ χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ἀποστολικὸ χωρίο: «ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ» (Γαλ. στ' 14).

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναπτύσσει διεξοδικὰ σὲ μιὰ ὁμιλία τὸ μυστήριον αὐτὸ τοῦ Σταυροῦ. Παρουσιάζει ἐνδιαφέρουσες πτυχές αὐτῆς τῆς θεολογικῆς ἀλήθειας. Θὰ ἀρκεσθοῦμε νὰ ἐκθέσουμε τὰ κύρια σημεῖα τῆς διδασκαλίας αὐτῆς τοῦ ἁγίου.

Κατ' ἀρχὰς τονίζει ὁ ἅγιος ὅτι «τοῦτό δὲ ἐστὶν ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς, ἡ τῆς ἁμαρτίας κατάργησις»²¹. Ἀλλὰ ὑπῆρχαν φίλοι τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Σταυροῦ ἐπάνω στὸν Γολγοθᾶ: «Φίλοι δὲ Θεοῦ πολλοὶ τῶν πρὸ νόμου καὶ μετὰ νόμον, μήπω τοῦ Σταυροῦ φανέντος»²². Ὅλοι οἱ Πατριάρχες καὶ οἱ δίκαιοι στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἦταν φίλοι τοῦ Θεοῦ καὶ φυσικὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ὅλες οἱ ἀποκαλύψεις στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἦταν ἀποκαλύψεις τοῦ Λόγου, τοῦ Δευτέρου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Γι' αὐτὸ ἐπιγραμματικὰ τονίζει ὁ ἅγιος ὅτι «καὶ ὁ Σταυρὸς ἦν ἐν τοῖς προγενεστέροις καὶ πρὸ τοῦ τελεσθῆναι»²³.

Ἀναφερόμενος στὸν Πατριάρχην Ἀβραάμ τονίζει ὅτι ἐνεργούσε σ' αὐτὸν τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ με τρεῖς συγκεκριμένους τρόπους. Στὸν Ἀβραάμ εἶπε ὁ Θεός: «ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δεῖξω» (Γεν. ιβ' 1). Λέγει ὁ ἅγιος: «τὸ γοῦν μυστήριον τοῦ Σταυροῦ ἐν ἐκυτῇ φέρει αὐτὴ ἢ φωνή»²⁴. Ἡ πρῶτῃ βίωσις τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ εἶναι τὸ «ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου». Ἡ δευτέρῃ βίωσις τοῦ Σταυροῦ εἶναι ἡ μετὰ τὴν φυγὴ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο φωνὴ τοῦ Θεοῦ «λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου», ποὺ ἔπεται τῆς προηγουμένης ἀρσεως τοῦ Σταυροῦ. Αὐτὸ τὸ «λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου» ἰσοδυναμοῖ με τὸ «μηκέτι κατὰ σάρκα καὶ τῆ ἁμαρτία ζῆθι, ἀλλὰ καταργηθῆτω καὶ νεκρωθῆτω ἡ ἀντικειμένη τῷ Θεῷ ζωὴ καὶ τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς καὶ ὁ ἐν τοῖς μέλεσι νόμος, ὁ ἀντιστρατευόμενος τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς καὶ αἰχμαλωτίζων ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, μηκέτι ἐπικρατήτω, μηδὲ ἐνεργεῖτω, τῆ δυνάμει τῆς θεοπτίας νεκρούμενος»²⁵. Αὐτὴ ἡ νέκρωσις τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἄρση τοῦ σταυροῦ ποὺ ἐνεργούσε καὶ στὸν Ἀβραάμ. Ἡ τρίτῃ βίωσις τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ εἶναι ὁ λόγος «ἡ γὰρ γῆ ἔφ' ἣν ἔστηκας γῆ ἁγία ἐστίν». Αὐτὸς ὁ λόγος ἐσήμαινε τὸν ἁγιασμὸ ποὺ θὰ συνετελεῖτο μετὰ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Σταυροῦ. Μὲ τὴν καιομένην δάτο ὁ

21. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 284.

22. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 284.

23. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 284.

24. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 286.

25. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 288.

18. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 372.

19. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 370.

20. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 66.

ΜΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΣΤΟ «ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΛΙΜΑ»*

γ. Σχόλια περί τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἔστω καὶ ἂν τὸ περί Θείας Εὐχαριστίας κεφάλαιο τοῦ κειμένου τῆς Λίμα δὲν ἀναφέρεται σὲ κανένα πατερικὸ κείμενο, μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ σὰν μιὰ σοβαρὴ προσπάθεια διατυπώσεως μιᾶς κοινῆς ἀντιλήψεως περί Θείας Εὐχαριστίας καὶ ἐξευρέσεως μιᾶς κάποιας συμφωνίας ἐπὶ ἐνὸς κεφαλαιώδους σημασίας θέματος, τοῦ ἀφορᾷ στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Οἰκουμένη Κίνηση³⁴. Στὸ κείμενο αὐτὸ ὑπάρχουν πολλὲς συγκλίνοσες ἀντιλήψεις, στίς ὁποῖες οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες ἀναγνωρίζουν τὴν διδασκαλία καὶ τὴν μαρτυρία τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα δὲ στὰ σημεῖα ἐκεῖνα ὅπου ἡ Θεία Εὐχαριστία χαρακτηρίζεται ὡς Θεοσύστατο Μυστήριον, ὡς ἀνάμνηση τοῦ Σταυρωθέντος καὶ Ἀναστάντος Κυρίου, ὡς μιὰ πραγματικὴ, ζῶσα καὶ ἐνεργὸς παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ὡς Μυστήριον τῆς ἐνότητος³⁵. Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ τονισθεῖ τὸ γεγονός ὅτι τὸ κείμενο ὀρθᾶ ὑπογραμμίζει μὲ ἐμφαση τὴν κεντρικὴ θέση τῆς Θείας Εὐχαριστίας στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τὴν εὐχαριστιακὴ φύση αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας³⁶. Ἡ πραγματικότης ὅμως αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ἐκφρασθεῖ σαφέστερα, δοθέντος ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι «ἐκκλησιολογικὴ» καὶ τελεῖται ἀποκλειστικὰ μέσα στὴν Ἐκκλησία, ἡ δὲ Ἐκκλησία εἶναι

«εὐχαριστιακὴ», καὶ γίνεται πραγματικότης μόνο διὰ τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας μὲ τὴν ἀόρατο Κεφαλὴ τῆς, τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό³⁷.

Οἱ περισσότερες ἀπαντήσεις βρίσκουν ἀτυχῆ τὴν χρῆση τοῦ ὄρου «σημεῖον», ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ χρησιμοποίηση τοῦ ὄρου αὐτοῦ εἶναι ζήτημα θεολογικὸ καὶ ὄχι μόνο γλωσσικόν³⁸. Οὔτε ὁ ὄρος αὐτός, ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁποιοσδήποτε ἄλλος ὄρος, ὅπως π.χ. «γεῦμα», «θεία κοινωνία», «κλάση τοῦ Ἄρτου», «Δεῖπνο Κυρίου», εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκφράσουν τὸν μυστηριακὸ χαρακτήρα τοῦ «Μυστικοῦ Δείπνου», τούτεστι τὴν στιγμή τοῦ ὅ Κυρίου Ἰδρυσε τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας στὸ Ὑπερῶ τῆς Ἀγίας Σιών. Ἐπὶ πλέον ἡ χρῆση τοῦ ὄρου «σημεῖον» βρίσκεται σὲ ἐμφανῆ ἀντίφαση τόσο πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἰδρυτικούς λόγους τοῦ Κυρίου («τοῦτό μου ἐστὶ τὸ Σῶμα», «αὐτό ἐστὶ τὸ αἷμα μου»), ὅσο καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ κείμενο τῆς Λίμα (παράγραφος 13), στὸ ὁποῖο ἡ Θεία Εὐχαριστία χαρακτηρίζεται ὡς «... τὸ Μυστήριον τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ... ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Ἐκκλησία ὁμολογεῖ τὴν πραγματικὴν, ζῶσαν καὶ ἐνεργὸν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν αὐτῇ»⁴⁰. Ὁ ἄρτος εἶναι ὄντως ἀληθῶς καὶ οὐσιαστικῶς αὐτὸ τὸ Σῶμα

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 674 τοῦ ὑπ' ἀρ. 17/1987 τεύχους.

34. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

35. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου, Ἐκκλησία Φινλανδίας.

36. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

37. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

38. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

39. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου.

40. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

Μωϋσῆς ἔβλεπε τὴν μέλλουσα παρουσία τοῦ Χριστοῦ. «Ὡστε καὶ ἡ ἐν Θεῷ θεωρία τοῦ Σταυροῦ μυστηρίον ἐστὶ, τοῦ προτέρου ἐκείνου μυστηρίου μεῖζον»²⁶.

Ἔτσι Σταυρός εἶναι πρῶτον ἡ σταύρωση τοῦ κόσμου, δηλαδὴ ἡ φυγὴ ἀπὸ τὸν κόσμον, δεύτερον ἡ σταύρωση ἡ δικὴ μας γιὰ τὸν κόσμον, δηλ. ἡ κατάστασις ὅταν παύουν νὰ ἐνεργοῦν οἱ λογισμοὶ καὶ οἱ ἐπιθυμίαι γιὰ τὸν κόσμον καὶ τρίτον ἡ θεωρία τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ὁ Μωϋσῆς «ἐμνήθη τὸ τοῦ Σταυροῦ τελεώτερον μυστήριον»²⁷.

Τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ ἐνεργῶσε σὲ ὅλους τοὺς Προπάτορας. Στὸν Ἰσαάκ, στὸν Ἰακώβ, στὸν Ἰωσήφ, στὸν Μωϋσῆ καὶ σὲ ὅλους τοὺς δικαίους²⁸. Γι' αὐτὸ καταλήγει: «Ὁρᾶτε ὅπως καὶ πρὸ τοῦ τὸν Σταυρὸν παγγῆ-ναι Σταυρός ἦν ὁ σῶζων;»²⁹.

Ὁ ἄγιος στὴν συνέχεια τῆς ὁμιλίας του παρουσιάζει

τὴν προσωπικὴ καὶ ἀσκητικὴ πλευρὰ τῆς διώσεως τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι μόνον ἓνα ἱστορικὸ γεγονός, ἀλλὰ καὶ μυστήριον. Βιώνεται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν κατάργηση μέσα τους τῆς ἁμαρτίας, οὐσιαστικὰ γιὰ τὴν μεταμόρφωση τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. «Σταυρός ἐστὶ τὸ σταυρῶσαι τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»³⁰. Αὐτὴ ἡ σταύρωση τῆς σάρκας εἶναι «τὸ ἀνερέγγητον γενέσθαι τὸν ἀνθρώπον πρὸς πᾶν τὸ ἀπαρέσκον Θεῷ»³¹. Διεξοδικὰ ἀναλύει πῶς σταυρώνουμε τὴν φιλαργυρία, τὴν φιληδογία καὶ τὴν φιλοδοξία³².

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ
Ἱεροκήρυξ

26. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 288.

27. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 292.

28. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 298-304.

29. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 304.

30. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 310.

31. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 310.

32. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 306-316.

τοῦ Κυρίου καὶ ὁ οἶνος εἶναι αὐτὸ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου⁴¹.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἡ ἔμφαση τοῦ κειμένου τῆς Λίμα ὅτι ἡ «ἀνάμνηση» τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ ἀληθές περιεχόμενο τοῦ κηρυσσομένου λόγου καὶ ἡ οὐσία τοῦ εὐχαριστιακοῦ δείπνου⁴², μεταταπίζει, κατὰ κάποιον τρόπο, τὸ ἐπίκεντρο ἀπὸ τὴν «πραγματικὴ παρουσία» τοῦ Χριστοῦ πρὸς μιὰ «ἀνάμνηση τῆς παρουσίας» του, παραθεωρώντας τελείως τὴν βασικὴ ἐνότητα ποὺ ὑπάρχει μεταξύ ἀναμνήσεως καὶ ἐπικλησεως, δηλ. τὴν συνάφεια μεταξύ τῆς ἐνεργείας τοῦ Υἱοῦ καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας⁴³.

Βασικὴ ἀδυναμία τοῦ κειμένου εἶναι ὅτι λείπει ἀπὸ αὐτοῦ ὁποιαδήποτε ἀναφορά στὸν λειτουργό. Ἡ ἀναγνώριση τῆς ἐγκυρότητας τοῦ Μυστηρίου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπάντηση ποὺ θὰ δώσει κανεὶς ὡς πρὸς τὸν τελεσιουργὸ τοῦ Μυστηρίου⁴⁴. Τὸ κείμενο τῆς Λίμα ὀρθῶς βέβαια λέγει ὅτι «κατὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὁ Χριστὸς συνάγει, διδάσκει καὶ τρέφει τὴν Ἐκκλησία... εἶναι ὁ Ἱερεὺς ποὺ τελεῖ τὸ Μυστήριον τοῦ Θεοῦ... ἐκείνος ποὺ προΐσταται τῆς εὐχαριστιακῆς ἱερωργίας»⁴⁵. Προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ «όρατοῦ» ἱερουργοῦ τῆς Εὐχαριστίας, τὸ κείμενο εἶναι διφορούμενο, διότι χαρακτηρίζει τὸν λειτουργὸ ὡς «πρέσβυ», ἀντιπροσωπεύοντα τὴν θεία πρωτοβουλία, ἐνῶ ἡ Ἁγία Γραφή σαφῶς διδάσκει ὅτι ἡ εὐχαριστιακὴ λειτουργία ἀνήκει στὴν χαρισματικὴ καὶ μυστηριακὴ ιδιότητα τοῦ λειτουργοῦ⁴⁶. Σύμφωνα μὲ τὴν Ὁρθόδοξη ἀντίληψη ἡ Θεία Εὐχαριστία μπορεῖ νὰ τελεσθεῖ μόνο ἀπὸ ἐπίσκοπο ἢ ἱερέα ποὺ ἔχει τὴν ἀποστολικὴ διαδοχὴ διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει ἀνάγκη περαιτέρω μελέτης καὶ ἐμβαθύνσεως⁴⁷.

Πρέπει νὰ λεχθεῖ μὲ κάθε δυνατὴ σαφήνεια ὅτι ἡ διαρκῶς αὐξάνουσα ὁμαφονία στοὺς οἰκουμενικοὺς κύκλους ὡς πρὸς τὴν εὐχαριστιακὴ θεολογία καὶ πράξη, δὲν ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ δικαιολογία γιὰ νὰ ἐφαρμοσθεῖ μυστηριακὴ κοινωνία μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν⁴⁸. Ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώριση ἔτσι ὅπως περιγράφεται στὸ κείμενο τῆς Λίμα ἴσως νὰ ἐπιτρέψει τὴν εὐχαριστιακὴ κοινωνία μερικῶν Ἐκκλησιῶν⁴⁹. Εἶναι ὅμως κοινὴ Ὁρθόδοξη πεποίθηση ὅτι ἡ εὐχαριστιακὴ κοινωνία θὰ πραγματοποιηθεῖ μόνο μὲ βάση τὴν ἐνότητα τῆς Πίστεως. Ἡ εὐχαριστιακὴ αὐτὴ κοινωνία μὲ τοὺς πιστοὺς ἄλλων Χριστιανικῶν ὁμολογιῶν θὰ εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα καὶ ἡ κορωνίδα, ἡ τελείωση καὶ ἡ

πληρότητα τῆς ἐνότητος ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὄλων τῶν Χριστιανῶν⁵⁰.

δ. Σχόλια περὶ τοῦ Λειτουργήματος.

Τὸ περὶ Λειτουργήματος⁵¹ κεφάλαιο τοῦ κειμένου τῆς Λίμα εἶναι τὸ ἐκτενέστερο καὶ χωρὶς ἀμφιβολία τὸ πιὸ ἀμφιλεγόμενο ἀλλὰ καὶ προβληματικόν.

Παρὰ τὸ ὅτι ἡ χρησιμοποιουμένη ὀρολογία εἶναι οἰκεία πρὸς τὴν Ὁρθόδοξην παράδοσιν, μολαπαύτα, τὸ κείμενο δὲν παρακάμπτει βασικὰ ἐκκλησιολογικὰς δυσκολίας. Ἀναμφισβήτητα ἡ ἀναγνώριση τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς μυστηριακοῦ λειτουργήματος στὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἡ περιγραφή τῆς χειροτονίας ὡς ἐπικλησεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, ἐνδύσεως τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ χειροτονουμένου, εἶναι θετικὰ στοιχεῖα ποὺ πρέπει νὰ χαιρετισθοῦν⁵². Παρὰ ταῦτα ὁ Ὁρθόδοξος μελετητὴς ἐκπλήσσεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι σ' ὀλόκληρον τὸ κεφάλαιο τοῦτο δὲν ὑπάρχει αὐτὴ μιὰ λέξις ποὺ νὰ δηλώνει ὅτι ἡ ἱερωσύνη εἶναι Θεοσύστατο Μυστήριον⁵³. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τὸ κείμενο θέτει τὴν Ἱερωσύνην στὴν ἴδια μοίρα μὲ τὸ βασιλεῖον ἱεράτευμα, δὲν ἀναφέρει ὅμως τὴν διαφορὰ ποὺ ὑπάρχει μεταξύ τοῦ λειτουργήματος τῶν βαπτισμένων καὶ τῆς Ἱερωσύνης, ἀλλὰ αὐτὴ καὶ τὴν σχέση ἀμφοτέρων πρὸς τὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ⁵⁴. Ἡ Α' Πέτρου⁵⁵ δὲν ἀποτελεῖ βάση γιὰ τὴν συνταύτιση τοῦ βασιλείου ἱερατεύματος μὲ τὴν Ἱερωσύνην, ἢ ὅποια χορηγεῖται διὰ τῆς χειροτονίας, ὡς ἀδιάκοπος Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ. Τὸ λειτουργήμα τῶν ἱερέων πηγάζει ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ μεταδίδεται διὰ τῶν Ἀποστόλων⁵⁶, οἱ ὅποιοι, μεταβιβάζοντας στοὺς διαδόχους τους τὴν δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν αὐθεντία ποὺ ἔλαβαν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἰησοῦ Χριστό, διατήρησαν καὶ μετέδωσαν στὴν Ἐκκλησίαν τὸ χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης, σὲ μιὰ ἀδιάκοπη διαδοχῇ⁵⁷.

Ἡ Ἱερωσύνη εἶναι ὄχι μόνο νὰ μόνιμο καὶ συ-

50. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

51. Στὴν μελέτη αὐτὴ γίνεται ἠθελμμένα χρῆση τοῦ ὄρου «Λειτουργήμα» καὶ ὄχι «Ἱερωσύνη», ὅπως ἐσφαλμένα ἐπεκράτησε νὰ ἀποκαλεῖται τὸ τρίτο κεφάλαιο τοῦ ΒΕΜ. Ὁ λόγος εἶναι ἀπλός. Τὸ γαλλικὸ πρωτότυπο δὲν μιλεῖ περὶ Sacerdoce (Ἱερωσύνη), ἀλλὰ περὶ Ministère (Λειτουργήμα). Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἀγγλικὴν μετάφραση, ὅπου χρησιμοποιεῖται ὁ ὄρος Ministry (Λειτουργήμα) καὶ ὄχι (Priesthood) (Ἱερωσύνη). Στὸ ΒΕΜ ἡ Ἱερωσύνη ἀναφέρεται μόνο μερικῶς στὸ περὶ Λειτουργήματος κεφάλαιο, μὰζι μὲ τὰ λοιπὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Λειτουργήματα. Ἐσωτερικὴ ἐξ ἄλλου μαρτυρία περὶ τοῦ ὅτι τὸ κείμενο δὲν μιλεῖ περὶ Ἱερωσύνης ἀποκλειστικά, εἶναι ὅτι ἐνῶ στὰ δύο πρῶτα κεφάλαια τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ Εὐχαριστία χαρακτηρίζονται ὡς Μυστήρια, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο στὸ περὶ Λειτουργήματος κεφάλαιο. Βλ. καὶ Γ. Κονιδάρη, μν. ἔργ., σελ. 22 ἐπ.

52. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου.

53. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

54. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

55. «Ἵμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν...» (Α' Πέτρου 2, 9).

56. Πράξεις 14,23 καὶ Α' Τιμ. 4,14.

57. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

41. Πατριαρχεῖο Μόσχας.

42. ΒΕΜ, Ε, II, 12.

43. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου.

44. Πατριαρχεῖο Μόσχας.

45. ΒΕΜ, Ε, III, 29.

46. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου.

47. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

48. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

49. ΒΕΜ, Ε, III, 33.

στατικό στοιχείο τής ζωής τής Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ βρίσκεται στὸ ἐπίκεντρο τής Ἀποστολικῆς Παραδόσεως⁵⁸.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὸ κείμενο διατυπώνει τὴν φύση τοῦ Λειτουργήματος μὲ γλωσσὰ διπλωματική. Ὅπως εὐστοχα παρατηρεῖ ὁ π. Χαράλαμπος Στεφανόπουλος, τὸ κείμενο τής Λίμα εἶναι ἓνα δεῖγμα ἀπὸ τὴν τέχνη τής οἰκουμενικῆς μεθοδολογίας. Οὐτε δίνεται σ' αὐτὸ μιὰ πλήρως θεολογικὴ θεμελίωση τής Ἱερωσύνης, ἀλλὰ καὶ τίποτε τὸ οὐσιαστικὸ δὲν λείπει ἀπὸ τὴν συζήτηση⁵⁹. Ἐκεῖνο ὅμως πὸ ἐνοχλεῖ εἶναι ὁ διαφοροῦμενος τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀναλύεται ἡ Ἱερωσύνη. Ἡ Ἱερωσύνη δὲν μπορεῖ νὰ βασιστεῖ σὲ θεσμικά ἐπιχειρήματα, διότι πηγάζει ἄμεσα ἀπὸ τὴν βούληση τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔχει συσταθεῖ ἀπ' αὐτόν. Συνεπῶς ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Ἱερεὺς εἶναι εἰκὼν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι ἐκπρόσωπό του, ὅπως ἐξυπονοεῖ τὸ κείμενο⁶⁰. Μεγάλῃ ἀνησυχία ἐκφράζεται ὡς πρὸς τὶς παραγράφους 37 καὶ 38 τοῦ κειμένου, στὶς ὁποῖες δὲν ὑπάρχει ἐξήγηση, γιατί ἀφ' ἑνὸς δηλώνεται ὅτι «ἡ Ἀποστολικὴ Παράδοση στὴν Ἐκκλησία συνεπάγεται τὴν μόνιμη συνέχεια τῶν χαρακτηριστικῶν τής Ἐκκλησίας τῶν Ἀποστόλων, συμπεριλαμβανομένης καὶ τής μεταδόσεως τής ἱερωσύνης»⁶¹, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ζητεῖται ἡ ἀναγνώριση τής ἀποστολικῆς διαδοχῆς καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκείνων πὸ δὲν ἔχουν ἱστορικὸ Ἐπισκοπᾶτο, χωρὶς νὰ διασαφηνίζεται σὲ πῶς ἡ ἐκκλησιαστικὴ σχῆμα θὰ μποροῦσε νὰ διατηρηθεῖ μιὰ τέτοια ἀποστολικὴ διαδοχῆ⁶². Τὸ βασικὸ ἐκκλησιολογικὸ πρόβλημα τής χριστιανικῆς ἐνότητος δὲν βρίσκεται στὴν ἀπὸ κοινῶν «οἰκουμενικὴ» ἀναγνώριση τοῦ λειτουργήματος ἢ τής ἱερωσύνης, ἀλλὰ στὴν ἀναγνώριση τής Ἐκκλησίας, μέσα στὴν ὁποία ἐξασκεῖται τὸ λειτουργήμα αὐτό, ὡς τής Ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, πὸ δὲν ὁμολογεῖ τὴν Πίστη τῶν Ἀποστόλων. Αὐτὴ εἶναι ἡ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τής ὁρατῆς ἐνότητος τής Ἐκκλησίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀντίληψη τής Ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ παραμένει μέχρι σήμερα ἡ πίστη τής Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας⁶³.

Ἐγγυητὴς γιὰ τὴν συνέχεια τής Ἀποστολικῆς Πίστεως καὶ τὴν ἐνότητα τής Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος. Τὸ κείμενο ὅμως τής Λίμα δὲν ἐκφράζει καθαρὰ τὴν ὁμοφωνία πὸ ὑπῆρχε κατὰ τὴν πατερικὴ περίοδο ὡς πρὸς τὴν φύση τής ἐπισκοπῆς, πὸ καὶ σήμερα ἀκόμη ὑπάρχει σὲ μεγάλα τμήματα τοῦ Χριστιανισμοῦ⁶⁴. Ἡ ἐπισκοπικὴ διαδοχὴ δὲν εἶναι «σημεῖο συνέχειας» ὅπως ἐξυπονοεῖ τὸ κείμενο τής Λίμα⁶⁵, ἀλλὰ ἡ ἐγγύηση τόσο τής συνέχειας αὐτῆς ὅσο

καὶ τής ἐνότητος τής Ἐκκλησίας⁶⁶. Συνεπῶς, ἡ ἀξίωση ὅπως οἱ Ἐκκλησίες πὸ διατήρησαν τὴν ἀποστολικὴ διαδοχὴ, ἀναγνωρίζουν τὸ ἀποστολικὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ὑπαρξὴ κάποιου μορφῆς ἐπισκοπῆς σὲ Ἐκκλησίες πὸ δὲν διατήρησαν μιὰ τέτοια διαδοχὴ⁶⁷, εἶναι ἀτυχῆς. Ἡ ἐπισκοπικὴ διαδοχὴ ἀποτελεῖ τὴν ἐγγύηση τής ἀληθινῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς καὶ ὑπογραμμίζει τὴν ἐγκυρότητά της. Κάθε συζήτηση γιὰ τὴν ἐπανεύρεση τής ἀληθινῆς ἐνότητος μέσα στὴν Μιά, Ἀδιαίρετη Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ, χωρὶς νὰ γίνῃ λόγος γιὰ τὴν ἐπισκοπικὴ διαδοχὴ⁶⁸. Ἐπομένως ὅποιαδήποτε ἀναδιατύπωση τοῦ κειμένου τής Λίμα πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψη, ἀπὸ θεολογικὴ, ἱστορικὴ καὶ κανονικὴ ἔποψη, τὴν σχέση πὸ ὑπάρχει μεταξύ ἱερωσύνης καὶ λειτουργήματος τῶν Ἀποστόλων καὶ τής ἀποστολικῆς διαδοχῆς, διὰ τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ἐπισκόπου⁶⁹.

Μιὰ ἄλλη δυσκολία γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους βρίσκεται στὸ σημεῖο πὸ ἀναφέρεται στὸ λειτουργήμα τής γυναικός. Παρὰ τὸ ὅτι τὸ κείμενο δὲν κάμει ἄμεση μνεία τής χειροτονίας τῶν γυναικῶν, ὑπάρχει μιὰ ἐκδηλῆ τάση ὑπὲρ αὐτῆς, κυρίως ὅταν δηλώνει ὅτι ἀδὲν ὑπάρχει βιβλικὸ ἢ θεολογικὸ κώλυμα πὸ νὰ παρεμποδίζει τὴν χειροτονία τῶν γυναικῶν⁷⁰. Τὸ θέμα αὐτὸ ἔχει κεντρικὴ καὶ ὄχι δευτερεύουσα σημασία⁷¹. Ἄν ἡ «χειροτονία» τῶν γυναικῶν μπορεῖ κατὰ κάποιον τρόπο νὰ ἐξηγηθεῖ προκειμένου περὶ Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, πὸ θεωροῦν τὸ λειτουργήμα ὡς «σύμβολο» ἢ «σημεῖο», κατὰ κανένα τρόπο δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία, κατὰ τὴν ὁποία τὸ λειτουργήμα, μὲ τὴν ἐννοια τής Ἱερωσύνης, εἶναι ἓνα Μυστήρια. Στὴν Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο λειτουργήμα ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνο πὸ συνεστήθη ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ πὸ μετεδόθη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους μὲ ἀδιάκοπη διαδοχὴ. Κατὰ συνέπεια ἡ δήλωση τής 18ης παραγράφου τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ ὅτι «ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ λειτουργήμα πὸ μπορεῖ νὰ παρέχει ἢ γυναικῶν, παρὰλληλα πρὸς ἐκεῖνο πὸ παρέχει ὁ ἄνδρας», δημιουργεῖ ἀμηχανία⁷².

Συμπερασματικὲς παρατηρήσεις.

Πρέπει νὰ ὑπογραμμισθεῖ ὅτι οἱ Ὁρθόδοξες ἀπαντήσεις στὸ κείμενο τοῦ Λίμα ἀναγνωρίζουν τὴν ἰδιαίτερὴ του ἀξία στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο. Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀποτελεῖ ὄχι μόνον μιὰ καλὴ ἀρχὴ στὴν ἀνάληψη περαιτέρω πρωτοβουλιῶν πρὸς τὴν ὁρατὴ ἐνότητα⁷³, ἀλλὰ καὶ εἶναι μιὰ πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ

58. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

59. R. Stephanopoulos, The Lima Statement on Ministry, ἐν St. Vladimir's Theological Quarterly, τόμος 27 (1983) σελ. 274.

60. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

61. BEM, M, IX, 34.

62. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου.

63. Πατριαρχεῖο Μόσχας.

64. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

65. BEM, M, IV, 38.

66. Πατριαρχεῖο Μόσχας.

67. BEM, M, IV, 53α.

68. R. Stephanopoulos, μν. ἔργ., σελ. 278.

69. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου.

70. BEM, M, II, 18 καὶ Πατριαρχεῖο Μόσχας.

71. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

72. Πατριαρχεῖο Σόφιας.

73. Πατριαρχεῖο Βουκουρεστίου.

ἐλπίδας γιὰ νέους ἀγῶνες τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας⁷⁴. Εἶναι ἓνα ἐπὶ πλέον βῆμα προσεγγίσεως στὴν Ἀποστολικὴ Παράδοση, στὴν πίστη καὶ τὴν πράξη τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας⁷⁵. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ μολισταῦτα, ὅτι τὸ κείμενο τῆς Λίμα εἶναι μιὰ μόνον φάση στὶς οἰκουμενικὲς σχέσεις, πού ἀπαιτεῖ βαθύτερη μελέτη καὶ ἀνάλογη ἀντιμετώπιση⁷⁶. Συνεπῶς, οἱ ἀπαντήσεις τῶν Ἐκκλησιῶν στὸ κείμενο τῆς Λίμα δὲν σημαίνουν «ἀποδοχὴ τοῦ περιεχομένου τοῦ κειμένου, ἀλλὰ οἰκοδομητικὴ τοποθέτηση καὶ κριτικὴ ἔναντι τῆς σπουδαίας αὐτῆς ἐργασίας»⁷⁷. Ὅπως ἀνέφερε ζεκάθαρα τὸ Διορθόδοξο Θεολογικὸ Συμπόσιο τῆς Βοστώνης, ὄχι μόνον ἡ ἔννοια τῆς ἀποδοχῆς τοῦ κειμένου τοῦ ΒΕΜ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν κλασσικὴ Ὁρθόδοξον ἑρμηνεία τῆς ἀποδοχῆς τῶν διατάξεων καὶ ἀποφάσεων τῶν Ἁγίων Συνόδων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποδοχὴ αὐτὴ δὲν συνεπάγεται ἀπαραίτητα καὶ τὴν ἐκκλησιολογικὴ ἢ πρακτικὴ ἀναγνώριση τοῦ λειτουργήματος καὶ τῶν μυστηρίων τῶν μὴ Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν⁷⁸.

Ἡ Ὁρθόδοξον ἀντίληψη περὶ τῆς πίστεως, εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ ἀγνοῦσα πρὸς τὴν σωτηρία καὶ τὴν θέωση. Κατὰ συνέπεια, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος γιὰ συναίνεση (Consensus) ὡς πρὸς τὸ Βάπτισμα, τὴν Εὐχαριστία καὶ τὴν Ἱερωσύνη ἢ τὸ Λειτουργήμα, προτοῦ ὑπάρξει συμφωνία ὡς πρὸς τὶς ἐκκλησιολογικὲς ἐκείνες προϋποθέσεις πού δημιουργοῦν τὴν συναίνεση ἢ τὴν συμφωνία. Μιὰ κοινὴ ἐκκλησιολογία ἀποτελεῖ τὴν βάση γιὰ ὅποιαδήποτε συζήτηση σχετικὰ μὲ τὸ ΒΕΜ. Ἡ ἔλλειψη τῆς ἐκκλησιολογικῆς αὐτῆς βάσεως προκαλεῖ λύπη, γι' αὐτὸ καὶ θεωρεῖται ἐπιτακτικὸ ὅπως ἡ ἐκκλησιολογία ἀποβεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς ἀμεσώτερες προτεραιότητες τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις»⁷⁹.

Ὅπως ἐλέγχθη ἀνωτέρω τὸ κείμενο τῆς Λίμα δὲν εἶναι «συμφωνία» τῶν Ἐκκλησιῶν, δοθέντος ὅτι ἐκεῖνοι πού ἔλαβαν μέρος στὴν ἐκπόνησίν του δὲν ἦταν ἐξουσιοδοτημένοι ἀπὸ τὶς Ἐκκλησίες τους νὰ προβοῦν σὲ μιὰ τέτοια συμφωνία. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι τὸ κείμενο αὐτὸ εἶναι ἓνα ἐξαιρετικὸ ἐπιτεύγμα, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ἐπίδραση στὸν πολυμερῆ θεολογικὸ διάλογο δὲν μπορεῖ νὰ ἐκτιμηθεῖ σήμερα.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γεννάδιος Λυμύρης ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι «τὸ ΒΕΜ δὲν συμπληρώθηκε ἀκόμη... ἀπλῶς διότι σήμανε ὄχι τὸ τέλος ἀλλὰ τὴν ἀρχὴ μιᾶς μακρᾶς καὶ ἀκόμη πρὸς δύσκολης πορείας»⁸⁰. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησία πιστὴ

στὴν οἰκουμενικὴ τῆς δέσμευση, θὰ συνεχίσει, μὲ τὶς ἄλλες ἀδελφές Ἐκκλησίες, τὴν κοινὴ αὐτὴ πορεία πού ἐγκαινιάστηκε μὲ τὸ ΒΕΜ, μέχρις ὅτου ἐπιτευθεῖ ἡ ποθουμένη ἔνωση, μέσα στὴν Πίστη καὶ τὴν Παράδοση τῆς Μιᾶς, Ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας.

Ἐπιλεγόμενα.

Ἀπὸ μιὰ πρώτη ἀξιολόγηση τῶν ἀπαντήσεων τῶν Ἐκκλησιῶν στὸ κείμενο τῆς Λίμα, πού πραγματοποιήθηκε στὸ θεολογικὸ αὐτὸ συμπόσιο τῆς Βενετίας, προκύπτουν τὰ ἑξῆς⁸¹.

Τὸ ΒΕΜ ἀναμφισβήτητα ἀπέτελεσε τὴν σημαντικώτερη πρόσφορὰ τοῦ ΠΣΕ στὸν πολυμερῆ διάλογο πού διεξάγεται μέσα στοὺς κόλπους του. Ἡ ἰδιαίτερη του σημασία ἐγκρίεται στὸ ὅτι στὸ κείμενο αὐτὸ διατυπώθηκαν πολλὰ σημεῖα τῆς διδασκαλίας τῆς Μιᾶς, Ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα, μέχρι πρόσφατα, ἦταν ἀδιανόητα γιὰ τοὺς θεολόγους τῆς Διαμαρτυρήσεως.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες πού ἀπάντησαν στὸ κείμενο τῆς Λίμα, ἀν καὶ ἀναγνώρισαν τὴν θετικὴν του συμβολὴν στὸν οἰκουμενικὸν διάλογο, κατηγορηματικὰ τόνισαν ὅτι αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἐκφραση τῆς πίστεως πού βιώνεται μέσα στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησία. Παρὰ ταῦτα, πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ δριμύτερη κριτικὴ κατὰ τοῦ κειμένου αὐτοῦ ἀσκήθηκε ὄχι ἀπὸ Ὁρθόδοξους ἢ Ρωμαιοκαθολικούς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν φιλελεύθερον μερίδα τῶν Ὁμολογιῶν τῆς Διαμαρτυρήσεως, κυρίως δὲ ἀπὸ τοὺς Μεταρρυθμισμένους, τοὺς Βαπτιστὰς καὶ τοὺς Μεθοδιστὰς, οἱ ὁποῖοι, οὔτε λίγο, οὔτε πολὺ, προσάπτουν στὸ ΠΣΕ τὴν κατηγορίαν ὅτι τοῦτο ἐπεχείρησε νὰ ἐπιβάλλῃ σ' ὀλόκληρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον Ὁρθόδοξον ἢ Ρωμαιοκαθολικὲς θέσεις.

Μιὰ δευτέρη διαπίστωση πού ἐγίνε στὴν Βενετία εἶναι ὅτι τὸ ΒΕΜ χαρακτηρίζεται ἴσως ὡς ἓνα κείμενο «συγκλινουσῶν θεολογικῶν ἀπόψεων», ἀπόψεων ὅμως τῶν θεολόγων πού τὸ συνέταξαν, ὄχι δὲ ἀπαραίτητα καὶ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες, σὰν θεματοφύλακες τῆς διδασκαλίας πού πρεσβεύουν, στὶς πρὸς τὸ ΠΣΕ ἀπαντήσεις τους ἀντικρούουν πολλὰς θέσεις τοῦ κειμένου. Ἡ διαπίστωση αὐτὴ φέρνει ἐπὶ τάπητος τὸ χρονίζον θέμα τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον οἱ Ἐκκλησίες ἐκπροσωποῦνται στὰ ὄργανα τοῦ Συμβουλίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Ἐκκλησιῶν σὲ διαχριστιανικὰ συνέδρια τροφοδοτοῦν αὐτὰς μὲ συνεχεῖς καὶ υπεύθυνες πληροφορίες ὡς πρὸς τὶς ζυμώσεις καὶ ἐξελίξεις στὸν χῶρον τοῦ ΠΣΕ καὶ γενικώτερα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

Μιὰ τρίτη διαπίστωση εἶναι ὅτι ἡ εὐρεία κυκλοφορία τοῦ ΒΕΜ καὶ οἱ πρὸς αὐτὸ ἀπαντήσεις τῶν Ἐκ-

74. Ἐκκλησία Φινλανδίας.

75. Πατριαρχεῖο Μόσχας.

76. Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας.

77. Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

78. Limouris - Vapouris (Ed.), μν. ἔργ., σελ. 161.

79. Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

80. Gennadios Limouris, The Physiognomy of BEM after Lima, ἐν Limouris - Vapouris (Ed.), μν. ἔργ., σελ. 44.

81. Τὰ ἐπιλεγόμενα αὐτὰ δημοσιεύθηκαν ὑπὸ τὸν τίτλον «QUO VADIS BEM?», στὸ Δελτίο τῆς Μονίμου Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ ΠΣΕ, «ΕΝΗΜΕΡΩΣΙΣ», τεύχος Β-1986/10.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἀκτινοβόλος θεσμός τῆς Συμπρωτευούσης.

Ἀπὸ 22ας μέχρι 25ης Νοεμβρίου 1987 διοργανώθη ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης τὸ Ἡ' Θεολογικὸν Συνέδριον εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Παύλου, ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ Συνέδριον τοῦτο διὰ πλήθους εἰσηγήσεων καὶ διαλογικῶν συζητήσεων, γενομένων συμφώνως πρὸς τὸ ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιευόμενον εὐσύννοπον Χρονικόν, προέβαλε τὸν κατ' ἐξοχὴν Ἀποστόλον τῆς Ἑλλάδος Ἀπ. Παῦλον καί, —ὡς ἐτιμώθη ἐν τῷ Προλόγῳ τῆς εἰσηγήσεως τοῦ γράφοντος, ἦτις ἤρξατο δημοσιευομένη ἐν τῷ «Ἐφημερίῳ—, προσετέθη «εἰς τὰ ἐξαιρέτα ἁγιολογικὰ συνέδρια τῶν παρελθόντων ἐτῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν καταστῆ ἀξιέπαινος καὶ ἀκτινοβόλος θεσμός τῆς Συμπρωτευούσης καὶ κατοπιρίζουν ἄριστα τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Παναγιωτάτου (Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος) νὰ καταστήσῃ τὴν ἱερὰν πόλιν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τοῦ ἁγίου Συμεὼν Θεσσαλονίκης, τοῦ ἁγίου Φιλοθέου Κοκκίνου καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιφανῶν ἁγίων παγκόσμιον κέντρον ἁγιολογικῶν σπουδῶν, διὰ τῆς ἰδρύσεως μάλιστα καὶ εἰδικοῦ Ἀγιολογικοῦ Ἰνστιτούτου εἰς περικαλλῆς εἰδικῶς ἐξωπλισμένον οἰκοδόμημα. Ἡ ἀκτινοβολία τῶν συνεδρίων αὐτῶν παραμένει σταθερά, διαρκὴς καὶ μόνιμος διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου ἀνελλιπούς ἐκδόσεως τῶν Πρακτικῶν αὐτῶν εἰς σχετικὸς καλλιτεχνικοὺς τόμους».

Εὐχόμεθα ὁλοφύχως, ὅπως ὑπὸ τὰς εὐλογίας καὶ τῆ πεφωτισμένη μερίμνῃ τοῦ θεοφιλοῦς ποιμάνοντος τὸ Χριστιανικὸν ποίμνιον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἐνθουσιώδους Ἱεράρχου ἅπ' ἐνός συνεχιζονται τὰ ἴσους καρποφόρα Θεολογικὰ συνέδρια, ἅτινα μετὰ τῆς ἐπιτυχίας διοργανοῦνται ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἅπ' ἐτέρου ταχέως τεθῆ ἐν λειτουργίᾳ τὸ Ἀγιολογικὸν Ἰνστιτούτον Θεσσαλονίκης, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν προβολὴν τῆς συμβολῆς τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τοῦ παρορθόδοξου Ἀγιολογίου.

κλησιῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ομάδων, ἀναπόφευκτα θὰ ἐπαναφέρουν στὸ οἰκουμενικὸ προσκῆνιον ἓνα κλῆμα «κομφεσιοναλισμοῦ», πού ἤδη ἄρχισε νὰ διαγράφεται στὸ συμπόσιο αὐτὸ τῆς Βενετίας.

Ὅπως δηλώθηκε ἐπανειλημμένα, τὸ BEM δὲν ἔχει σὰν πρόθεση νὰ προτείνει ἐνωτικὰ σχήματα, πολὺ περισσότερο ἐφ' ὅσον μέσα στοὺς κόλπους τοῦ ΠΣΕ συνυπάρχουν καὶ συναεργάζονται ἑτερογενῆ στοιχεῖα καὶ Ἐκκλησίες μὲ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη θεολογία καὶ παράδοση. Ἐν τούτοις, ἡ προσπάθεια τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις» νὰ προωθήσῃ τὸν θεολογικὸν

Ἡ σημερινὴ Ἱατρικὴ.

Τὴν 14ην Ἰανουαρίου 1988, παρουσία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἀνέλαβεν ἐπισημῶς τὰ νέα καθήκοντα αὐτοῦ ὡς Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὁ διακεκριμένος Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Μερίκας, ὅστις καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔχει μνημονευσθῆ εἰς τὰς στήλας τῶν Παρατηρήσεων τῆς «Ἐκκλησίας» ὡς σκαπανεὺς τῆς Ψυχολογικῆς Ἱατρικῆς καὶ ὡς κήρυξ τῆς σημασίας τῆς χριστιανικῆς βιοθεωρίας πρὸς θεμελιωτὴν ἀληθῶς φιλανθρώπου Ἱατρικῆς καὶ πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ὀξέος δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας, ὡς καὶ ἄλλων ἠθικοκοινωνικῶν ζητημάτων σχετιζομένων πρὸς τὴν Ἱατρικὴν.

Χαίρομεν, διότι καὶ ὁ ἐπίσημος Προεδρικὸς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν λόγος τοῦ κ. Γ. Μερίκας προέβαλε τὴν αὐτὴν βιοθεωρίαν, δοθέντος ὅτι αἱ παρουσιασθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ τεράστιαι προδοδοὶ καὶ ἐκπληκτικαὶ κατακτήσεις τῆς Ἱατρικῆς Ἐπισημῆς κατὰ τὸν αἰῶνά μας οὐ μόνον δὲν ἐξοβελίζουν τὴν βιοθεωρίαν ταύτην, ἀλλὰ τὴν καθιστοῦν ἀπολύτως ἀναγκαίαν. Ἡ κατὰ θανμάσιον συνθετικὸν τρόπον παρουσιασθεῖσα ὑπὸ τοῦ νέου Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας «ὀλιστική» κατεύθυνσις τῆς σημερινῆς Ἱατρικῆς καθιστᾷ προφανῆ τὴν εὐρύτητα αὐτῆς, εὐρύτητα ἀνάλογον πρὸς τὴν τῆς Φιλοσοφίας, δημιουργουμένην ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ σημερινὴ Ἱατρικὴ λαμβάνει ὑπ' ἄφην, —ἐκπὸς τῶν φυσιολογικῶν, χημικῶν καὶ ἀνατομικῶν στοιχείων, καὶ πολλὰ ἄλλα— δεδομένα, ὡς λ.χ. τὰ πορίσματα τῆς Μοριακῆς Βιολογίας, τῆς Γενετικῆς, τῆς Ψυχολογίας, τῆς Κοινωνιολογίας, τῆς Φιλοσοφικῆς Ἀνθρωπολογίας, τῆς Ἡθικῆς, τῆς Ψυχοπαθολογίας. Διὰ τοῦτο ὁ ἄριστος Ἱατρός δὲν εἶναι ἀπλῶς ὁ Ἱατρός ἐνός πάσχοντος σωματικοῦ ὄργανου, ἀλλ' ὁ Ἱατρός τῆς ὅλης προσωπικότητος καὶ ψυχοσωματικῆς ὑπάρξεως καὶ ἰδίως, ὡς κατέληξεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Γ. Μερίκας, «ὡ κατὰ Χριστὸν Ἱατρός, ὁ Ἱατρός τῆς Ἀγάπης».

διάλογα, εἴτε διὰ τοῦ BEM, εἴτε δι' ὁποιοδήποτε ἄλλου θεολογικοῦ προγράμματος πού θὰ ἀποσκοποῦσε στὴν χριστιανικὴ ἐνότητα, πρέπει νὰ συνεχισθεῖ καὶ ἐνθαρρυνθεῖ, διότι σ' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀπέβλεπε ἡ ἰδρυσις τοῦ ΠΣΕ, στὴν ὁποία συνέβαλαν ἐνεργῶς ἄρκετὲς κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησιαστές, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο.

(Τέλος)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΕΤΣΗΣ
Μέγας Πρωτοπρεσβύτερος

Στρουθοκαμηλισμός ἢ ὑποκρισία;

Ἐν ἀθηναϊκῇ ἐφημερίδι ὑπὸ τὸν τίτλον «Διασχίζοντας τὴν Ἀλβανία» ἐδημοσιεύθη προσφάτως Ὀδοιπορικὸν ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν τῆς μικρᾶς ομάδος Ἑλλήνων, ἐπισκεψαμένων προσφάτως τὴν Ἀλβανίαν, ἐν οἷς καὶ πρῶην Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῇ σχετικῇ περιγραφῇ γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς στάσεως τοῦ ἁλβανικοῦ καθεστῶτος ἐναντι τῆς Ὀρθορροκείας. Καὶ ἀφοῦ σημειοῦται, ὅτι θεωρεῖται ὡς ὑποκριτικὴ κατὰ τοῦ Κράτους «προπαγάνδα» οἰαδῆποτε θρησκευτικὴ λατρεία ἢ καὶ τὸ νὰ εἴπη τις «Ἅγιος ὁ Θεός, Ἅγιος Ἰσχυρός...», προστίθενται καὶ τὰ ἑξῆς:

«Πράγματι δὲν ὑπάρχει σὲ ὅλη τὴν Ἀλβανία μιὰ φανερὴ ἐκκλησία καὶ ἕνας ἄνθρωπος ποὺ νὰ εἶναι παπὰς ὅποιοῦδήποτε δόγματος. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ὑπάρχει θρησκευτικὸς γάμος ἢ βάπτισμα, ἀλλὰ πῶς θλιβερὸ εἶναι ὅτι ἀντὶ ὁποιοῦδήποτε τελετῆς ἢ ταφῆς ἕνας ἐκπρόσωπος τοῦ Συνεταιρισμοῦ ἢ τοῦ Ἐργοστασίου λέει μερικὰ λόγια γιὰ τὸ νὰ ἐξάρει τὴν συνεισφορά τοῦ τεθνεῶτος στὸν Σοσιαλισμό. Ἀπὸ τὰ νεκροταφεῖα ἔχουν ἀφαιρεθεῖ οἱ σιαυροί, ἀκόμη καὶ οἱ παλαιοί...».

Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηγεῖ διατὶ τὸ Ἀλβανικὸν Κράτος καυχᾶται ὅτι εἶναι «τὸ μόνον ἀληθῶς ἄθεον Κράτος εἰς τὸν κόσμον» καὶ διατὶ διεθνεῖς ἀνθρωπιστικοὶ ὀργανισμοὶ ἔχουν καταγγεῖλει τὴν Ἀλβανίαν ὡς προσβάλλονσαν θανάτους στοιχειῶδη ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ἀλλ' ἐὰν ἡ καταπάτησις τῶν δικαιωμάτων τούτων πλήτη πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς ζῶντας ἐν Ἀλβανίᾳ, εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς εὐρίσκονται Ἕλληνες ἰσχυριζόμενοι ὅτι τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν ὑπὸ ἁλβανικὸν ζυγὸν ζώντων ἐν Β. Ἡπείρῳ ἀδελφῶν μας Ἑλλήνων εἶναι... ἐξησφαλισμένα! Πρόκειται ἄρα γε περὶ στρουθοκαμηλισμοῦ ἢ περὶ ὑποκρισίας; Ὅτιοι δὲν συγκινοῦνται ἐκ τῶν ἀνατριχιαστικῶν μαρτυριῶν πολλῶν φυγάδων Ἑλλήνων;

Διαδήλωσις ἐναντίον τῶν ἀμβλώσεων.

Αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν περιγραφὰς καὶ φωτογραφίας γενομένης προσφάτως ἐν Οὐάσινγκτον ὀγκωδεσιᾶτης διαδηλώσεως καὶ πορείας ἐναντίον τῶν ἀμβλώσεων. Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν αὐτὴν συμμετέσχον περισσότερα τῶν 50.000 προσώπων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα ἦσαν γυναῖκες καὶ μάλιστα νεαρᾶς σχετικῶς ἡλικίας. Τὸ κύριον αἷτημα τῶν μετασχόντων καὶ μετασχουσῶν τῶν τῆς διαδηλώσεως, ἦτις ἐγένετο πρὸ τοῦ Δευκοῦ Ὀϊκου, ὅσον καὶ τῆς πορείας τῶν, ἦτις ἔφθασε μέχρι τοῦ κτιρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ σιεγάζεται τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἦτο ἡ καθολικὴ ἐν ταῖς Η.Π.Α. ἀπαγόρευσις τῶν ἀμβλώσεων. Αὗται κατηγγέλησαν ὡς φόνος ἀγεννητῶν ἀνθρώπων ὑπάρξεων, ὡς πῆλτοισαι ἀνεπανορθῶτως τὴν ψυχοσωματικὴν ὑγιάν τῶν καταφευγουσῶν εἰς ἔκτρωσις γυναικῶν, ὡς ἀξάνουσαι τὴν ὑπογεννητικότητα καὶ ὡς προάγουσαι τὴν ἀσυδοσίαν καὶ ἔκλυσιν τῶν ἡθῶν.

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διαδήλωσις σημαίνει τὴν ἔναρξιν ἐν ταῖς κοινωνίαις ἀντιστρόφου μειρῆσεως πρὸς ἀναθεώρησιν ἀπαράδεκτων νομοθετικῶν ρυθμίσεων, πρὸς ὀρθὴν ἀξιολόγησιν τοῦ ὅλου προβλήματος καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν κοινωνικῆς ἐκ μέρους τῶν Κρατῶν καὶ διακοικῆς ἐκ μέρους τῶν Ἐκκλησιῶν πολιτικῆς, ἦτις θὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν τελεσφόρον καταπολέμησιν τῶν ἡθικοκοινωνικῶν αἰτιῶν, τὰ ὁποῖα ὀδηγοῦν εἰς τὰς ἀπαράδεκτους ἀμβλώσεις καὶ παρέχουν ἐλλογοφανεῖς προφάσεις πρὸς ὑπερῶσιον καὶ ἀμνήστευσιν τῆς νομιμοποιήσεως τῶν.

Ἡ Ἐκθεσις «Ἑλληνικὰ Δάση».

Ἡ ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας λειτουργία ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ τῆς Ἐκθέσεως «Ἑλληνικὰ Δάση», τὴν ὁποίαν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ «Εὐρωπαϊκοῦ Ἔτους Περιβάλλοντος» ὀργάνωσε τὸ τιμὸν τὴν πατρίδα μας «Μουσεῖο Γουλιανδρῆ Φυσικῆς Ἱστορίας», ἔδωκεν εὐκαιρίαν εἰς δεκάδας χιλιάδας ἐπισκεπτῶν καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὰ μακρὰν τῆς φύσεως ἀναπνευσόμενα παιδιὰ τῆς πόλεως νὰ συνειδητοποιήσουν καὶ νὰ θαυμάσουν τὴν ὀραιότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ δάσους, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα τῶν χειρῶν οἰκοσυστημάτων. Τὰ ἐπιμελῶς συγκεντρωθέντα πολιτισμὰτα ἐκθέματα ἢ ἀναποκοινομένη εἰς τὰ πλέον αὐστηρὰ αἰσθητικὰ κριτήρια ἐπιτυχῆς λειτουργικῆς διάταξις αὐτῶν εἰς ὁμοειδεῖς ἐνόησις· ὁ πλοῦτος τῶν θαυμασιῶν ἐγγράμων φωτογραφικῶν καὶ διαφανειῶν μεγάλου μεγέθους· αἱ συχνάκις ἐπαναλαμβανόμενα καθ' ἐκάστην προβολαὶ τοῦ ἐποπτικωτάτου κινηματογραφικοῦ πολυθεάματος καὶ πλήθος διαφωτιστικῶν ἐπεξηγήσεων (εἰς «λεξάντας») κυριολεκτικῶς συνήρπασον καὶ ἐγοήτευσον τὰ πλήθη τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ἐπισκεπτῶν καὶ καθωδήγουν τούτους μεθοδικῶς εἰς τὸ νὰ κατανοῦν πόσον πολὺπλοκον καὶ εὐπαθῆς σύστημα εἶναι τὸ δάσος καὶ συνεπῶς πόσης ἀγάπης καὶ προσοσιᾶς τοῦτο ἔχει ἀνάγκη, διὰ τὸ δύναται νὰ μᾶς παρέχῃ τὸν καθαρὸν καὶ δροσερὸν ἀέρα, τὸ ἐν αὐτῷ διωλιζόμενον καὶ ἀποταμιευόμενον ὕδωρ, τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσοσιτευόμενον ἔδαφος, τὰ αἶψα κοινωφελῆ δῶρά του, τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἀνάτασιν πρὸς τὸν Ἡάνσοφον Δημιουργόν, «Ὅστις ἐν σοφίᾳ ἐποίησε τὰ πάντα, ἐν οἷς, κατὰ τὰ βιβλικὰ καὶ λειτουργικὰ κείμενα, ὄρη, βουνά, ξύλα τοῦ πεδίου καὶ τοῦ δρυμοῦ, κέδρους, πύξον, μυρσίνην, κνπάρισσον, λεύκην καὶ πάντα ἐν γένει τὰ εἶδη τῆς πολυμόρφου χλωρίδος καὶ πανίδος.

Ὁφείλονται τῷ ὄντι χάριτες καὶ συγχαρητήριοι ἔπαινοι εἰς τοὺς ἐμπνευστάς, διοργανωτάς καὶ ἐμψυχωτάς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἐκθέσεως κ.κ. Ἀγγελον καὶ Νίκην Γουλιανδρῆ, οἱ ὁποῖοι εἶναι διεθνῶς γνωστοὶ διὰ τὴν προσωπικὴν συμβολὴν τῶν εἰς τὸ νὰ ἀναδειχθῇ τὸ λαμπρὸν Μουσεῖον τῶν πρότυπον εἰς τὸ εἶδος τοῦ οὐ μόνον ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Ὅτιοι διὰ πολλῶν προσωπικῶν θυσιῶν, προσφέροντες χρῆμα, ἐξαντλητικὸν κόπον καὶ μόχθον, χρόνον καὶ τὴν γνωστὴν αἰσθητικὴν εὐαισθησίαν τῶν συνετέλεσαν εἰς τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν τῆς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Από 22ας μέχρι 25ης Νοεμβρίου συνεκλήθη εν τῇ Συμπρωτεύουσῃ τὸ ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ὀργανωθὲν «Η' Θεολογικὸν Συνέδριον εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης (ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ.κ. Παντελεήμονος τοῦ Β΄)». Τὸ Συνέδριον τοῦτο ὀργανώθη ἐν τοῖς πλαῖσις τοῦ Ἐτους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅπερ ἤδη κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἔτους 1987— εἶχε κηρυχθῆ διὰ θαρρασημάντου Ἐγκυκλίου τοῦ Παναγ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ἥτις ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ φυλλαδίῳ τοῦ Προγράμματος τοῦ Συνεδρίου.

Συμφώνως πρὸς τὸ Πρόγραμμα αὐτὸ, διὰ τὴν ἐπιτυχήν πραγμάτωσιν τοῦ ὁποῦ ἀόκνως εἰργάσθη, ἐκτὸς τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τοῦ πανοσ. Πρωτοσυγγέλλου Μ. Ἀρχιμ. κ. Παντελεήμονος Καλπακίδου, ὁ Διδάκτωρ τῆς Θεολογίας αἰδευσιμολογιώτατος Μ. Πρωτοπρ. π. Δημήτριος Βακάρος, τὴν μὲν Κυριακὴν, 22αν Νοεμβρίου 1987, ἐγένετο θεατρικὴ παράστασις ὑπὸ τῶν νέων «Χριστιανικὴ Καταφυγὴ Ἁγίου Δημητρίου» Θεσσαλονίκης, τὰς δὲ 23ην, 24ην καὶ 25ην Νοεμβρίου 1987 ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τελετῶν καὶ διαλέξεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, μετὰ Ἐναρκτήριον Εἰσηγήσιν τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς ἐκπροσώπων, ἐν οἷς τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Σεργίου, τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σεβ. Μητροπολίτου Νουβίας κ. Συνεσίου καὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Θεοφιλ. Χωρεπισκόπου Σαλαμίνας κ. Βαρνάβα, ἐγένοντο αἱ εἰσηγήσεις τῶν Καθηγητῶν κ.κ. Μ. Σιώτου, Γ. Γαλίτη, Κ. Καλλινίκου, Γρ. Ζιάκα, Δ. Καϊμάκη, Ἱ. Γαλάνη, Ἀθ. Θεοχόρη, Στ. Σάκκου, Ἱ. Καραβιδουπόλου, Γ. Στογιόγλου, Θ. Ζήση, Ἰβάν Ντιμιτράφ, Κ. Καρνιτέσκου, Ἱ. Φουντούλη, Ἱ. Πέτρου, Χρ. Βάντσου, Στ. Μπαλογιάννη, Χρυσάνθη Τσιούμη, Κ. Χαραλαμπίδη, Χρ. Παπαγεωργίου, Ε. Θεοδώρου, τοῦ ἀειμνήστου Ἱ. Ἀναστασίου καὶ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμ. Εἰρηναίου Μπουλοθίτη, Κοσμητοροῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου. Διὰ τῶν εἰσηγήσεων τούτων, αἰτινες συνεδουάσθησαν μετὰ ζωηρῶν ἐποικοδομητικῶν συζητήσεων, διεφωτίσθησαν πολλὰ σημεῖα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ζωὴν, τὴν δρᾶσιν, τὰς ἐπιστολάς καὶ τὴν θεολογίαν τοῦ Ἀπ. Παύλου, εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ ὡς «πρώτου μετὰ τὸν Ἐνα», εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ πολιτιστικὸν περιβάλλον τῆς ἐποχῆς τοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποῖαν παρουσιάσεν ἡ Θεο-

Ἐκθέσεως «Ἑλληνικὰ Δάση». Εὐχόμεθα, ὅπως τὸ Κράτος κατανοήσῃ τὴν τεραστίαν ἐθνικὴν σημασίαν τῆς καὶ προγραμματίσῃ ἀφ' ἐνὸς τὴν ὀργανώσιν αὐτῆς οὐ μόνον εἰς τὴν Συμπρωτεύουσάν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας μεγάλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀφ' ἑτέρου χρησιμοποίησιν τὸ θαυμάσιον ἐποπτικὸν ὄλικον αὐτῆς πρὸς διαφώτισιν πάντων τῶν Ἑλληνοπαίδων διὰ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὰ σχολεῖα ἀντιγράφων τῶν σχετικῶν φωτογραφιῶν, διαφανειῶν, βιντεοταινιῶν, κινηματογραφικῶν ταινιῶν κ.τ.λ.

Ε. Δ. Θ.

σαλονικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος Ἰδρυσεν ἐν αὐτῇ τὴν Ἀποστολικὴν αὐτῆς Ἐκκλησίαν.

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Τὸ Ὑπουργεῖο Ὑγείας - Πρόνοιας καὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὴν 18 Δεκεμβρίου 1987, σὲ εἰδικὴ τελετῇ ποῦ ἐγίνε στοῦ Ὑπουργεῖο, ἐτίμησε μὲ ἐπίδοση εἰδικοῦ Ἐπαίνου, τὴν Ἱερά Μητρόπολη Κορίνθου διὰ τῆ δραστηριότητά ποῦ ἀνέπτυξε στὸν τομέα τῆς Ἐθελοντικῆς Αἱμοδοσίας.

Τὸν ἔπαινο ἐνεχείρησε σὲ ἐξουσιοδοτημένον ἐκπρόσωπο τοῦ Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, ὁ Ὑπουργὸς κ. Γιάννης Φλώρος.

Γιὰ ἐνημέρωση τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, γίνεται γνωστὸ, ὅτι ἡ Μητρόπολη Κορίνθου, στὴ διάρκεια τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν ποῦ ἀσχολήθηκε μὲ τὸ ὑψηλὸ αὐτὸ κοινωνικὸ ἔργο, ἔχει προσφέρει 2.500 φιάλες αἵματος καὶ ἔχει καλύψει τοὺς πάσχοντες ἀπὸ Μεσογειακὴ Ἀναμία Κορινθίους καὶ τὸ 50ο)ο τῶν ἀναγκῶν τοῦ Γενικοῦ Νομαρχιακοῦ Νοσοκομείου Κορίνθου.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτῇ ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, εὐχαριστεῖ ἐνθέρμως πρῶτα ἀπὸ ὅλους τοὺς συνειδητοὺς Κορινθίους Αἱμοδότες, ποῦ ἀκούσαν τὸ κάλεσμα τῆς τοπικῆς τοῦς Ἐκκλησίας καὶ ἀνταποκρίθηκαν στὴν ὕψιστη αὐτῇ προσφορᾷ ζωῆς, τοὺς αἱμοδότες κληρικοὺς καὶ Μοναχοὺς, καθὼς καὶ σὲ ὄσους κοπίασαν καὶ κοπιᾶζουν γιὰ τὴν ὑλοποίηση τοῦ μεγάλου ἔργου καὶ τοὺς εὐχεται καλὴ χρονιά.

—Τὴν 27η Δεκεμβρίου 1987, ἡ πολυβραβευμένη καὶ ἑακουστὴ πανελλαδικά, ἀλλὰ καὶ στοῦ ἐξωτερικοῦ Χορωδία Κορίνθου, τίμησε τὸν Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, σὲ εἰδικὴ τελετῇ, ποῦ ἐγίνε στὸν Καθεδρικό Ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Κορίνθου.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, στὴν ὁποῖα χοροστάτησε ὁ Μητροπολίτης καὶ ἔψαλε ἡ Χορωδία Κορίνθου, ἀκολούθησε τὸ τελετουργικὸ τῆς τιμητικῆς διακρίσεως. Τὸν Μητροπολίτην προσεφώνησε ἀρχικῶς ὁ Χοράρχης κ. Ἀλέκος Παπαγιαννόπουλος καὶ στὴ συνέχεια πῆρε τὸ λόγο ὁ κ. Πέτρος Θωμαΐδης, Φοιτητῆς τῆς Νομικῆς καὶ μέλος τῆς Χορωδίας Κορίνθου. Ἀναφέρθηκε στὴν ἀρχή, ὅτι ἡ Χορωδία Κορίνθου, μὲ

ὁμόφωνη ἀπόφαση ὄλων τῶν μελῶν, θεώρησε χρέος τῆς νὰ τιμῆσει τὸν Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, γιὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἐνθρονίσεώς του, ἀγκάλιασε μὲ στοργὴ καὶ ἀγάπη τὴ Χορωδία Κορίνθου καὶ μάλιστα τὴ στέγασε καὶ τὴ στεγάζει σὲ κτίριο τῆς Μητροπόλεως. Ἀλλὰ πέρα ἀπὸ αὐτὴ τὴν οὐσιαστικὴν προσφορὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὸς τὴν Χορωδία, συνέχισε ὁ ὁμιλητὴς, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι λόγοι ἀκόμα σπουδαιότεροι, ποὺ ἐπέβαλαν στὴ Χορωδία νὰ προβεῖ στὴν τιμητικὴ αὐτὴ διάκριση, πρὸς τὸν Μητροπολίτη. Ἡ ἀκτινοβολοῦσα προσωπικότητά του, πανελλαδικά, εἶναι τιμὴ καὶ ἔπαινος γιὰ τὴν Κορινθία ὄλη. Πολυσύνθετη ἡ προσφορὰ του, τόσο στοὺς ἔθνικους ἀγῶνες τῆς Πατρίδος, μὲ ἐνεργὸ συμμετοχὴ, ὅσο καὶ στὸν Ἐκκλησιαστικὸ χῶρο, ὅπου καὶ μὲ τὴν πλοῦσα συγγραφικὴ του, ἐπισημοποιημένη, παρουσία, ὅσο καὶ μὲ τὴ θάβειά του Θεολογικὴ μόρφωση, τόσα πολλὰ ἔχει προσφέρει.

Ἀλλὰ πέρα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, ἡ προσφορὰ του στὸν Κορινθιακὸ Λαὸ, ποὺ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διαποιοῦμαι εἶναι πολλαπλὴ καὶ οὐσιώδης. Ὁμιλοῦν γι' αὐτὸ τὰ πλείστα Ἐκκλησιαστικὰ Ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἔγιναν καὶ λειτουργοῦν ἄριστα, ἡ ἴδρυσις τῆς σπουδαίας Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου καὶ τόσα ἄλλα πολιτιστικὰ καὶ κοινωνικὰ, ὁ ἐπιτυχημένος θεσμὸς τῆς αἰμοδοσίας, τὰ κέντρα νεότητος κ.λπ. Ἡ μεγάλη του ἐπιτυχία νὰ καλύπτει πάντοτε καὶ τὸ τελευταῖο χωριὸ μὲ ἀξίους Ἱερεῖς, τοὺς ὁποίους μὲ ἐπιμονὴ προτρέπει γιὰ τὴν Ἱερατικὴ τους ἐπιμόρφωση. Ἄλλωστε καὶ ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν Χορωδία μας, ἀπὸ τὰ πρῶτα μάλιστα χρόνια καὶ ἡ συμπαραστάση του πρὸς αὐτήν, μαρτυρεῖ τὸ εὐρὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀπελευθερωμένη σκέψη του. Αὐτοὶ εἶναι οἱ λίγοι, ἀπὸ τοὺς πολλοὺς λόγους, ποὺ ἡ Χορωδία ὁμόφωνα ἀποφάσισε νὰ τὸν τιμῆσει.

Ὁ Μητροπολίτης, ὕστερα, πῆρε τὸ λόγο. Ἦταν θαυτάτα συγκινημένος καὶ ἀφοῦ εὐχαρίστησε τοὺς ὁμιλητὲς καὶ ἔκανε περιληπτικὴ ἀναδρομὴ στὴν περασμένη δράση καὶ στὴν ἀγάπη του γιὰ τὴν Χορωδία Κορίνθου κατέληξε, πῶς ὅ,τι ἔπραξε καὶ πράττει εἶναι μέσα στὰ Ἀρχιερατικὰ του καθήκοντα καὶ γίνονται πρὸς δόξαν Θεοῦ. Ὁ Κορινθιακὸς λαός, συνέχισε, μὴ συμπαραστάθηκε σὲ ὅλη τὴ δράση μου καὶ τὸν εὐχαριστῶ ἀπὸ θάβους καρδίας, ὅπως εὐχαριστῶ καὶ τὴ Χορωδία γιὰ τὴν τιμητικὴ αὐτὴ διάκριση.

Στὴ συνέχεια ὁ Χοράρχης κ. Ἀλέκος Παπαγιαννόπουλος, προσέφερε στὸν Σεβασμιώτατον τρίτομον ἔκδοσιν τῶν Θησαυρῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ εὐχαριστήριον ἐπιστολὴ τῶν μελῶν τῆς, γιὰ τὴν οὐσιαστικὴν συμπαραστάση καὶ βοήθεια, ἐνῶ τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα ξέσπασε σὲ αὐθόρμητα χειροκροτήματα γιὰ τὸν Σεβασμιώτατο.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ. Τιμόθεος παρέστη εἰς διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Μαρίνης Ν. Φιλαδελφείας Χριστουγεννιάτικην ἔσπερίδα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔψαλε διαφόρους ὕμνους καὶ ἄσματα πολυμελῆς Βυζαντινῆ Χορωδία Τυφλῶν. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκδηλώσεως ὁ Σεβασμιώτατος ὁμιλήσας καταλλήλως, συγχαρεῖς καὶ εὐχθῆεις τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον ὡς καὶ τὰ μέλη τῆς Χορωδίας.

—Παρομοίαν Χριστουγεννιάτικην ἑορτὴν διοργάνωσε καὶ τὸ Κέντρον Ἐργαζομένων Νεανίδων Ν. Ἰωνίας (Κ.Ε.Ν.Ε.), εἰς τὴν ὁποίαν παρέστη καὶ ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος, ὁμιλήσας ἐπικαίρως καὶ εὐχθῆεις τὰ δέοντα ἐπὶ ταῖς ἀγίαις Ἑορταῖς.

—Ἐορτίον ἐκδήλωσιν ἐπὶ ταῖς Ἀγίαις Ἑορταῖς

διοργάνωσε καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Θηλέων «Ἡ Ἁγία Φιλοθέη» Καλογραζίης Ν. Ἰωνίας, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ τρόφιμοι τοῦ Ἰδρύματος ἔψαλον ἐκκλησιαστικὸν ὕμνον καὶ ἄσματα καὶ ἀπήγγειλον διάφορα ποιήματα. Ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος ὁμιλήσας καταλλήλως εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης καὶ ἠὺχῆθη τὰ δέοντα ἐπὶ ταῖς Ἀγίαις Ἑορταῖς τόσον εἰς τὰς τροφίμους καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἰδρύματος, ὅσον καὶ εἰς τοὺς πολυπληθεῖς προσκεκλημένους τῆς ἐν λόγῳ ἑορτῆς.

—Κατόπιν σχετικῆς προσκλήσεως αἱ τρόφιμοι τοῦ Ἐκκλησ. Ὀρφανοτροφείου Θηλέων «Ἡ Ἁγία Φιλοθέη» Καλογραζίης Ν. Ἰωνίας μετέβησαν εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας καὶ ἔψαλον τὰ Κάλανδα τῶν Χριστουγέννων καὶ διαφόρους ὕμνους καὶ ἄσματα πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας.

—ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως διοργανώθη καὶ διεξήχθη ἐπιτυχῶς κατὰ τὴν «Ἡμέραν τῆς Ἀγάπης» ὁ καθιερωμένος ἐτήσιος Ἐρανος ὑπὲρ τῶν Πτωχῶν.

—ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, καθὼς καὶ ὑπὸ τῶν Ἐνοριακῶν τοιούτων, προσεφέρθησαν διάφορα χρηματικὰ βοηθήματα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ἀγίων Ἑορτῶν, εἰς ἀπόρους, ἀσθενεῖς, γέροντας, ἀναξιοπαθοῦντας καὶ πολυτέκνους οἰκογενείας τῆς Περιφέρειᾳς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Ἰωνίας - Φιλαδελφείας παρέστη εἰς τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ἀ' Δημοτικοῦ Βρεφονηπιακοῦ Σταθμοῦ Ν. Ἰωνίας, τελέσας τὸν ἐπὶ τούτῳ Ἀγιασμὸν καὶ ὁμιλήσας καταλλήλως.

—Ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος προέστη τῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τοὺς πανηγυρίζοντας Ἱ. Ναοὺς: α) Ζωοδ. Πηγῆς Καλογραζίης, τῆ 4ῃ Δεκεμβρίου ἐ.ἔ., κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἁγ. Μεγαλομάρτυρος Βαρθολομαίου, ἐπ' ὄνοματι τῆς ὁποίας τιμᾶται ὁ ἰσόγειος Ναός τῆς Ἐνορίας ταύτης, β) Ἁγίου Σπυρίδωνος Ν. Ἰωνίας, τῆ 12ῃ Δεκεμβρίου, γ) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἰνεπόλεως Ν. Ἰωνίας τῆ 15ῃ Δεκεμβρίου, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἐλευθερίου, τοῦ ὁποίου ἡ Τιμία Κάρα καὶ ἱκανὰ τιμήματα τοῦ Ἱ. Λειψάνου αὐτοῦ φυλάσσονται εἰς τὸν ἐν λόγῳ Ἱ. Ναόν, δ) Ἀγίας Ἀναστασίας Περισοῦ, τῆ 22ῃ Δεκεμβρίου καὶ ε) Ἁγίου Στεφάνου Σαφραμπόλεως, τῆ 27ῃ Δεκεμβρίου.

—Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Γηροκομεῖα «Παναγία ἡ Ἐλεοῦσα» Ν. Ἰωνίας καὶ «Καλὸς Σαμαρεῖτης» Ν. Φιλαδελφείας, καθὼς καὶ τὸ Γενικὸν Κρατικὸν Νοσοκομεῖον «Ἁγία Ὀλγα» Ν. Ἰωνίας, ἐπισκέφθη ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος τὴν 26ῃν Δεκεμβρίου, εὐχθῆεις τὰ δέοντα εἰς τοὺς τροφίμους τῶν Ἰδρυμάτων τούτων καὶ τοῦ Νοσοκομείου.

—Ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ Νέον Ἔτος ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Νεότητος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν τὰ μέλη τῶν Χριστιανικῶν Ὁμίλων Νέων καὶ Νεανίδων, τὴν Κυριακὴν 3.1.88 τὸ ἀπόγευμα. Κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος ὁμιλήσας ἐπικαίρως καὶ ἠὺλόγησε τὴν Βασιλόπιτταν, προσέφερε δὲ εἰς τοὺς παρισταμένους διάφορα δῶρα καὶ γλυκίσματα.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ὁ ρ θ ὁ ο ξ η Ἀ κ α δ η μ ί α Κ ρ ή τ η ς

Ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης κ. Ἀλέξ. Παπαδερὸς ἀνεχώρησε γιὰ πολυήμερο ταξίδι στὴν Ἀσία (8 Ἰανουαρίου μέχρι 17 Μαρτίου 1988). Μετὰ τὴ Σιγκαπούρη θὰ μεταβεῖ στὴ Μανίλα τῶν Φιλιππίνων, ὅπου θὰ λάβει μέρος σὲ συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ποὺ ἔχει τὴν εὐθύνη διαφόρων ἀνά τὸν κόσμο ἀναπτυξιακῶν προγραμμάτων, ὡς μέλος τῆς Ἐ-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 37, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερωῖ Ναῳ Ἁγίου Κωνσταντίνου - Κολομβίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1988,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799)16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερωῖ Ναῳ Ἁγίου Δημητρίου - Ὁμωνύμου Δήμου Ἀττικῆς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως

πιτροπῆς. Προβλέπονται ἐπισκέψεις σὲ διάφορα διαμερίσματα τῆς μεγάλης αὐτῆς νησιωτικῆς χώρας. Στῆ συνέχεια θὰ ἐπισκεφθεῖ, ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση, τὴν Ἰαπωνία καὶ τὴν Κορέα καὶ θὰ δώσει διαλέξεις σὲ χριστ. Ἀκαδημίες, Πανεπιστήμια καὶ ἄλλα Ἰδρύματα τοῦ Κυότο, τοῦ Τόκυο, τῆς Χιροσίμα καὶ τῆς Σεούλ, ὅπου θὰ γνωρίσει καὶ τὸ ἐκεῖ ἑλληνορθόδοξο ἱεραποστολικὸ Κέντρο. Στῆ συνέχεια θὰ περιοδεύσει ἐπὶ πέντε ἐβδομάδες τὴν Ἰνδία, ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τῶν ἐκεῖ Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Θὰ κάμει 4 ὁμιλίες στὴ μεγάλη ἐκκλησιαστικὴ σύναξη «MARAMON CONVENTION» (στὴν ὁποία μετέχουν 100.000 καὶ πλέον πιστοὶ) καὶ θὰ δώσει διαλέξεις καὶ μαθήματα σὲ Ἱερατικές καὶ Θεολογικὲς Σχολές, σὲ Πανεπιστήμια καὶ ἄλλα Ἰδρύματα, καθὼς καὶ στὴν Ἰνδικὴ Σχολὴ Οἰκουμενικῆς Θεολογίας, ἢ ὁποία τὸν ἐξέλεξε πρόσφατα μέλος τῆς Κοσμητείας τῆς (ἢ Σχολὴ ἀνήκει ἐπίσης στὶς Ἀρχαίες Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας). Στῆ Σαουδικῇ Ἀραβίᾳ, τέλος, ὁ κ. Ἀλέξ. Παπαδερὸς θὰ ἐπισκεφθεῖ τὴ Μέκκα καὶ ἄλλα ἱερά τοῦ Ἰσλαμικοῦ.

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (Βοστώνη) προκήρυξε τὴν πλήρωσιν τῆς θέσεως τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. (Λεπτομέρειες ἰδὲ εἰς στήλην: Παράρτημα).

ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26ῃ Ἰανουαρίου 1988,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Κιάτου, β) Ἁγίου Βλασίου Ξυλοκάστρου, γ) Ἁγίου Δημητρίου Βελίνας, δ) Κοιμήσεως Θεοτόκου Δροσπηγῆς, ε) Ἁγίου Κωνσταντίνου Καλεντζίου, στ) Ἁγίου Κωνσταντίνου Ταρσινῶν καὶ ζ) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χελυδορέου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 4ῃ Ἰανουαρίου 1988

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ίερά Μητρόπολις Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς Δίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1988,

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38, παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν διακόνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἁγίου Γεωργίου Νεαπόλεως, β) Ἁγίου Ἐλευθερίου Σταυρουπόλεως, κ α λ ο ὕ μ ε ν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Νεαπόλει τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1988

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)77 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37

τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις ἐφημερίων: 1) Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου Τραγανοῦ, 2) Ἱ. Ν. Ἁγίας Μαρίας Περιστερίου Ἀμαλιάδος, 3) Ἱ. Ν. Ἁγίου Φωκᾶ Καλαθᾶ καὶ 4) Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου Κολοκυθᾶ. Διακόνων: 1) Ἱ. Ν. Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἀνδραβίδας καὶ 2) Ἱ. Ν. Εὐαγγελισμοῦ Ἀμαλιάδος, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πύργῳ τῆ 18 Ἰανουαρίου 1988,

† Ἡ Ἥλιεας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἀγ. Νικολάου Βόλου καὶ 2) Ἀγ. Ἀντωνίου Ἁγίας, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Βόλῳ τῆ 19ῃ Ἰανουαρίου 1988

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τοὺς Ν. 673) 77 καὶ 817) 78, 2) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 475) 80 ἡμετέραν ἀπόφασιν καὶ 3) Τὸν ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμόν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ προσόντα ὅπως καταλάβουν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου - Ἱεροκήρυκος τῆς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Κύμης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλουν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν.

Ἐν Κύμῃ τῆ 25ῃ Ἰανουαρίου 1988,

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Φωκίδος

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς κατὰ τὰς διατάξεις 1) τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 1476) 84, 2) τοῦ ἄρθρου μόνου τοῦ Π.Δ. 227) 85, 3) τῆς ὑπ' ἀριθ. Φ. 031) 259) Α1) 31) 18.1.85 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσκευμάτων καὶ 4) τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 334) 67 Π.Δ. πλή-

ρωσιν μιᾶς (1) θέσεως κλάδου Δ.Ε. Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας α) ὑγιᾶς περὶ τὴν πίστιν τῆς ἀγιοτάτης ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, β) ἀδιάβλητον τὸν θίον καθ' ὃ ἡ Εὐαγγελικὸς νόμος ἐπιτάσσει καὶ γ) τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων νόμων, διατάξεων καὶ κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ῆμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Ἀμφίσσῃ τῆ 26ῃ Ἰανουαρίου 1988,

† Ὁ Φωκίδος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ πρὸς κατάληψιν τῶν χηρευουσῶν Ὁργανικῶν θέσεων 1ον) Τρίτου ἐφημερίου τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Παντοκράτορος Ἄρτης καὶ 2ον) Δευτέρου ἐφημερίου τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κομποτίου.

Ἐν Ἄρτῃ τῆ 27ῃ Ἰανουαρίου 1988

Ὁ Μητροπολίτης
ἀ.α.

Ὁ Γεν. Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος
Ἀρχιμ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΑΚΙΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3) 13.1.1988 Πράξεως ἡμῶν προκηρῦσσομεν τὰς Ἐνορίας «Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος» Βρυσῶν Ἀποκορώνου καὶ «Ἁγίου Στυλιανοῦ» Κλαδισοῦ Κυδωνίας καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ θουλομένους νὰ καταλάβουν αὐτὰς ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 13 Ἰανουαρίου 1988

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 20 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς Κοινότητος Ἀγ. Σώστη Μαντινείας, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημο-

σιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Τριπόλει τῆ 28ῆ Ἰανουαρίου 1988

† Ὁ Μαντινεῖας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Κενωθείσης τῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου, τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀντίς - Ἀμπέμπα, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ὑπηρετήσουν εἰς αὐτήν, νὰ ὑποβάλλουν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν. Πληροφοροῦμεν δὲ ὅτι δυνάμεθα νὰ προσλάβωμεν κληρικὸν ἢ καὶ νὰ χειροτονήσωμεν λαϊκόν, ἐφ' ὅσον οὗτος κέκτηται τὰ νόμιμα.

Ἐπίσης ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης τῆς Ἀντίς - Ἀμπέμπα, διαθέτει κατοικίαν καλὴν καὶ ἱκανοποιητικὸν μισθόν.

Ἐν Ἀντίς - Ἀμπέμπα τῆ 17ῆ Ἰανουαρίου 1988,

† Ὁ Ἀξώμης ΠΕΤΡΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

«Ο ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ»

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ

Ἀνακοινούται ὅτι προκηρῶσεται ἡ θέσις τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, Βορείου καὶ Νοτίου, ἐν BROOKLINE, MASSACHUSETTS, U.S.A.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ κατέχουν καλῶς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, καλοῦνται νὰ ὑποβάλλουν τὰ κάτωθι δικαιολογητικά ἔγγραφα:

- 1) Βιογραφικὸν σημείωμα.
- 2) Κατάλογον ἀκαδημαϊκῶν τίτλων (μὲ φωτοαντίτυπα τῶν διπλωμάτων σπουδῶν, ἐγκεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν).
- 3) Κατάλογον δημοσιευμάτων, μὲ ἀντίτυπα τῶν κυριωτέρων ἔργων.
- 4) Τρεῖς συστατικὰς ἐπιστολάς ὑπὸ πανεπιστημιακῶν συναδέλφων, ἢ προϊσταμένων.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ ἀποστείλουν τὰ ὡς ἄνω ἔγγραφα πρὸς τὸν Γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸ τῆς 1ῆς Μαρτίου 1988.

REV. PROF. STANLEY S. HARAKAS, TH. D.
SECRETARY,

FACULTY APPOINTMENTS COMMITTEE
HOLY CROSS GREEK ORTHODOX
SCHOOL OF THEOLOGY
50 GODDARD AVENUE
BROOKLINE, MA 02146, USA

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Τ Η Σ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΒΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἐδαγγέλον Θεοδώρου, Ὑπέρχονα μηνύματα τῆς Ζ' Οἰκουμ. Συνόδου (Ε').

Μητροπ. Τριφυλίας Σεφάνου, Ὁ ἐπίσκοπος ὡς διαχειριστῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Προκαταρκτικὸς Πίναξ ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ὡς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Ἐπισκόπον Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἄνθρωπος καὶ φυσικὸ περιβάλλον.

Π. Β. Πάσχου, Ὁ φίλος τῶν ἁγίων (πρωτοπρ. Ἰω. Στ. Ράμφορ).

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, «Ἡ ἡγουμένη τοῦ Ἀθῶνα, Κυρὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος».

Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Σ. Βλάχου, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὡς ἐρμηνευτῆς τῶν Γραφῶν.

Μ. Πρωτοπρ. Γεωργίου Τσέτση, Μία σύνθεσις τῶν ἀπαντήσεων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στὸ «Κείμενο τῆς Λίμα».

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.